

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra Výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Legendy mytologie: Rozdělení mytologie na severskou, keltskou a antickou

Legends of mythology: Divison of mythology in Nordic, Celtic and Antique

Vypracoval: Simona Kušniriková
Vedoucí práce: Dr. Dominika Sládková, M.A.

České Budějovice 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

dne: 28. června 2013

podpis.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala Dr. Dominice Sládkové, M.A. za její trpělivost, cenné rady, ochotu a odborné vedení během celé bakalářské práce. Také bych ráda poděkovala své rodině, kteří se mi snažili pomoci

ANOTACE

Hlavním tématem bakalářské práce jsou legendy a mýty severské, keltské a antické mytologie. Především se zaměřuji na mytologii severskou a keltskou. V první části se věnuji božstvu, legendám a rituálům, v druhé vlivu jednotlivých mytologií na umění a příkladům umělců, kteří se jí zabývali a v poslední části popisem mé praktické práce, která se skládá ze tří sololitů: dvou velkých (severská a keltská mytologie), jeden menší sololit (antická) a několika ilustracím.

Klíčová slova: Mytologie, legendy, hrdinové, rituály

ABSTRACT

The main topic of the bachelor thesis are the legends and myths of nordic, celtic and antique mythology while mainly focusing on the nordic and celtic one. In the first segment i am working on the differences in the deities, legends and rituals while in the second i am focusing on the influence of each mythology on the art and the selection of artist that worked with this theme. The last segment is description of my practical work. It is composed of three fiberboards, two larger (nordic and celtic mythology) and one smaller (antique mythology) with addition of few illustrations.

Keywords: Mythology, legends, heroes, rituals

Obsah

1	ÚVOD.....	1
2	Germánská a severská mytologie.....	3
2.1	Zájem o germánskou mytologii, její rozšíření a prameny.....	3
2.2	Mýty a mytologie.....	5
2.3	Zánik Wodana.....	6
2.4	Spojitost germánské a severské mytologie.....	7
2.5	Moc run a písemné prameny.....	8
2.6	Hrdinské eposy.....	9
3	Keltská mytologie.....	22
3.1	Uctívání bohyně.....	22
3.2	Keltské mýty, kultury a zvyky.....	23
3.3	Keltské tradice.....	25
3.4	Rituál.....	27
3.5	Keltský pantheon.....	28
3.6	Svět mýtů, legend a bájí.....	30
3.7	Tristan a Isolda.....	31
3.8	Merlin.....	33
3.9	Artušovská legenda.....	36
3.10	Paní ze Shallot.....	42
3.11	Lyonesse.....	43
4	Antická mytologie.....	46
4.1	Řecko.....	46
4.2	Řím.....	49
5	Mytologie v umění.....	51
5.1	Severská mytologie.....	51

5.2	Keltská mytologie v umění	54
5.3	Antická mytologie.....	56
5.4	Mytologie v umění dneška.....	57
5.5	Vztah Mytologie k pedagogice	58
6	Rozbor mé praktické práce	60
7	Závěr	62
8	Použitá literatura	63
9	Internetové zdroje	65
10	Přílohy.....	67
	I. Obrazová příloha pro Mytologii v umění	67
	II. Obrazová příloha mé práce	81

1 ÚVOD

*" Věřím, že fantazie je silnější než vědění. Že mýty mají větší moc než historie. Že sny jsou mocnější než skutečnost. Že naděje vždy zvítězí nad zkušeností. Že smích je jediným lékem na zármutek. A věřím, že láska je silnější než smrt. "*¹

Cílem mé bakalářské práce je jednotlivě se zabývat mytologií, jakožto mytologickým myšlením rozděleným na 3 kulturní tradice- severskou, keltskou a řeckou (antickou). Mytologie byla vždy inspirací pro umělce, básníky, hudební skladatele a pro bohémy z celého světa. Byla nehmotnou múzou, která je nadchla pro svůj mysticismus, svým velkým rozsahem, který nemá hranice a pravidla.

V první části, kdy se zaměřím na germánskou a severskou mytologii, rozeberu počátky vzniku mytologie germánské, způsob jakým se dochovala do dnešní doby, zájem o ní v historii a její zneužití. Vysvětlím pojem germánské mytologie, popíši přeměnu hlavního boha Wodana v severského Ódina, moc run a přejdu až k hlavním hrdinským příběhům jak smrtelníků, tak samotného božstva.

V další části se zaměřím na keltskou mytologii a známé příběhy týkající se tohoto tématu. Rozeberu její historii, rituály a okultní uctívání božstva, ale hlavně artušovskou tematiku a legendu o Tristanovi a Isoldě. Pravidelně poukazují na rozdíly mezi jednotlivými mytologiemi a jejich odlišné pojetí božstva, kde severští bozi žijí odstřiženi od pozemských lidí. Antické božstvo žije také odloučeně, ale často se s pozemským lidem mísí a keltské božstvo, které často žije i mezi samotným lidem a svoji identitu skrývá. Každé je jinak pojaté, ale všechny tři mytologie byly zahány příchodem křesťanství. Je možné, že se ve své práci zmiňuji o křesťanství jako o příčině zániků těchto tří mytologií. Možná je pouhým atributem, jedním z mnoha, které k tomu přispěly, avšak rozvíjím zde pouze svůj subjektivní názor, který pohlíží na příchod kříže jako na důvod vytlačení jednotlivých tradic, zvyků a uctívání. V poslední části nastíním antickou mytologii.

Mysticismus se opírá o víru v nadpřirozeno, je zahalen rouškou rituálů, magie a víry v neuvěřitelné. Neznamená to ale, že vše musí být smyšlené. Velká část legend a mýtů, která byla postupem času lidmi přetvořena na až téměř

¹ Azcitáty: Robert Fulghum citáty. In: [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://azcitaty.cz/citaty/robert-fulghum/>

fantaskní příběh, může mít kořeny ve skutečných událostech. Mytologie je slovo řeckého původu, kde část "mythus" znamená pověst a "logos" je učení či vypravování. I když je mytologie tvořena především v lidské hlavě, tak působí i na ducha a celý duchovní život i poté, co ztratila svůj náboženský význam.

V další kapitole se zaměřím na mytologii využitou v umění, vyjmenuji příklady umělců a děl, která mne zaujala nejvíce a v poslední kapitole popíši praktickou část mé bakalářské práce.

2 Germánská a severská mytologie

2.1 Zájem o germánskou mytologii, její rozšíření a prameny

Hrdiny antických mýtů a bájí známe každý, setkáváme se s nimi téměř všude, avšak postavy z příběhů Germánských jsou nám méně známé. Prameny z nichž lze čerpat, je velice málo. Jedná se o písemné památky či vykopávky, předměty archeologie jako třeba tzv. Sluneční vůz z Trundholmu². Středověké texty byly psány latinou, jazykem církve, který šířili katoličtí kněží. Latina byla znakem vzdělanosti a ne každému se jí v té době dostalo. Vzdělanci, putovní kněží, byli jak nositelé zkázy mytologie, tak i konzervátoři příběhů. Sice dopomohli tomu, aby se na ni zapomnělo, avšak nebýt jich, tak by nebylo sepsáno téměř nic. Germánská mytologie ale v té době příliš známa nebyla. Jen málokdo o ní věděl či pátral, pokud přímo nepocházel z daných oblastí. Naproti germánské mytologii byla antická světem protřelejší, proplouvala světem, zatímco severská bohužel v povědomí lidí nebyla. Výnosy knížat a vysokého duchovenstva namířené proti pohaně, zmínky o Germánech můžeme najít i v misijních zprávách souvisejících s nábořem v křesťanství. Adam z Brém, kronikář u arcibiskupa Adalberta působí v Dánsku a Pobaltí. Ve svém díle *Dějiny Hamburské církve*³ se dokonce zmiňuje i o Skandinávii.

Zájem o Germány vzrostl až v renesanci, kdy docházelo k návratu k antice jak v umění, tak i ve filosofii. Probírala se antická díla jako „Zápisky o válce Galské“ a humanisté objevili dílo Germánie od římského historika Tacita, které bylo napsáno kolem roku 98 po Kristu. Je nejstarším záznamem o germánských kmenech. Znovuobjevení spisu vedlo k jeho dalšímu tisku, který se uskutečnil roku 1470. Tacitus dokázal bravurně zachytit společnost germánských sousedů říše římské. Byl inspirován jejich zvyky a stylem boje. „*Zvyk, který se vyskytuje i u jiných germánských kmenů, ovšem zřídka a jen jako projev zmužilosti jednotlivců, stal se u Chattů obecným jevem. Jakmile totiž dospějí, nechávají si růst vlasy a vousy a vzdávají se této podoby tváře, obětované a zaslíbené statečnosti, až když zabijí nepřítele. Teprve nad zkrvaveným nepřítelem a ukořistěnými zbraněmi odhalí čelo a tvrdí, že teprve tenkrát splatili cenu za své narození a jsou hodni vlasti a otců. ... Nejčastěji nosí navíc železný prsten jako pouto (u jejich kmene je to symbol hanby), dokud se nevykoupí zabitím nepřítele.*“

² kůň za sebou táhnoucí sluneční kotouč, nalezen v Dánsku

³ Geschichte der Hamburgischen Kirche

⁴ Prsten plní funkci slibu, zabítí je jeho očištění od hanby, byl znakem podřízenosti a dnes je, dá se říci, znakem pouta. Tacitus popisuje i zvyk Semnonů, kteří v háji pořádali rituály s tehdy častým lidským obětováním. Tento germánský kmen byl znám svoji krutostí ale i úctou a poslušností božstvu: „ *Ještě jiným způsobem prokazují háji svou úctu: nikdo do něj nevstoupí jinak než v okovech, na znamení své podřízenosti a boží moci. ... cílem celého kultu je ukázat, že tam je začátek kmene, tam je bůh, vládce všech a všeho, kterému je ostatní poddáno a povinno poslušnosti.*“⁵ Papežský legát to využíval pro naverbování mužů do křížáckých výprav a bojů s Turky. Ve jménu kříže trpěl podle mého názoru vždy každý, kdo se v jeho blízkosti nacházel. Je tedy možné, že utrpení na kříži neskončilo Kristem, ale stalo se výmluvou pro šíření „konce“ dál. Nejedná se tedy už o šíření víry jeho prostřednictvím ale šíření moci.

Mnoho příběhů nalezneme i v islandských ságách v obou Eddách, kde zmiňují „pohany“ a jejich obrácení na křesťanství. Zde ale také nemůžeme přesně určit, co je pravdivé, jelikož jsou tyto příběhy vyprávěné ústy, rukou křesťanů.⁶

Světu byla Germánská mytologie dobrá, když se potřebovali o něco opřít nebo mytologii využít. Byla záminkou pro špatné činy a to nejen k výpravám. Germáni byli podle humanistů „upřímnější, čestnější, důvěryhodnější“. Byla to maska nasazená Germánům, a vytvořila nereálný obrázek nezaložený na pravdě. O žádném národu se nedá s jistou určitostí říci, že je upřímnější, lepší či něco víc. Stala se terčem výmyslů lidí a mnozí ji zneužívali ve svůj prospěch, používali ji k ospravedlnění svých činů, docházelo k tzv. „znásilnění mytologie“. V období renesance se zájem o germánskou mytologii příliš mnoho nezvýšil. Výjimkou by mohl být Johann Gottfried Herder, který se zabýval studiem pramenů a bájí.

Romantismus a jeho zaměření na minulost oživil zájem o mytologii a dějiny Germánů. Ukázalo se to na literárních dílech, jak německých autorů (J. Grimma, P. Hermanna, K. Simrocka), tak i na hudbě. Hudební skladatel Richard Wágner byl tímto oslněn a využil severské příběhy v operním cyklu „*Prsten Nibelungův*“.⁷ Obsahově je opera o příběhu, který se točí kolem mocného a magického prstenu, který má sílu předat majiteli moc nad celým světem. Jeho tvůrci byli zajisté trpaslíci, kteří vynikali jako řemeslníci a páni kovu jak v germánské, tak i severské mytologii. Nibelungský trpaslík Alberich jej stvořil ze zlata ukradeného z Rýna. Postavy příběhu se snaží prsten získat, dokonce i Ódin, vládce všech bohů, který má v germánské mytologii podobu Wotana. Opera je plná Wotanových intrik. Prsten získá Siegfried, jak to bylo Wotanem- Odinem

⁴ *Symbolika prstenu* [online]. 2011 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.e-stredovek.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocianku=2011050001>

⁵ *Symbolika prstenu: Život ve středověku* [online]. 2011 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.e-stredovek.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocianku=2011050001>

⁶ *Srov. Mytologie: Mýta, pověsti a legendy*. Praha: Fortuna Print, 2006, s. 232-234.

⁷ *Cyklus 4 oper* (1- Rýnské zlato, 2- Valkýra, 3- Siegfried, 4- Soumrak bohů)

plánováno, ale je zrazen a zavražděn. Odinovy valkýry ne vždy souhlasily s jeho rozhodnutím a někdy se stalo, že jednaly na vlastní pěst. Jedna z nich, ztracená Odínova dcera, valkýra Brünnhilde⁸ vrátila prsten do Rýna, po apokalypse byli bozi zničeni.⁹

Ke zneužití Germánů a jejich mytologie došlo především během 2. světové války, kdy byla použita právě na ono ospravedlnění strašných politických i vojenských činů. Byla zneužita starogermánská symbolika - dvě runy po sobě jdoucí sig (SS). Hroby nacistických důstojníků SS byly označovány symbolem runy smrti¹⁰. Germánskými kmeny byl tento symbol používán v černé magii jako zaklínací formule za účelem prokletí. Jednotlivé germánské mýty byly osekávány či obohaceny smyšlenými věcmi. Věda a vše se podřídilo Hitlerově příkazu a došlo k úplné mutaci mytologie. Aniž by se mytologie něčím provinila, po válce jí mnoho lidí zavrholo. Teprve v 60. letech došlo k návratu zájmu o ní. Opět tu byla snaha o podání nezkažených a nezkraslených informací.

2.2 Mýty a mytologie

Mýty pochází z řeckého slova „mýtus“, který znamená řeč či vyprávění, báje a pověsti z dob dávno minulých, kde nad vládou světa stáli bozi ale i nadpřirozené postavy jako obři, trpaslíci a jiné bytosti. Je to forma ústního podání, která slouží jako dveře do jiného světa. Mýty se dají třídit na letní a zimní. Zabývají se bojem světla s temnotou či vycházejí z protikladů (světlo/tma), (den/noc), (léto/ zima). Snaží se vysvětlit je počátek všeho kolem a kde bude konec. Na počátku zahraje důležitou roli nadpřirozená síla. V každé mytologii, a to nejen v germánské či severské, se můžeme setkat s otázkou života a smrti. Smrti se lidé nebáli tak, jak se jí bojí nyní. Neznamenal úplný zánik.¹¹

Mytologie je vlastně kult národa, věda, která se zabývá mýtem a jeho výzkumem. Každý národ má svoji mytologii. Některé mají mezi sebou dokonce i mnoho společného, jako právě severská a germánská mytologie a jejich božstvo. Na rozdíl od jižní Germánie bylo ve Skandinávii křesťanství přijato později, a to ne o pár let, ale dokonce o celá staletí. A proto je mytologie ve Skandinávii obsáhlejší, barvitější a vůbec i zajímavější. Severská mytologie je pro germánskou

⁸ Siegfriedova láska

⁹ Srov. Prsten Nibelungův. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2007 [cit. 2013-06-15]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Prsten_Nibelung%C5%AFv

¹⁰ pohanský symbol nenávisti vůči křesťanství

¹¹ Srov. *Mytologie: Bohové, hrdinové, mýty*. Praha: Sloart, 2007, s. 6-8.

velice důležitá a jedna se vzájemně propojuje s druhou. Patrné je to v díle Jacoba Grimma, „Germánská mytologie“, kde těží ze severské mytologie.

Pokus Římanů proniknout na germánské území roku 105 před Kr. nevyšel díky porážce v Teutoburském lese. Stěhování národů vystřídalo přijetí křesťanství u Gótů a Franků (v 5. Století), ve Skandinávii (11. - 13. století). Proto si Skandinávie vytvořila více příběhů, mýtů, pověstí z jiných světů.

2.3 Zánik Wodana

Germánští bohové stejně jako bozi jiných mytologií byli vytlačeni příchodem křesťanství. Konec Germánů přišel, když jim začali podpalovat svatyně. Poté co odjeli franští jezdci a byla zapálena i poslední svatyně patřící Wodanovi. Helena Kadečková ve své knize *Soumrak bohů* píše: *"Lidé mu přinášeli v oběť dobytek a koně, o tom svědčí hromady kostí"* a to ne jen kosti zvířat. Obětovávali i své druhy, stejně jak to dělávali druidové, *"jejich hliněné základy zarostou do roka plevelem"*¹² a pak už nebude, kdo by se jim klaněl a uctíval je.

Mocný král Franků zavrhl Wodana (Ódina) a ostatní bohy tím, že přijal víru v jednoho boha. A jak udělal on, museli udělat všichni jeho lidé - menšina se podrobila většině. To co dosud uctívali, se snažili zapomenout. Kde byly doby, kdy na Wodana věřily všechny kmeny? Jeho moc sahala až na východ k Labi. Uctívali ho i Gótové a Vandalové. Věřili v magickou moc řek a pramenů. Víra nepotřebovala zhmotnění, nebylo třeba obrazů, soch, kostelů. Jejich víra ležela v hájích, pahorcích a v každém kameni. Dříve byla víra ve Wodana bezmezná a neotřesitelná. Otřes víry na sebe ale nenechal čekat a začala expanze římské říše. Vnucovali Germánům svoji víru a ti pomalu podléhali, přinášeli s sebou nové bohy i nové zvyky. Jejich nezlomná víra začala praskat a předsevzetí, že staveb k uctívání božstva není třeba, pomalu sláblo. Tomu, kdo uctíval staré božstvo, vypalovali obydlí a svatyně. Když se chtěli pomstít a Římany napadnout, byli zajati a ti nejsilnější byli dáni do římského vojska, zbytek prodán do otroctví. Dalším úderem bylo, když na Germánské kmeny zaútočily kmeny Hunů z východu, z asijských stepí.

Germánští Jutové, Anglové a Sasové vypudili jak Římany, tak na západ a sever vytlačili i Kelty. Dobili Galii a ani tok Rýna a Pyreneje jim nebyl žádnou překážkou. Germánům se začalo opět dařit, Gótové dobili Řím. Ale čím více se bojovalo, tím více se ničily samotné kmeny, pouze o tom nevěděly. Zničily sami

¹² KADEČKOVÁ, Helena. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, s. 8.

sebe. Germány bych přirovnala k nepřemožitelnému člověku, kterého neskácel protivník, ale nemoc, která jej "sežrala" zevnitř. Germánský vůdce sesadil římského císaře a sám usedl na trůn. Začali pomalu zapomínat, kým jsou a například Gótové na svoji víru zapomněli úplně. Po stopách Římanů přijali jednoho boha¹³, pro kterého začali stavět i svatyně a chrámy. Nastal čas, kdy měl Wodan změnit prostředí a odejít na sever. Vyslal 2 své havrany, aby mu podaly zprávy o světě, a ti mu prozradili, že na severu je ještě stále uctíván. Odsud Germáni pocházeli, než je jejich touha expandovat zavedla jinam. Zde byl jejich začátek a zde poté bude v novém plášti i jejich konec. Wodan na sever sám nešel. Spolu s ním zde byl i bůh Tý, Thor, který býval zvaný Donar, Njörd.

Jako domov si zvolil zelený ostrov Fyn, kde ho tamější lidé začali nazývat Ódin, a tak se z obávaného Wodana stal severský bůh Ódin.¹⁴

2.4 Spojitost germánské a severské mytologie

Obě na sebe působí i díky podobnosti jazyků. Zpočátku se jedna řeč od druhé příliš nelišila, ale časem začala vznikat různá nářečí. To lze zpozorovat dokonce i na pojmenování bohů. Nejvyšší bůh je v germánské mytologii Wodan, který je v severské Ódin. Sasové mu říkali Wodan, Anglosasové Woden, italští Langobardi Godan, Švédové Ódin a staří Norové Ódin. I přes menší odlišnosti je to jeden a tentýž bůh. Ódin se zjevil králi Heidrekovi a také údajně i křesťanskému panovníkovi Olafu Svatému. To poukazuje, že mytologie měla obrovský vliv dokonce až za své hranice. Bůh bouře, bojovníků a světa zemřelých je zde Donar a v severské je Thor. Vládce hromu a blesku je Ziu (Tyr), Nerthus, která byla matkou Země a údajně objížděla kraj zahaleným vozem. Dalšími bohy Germánů byly například Mannus, Tuisto a Irmin. To jsou rozdíly, ale mají i mnoho společného. Např. síň, kde Ódin s valkýrami přijímal padlé válečníky. Walhalla či říši mrtvých Hel, kde byla na rozdíl od pekla ukrutná zima, bylo místo ledu a věčného sněhu. A samozřejmě největší je rozdíl, ve kterém období přijala křesťanství germánská oblast a kdy severská. Dokonce by se našla spojitost i mezi severskou i jižanskou mytologií, a to díky tomu, že Seveřané (švédští Varjagové) často byli najímáni jako osobní garda řeckým panovníkům a velmožům.

Je i mnoho dochovaných předmětů svědčících o spojitosti severských kmenů s křesťanstvím. Jako například kamenné formy z mastku, ze kterých se odlévaly křesťanské kříže či Thorova kladiva, která byla odlévána z pouze jednoho kusu mastku.

¹³ tzn. Bílého Krista

¹⁴ Srov. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, s. 7-15.

2.5 Moc run a písemné prameny

Runy byly používány pevninskými germánskými kmeny již od 1. století po Kr., což ve svém díle dokládá i Tacitus. Byly první a Seveřané to od nich poté převzali a trochu je poupravili.

Dochovalo se málo písemných dokladů, poněvadž zapisovat se začalo až později, a to po přijetí křesťanství. Předtím však byly používány runy. Runy u Skandinávců a Anglosasů znamenají tajemství a jsou předky písemnictví. Runy vznikly v Dánsku a tvoří je symbolické znaky (svastika).

Svastika s pravoúhlými háky znamená zřejmě vycházející slunce, den, život, když je naopak svastika nečistá se zahnutím doleva, tak je význam jiný a znamená noc, smrt, zapadající slunce. Tento znak podle některých pramenů využíval Thor na svém kladivu Mjöllni. Nacisté ideologii tohoto symbolu využili ve svůj prospěch, v Indii jej používají dodnes a je u nich symbolem štěstí.

Nejvíce runových nápisů můžeme nalézt v Norsku. Přesný počet není znám, ale odhaduje se, že jich je kolem 1000, Dánsko má 700, Island 60. Nápisy se nalézaly i v Grónsku. Mimoseverské nápisů najdeme v anglosaské Anglii, v Německu, Frísku a v dalších zemích.

Nejstarší runová abeceda vznikla v 8. století a používala se jen ve Skandinávii. Runy nebyly pouze písemným dokladem, ale měly i magickou schopnost a význam. Každá runa označovala jedno písmeno či slovo. Vrývání run bylo kultovním uměním, trochu bizarním, protože byly často barveny krví, díky které měly větší moc. Runové písmo ovládali i někteří bohové. Píseň Hávamál¹⁵ říká, že tvůrcem run byl Ódin, vládce všech bohů ale také vládce kouzel a pán smrti i znovuzrození. Mytologie vypráví, že poté, co si přibodl hlavu k posvátnému jasanu a vydržel tak 9 dní a nocí, kdy se málem utopil v Mimirově studni, jak se snažil dostat až na dno, a tak objevil runy. Právě onoho 9. dne runy konečně uviděl, natáhl se po nich a vytáhl je ven, čímž získal jejich moudrost, naučil se nejmocnějšímu ze všech zaklínadel a stal se tak bohem oběšenců, pánem magie, záhad a tajemné síly. Tak měl Ódin dar, že mohl nabídnout moudrost run obyvatelům Midgardu a těm, komu byly užitečné.

Futhark bylo runové písmo Germánů, které vzniklo zřejmě počátkem našeho letopočtu v podhůří Alp odvozením z etruských abeced. Některé znaky se dají z jejich písma i odvodit, jiné mají původ germánský. Runové písmo se pak šířilo na sever za Alpy do germánských oblastí a pak dál do Anglie, Irska a Skandinávie. Futhark byl abeceda, která byla písmem starých Germánů, Vikingů a Anglosasů.

¹⁵ Mytologická báseň Starší Eddy, která vypráví, jak Ódin získal Runy

První runové nápisy obsahují jméno řemeslníka (majitele) podle některých pramenů, zpočátku to byla spíše zaklínadla, znamení plná magie¹⁶. My se domníváme, že se díky nim věštilo, ale na 100% si nemůžeme být jisti díky tomu, že o tom nejsou doklady. Rozluštit lze například kámen z Björketorpu z 6. století.¹⁷

2.6 Hrdinské eposy

Nejvíce inspirativní zůstávají hrdinské příběhy, eposy, které najdeme v literárních památkách a písních. Jsou kulturním dědictvím, které můžeme nalézt i v kostelech na dřevořezbách. Zobrazoval se díky nim ideál muže/ženy, který by dokázal bojovat s nadpřirozenou mocí a nestvůrami. Je možné, že tou nestvůrou pro ně bylo křesťanství a hrdina/pohan po dlouhém boji s ní měl zvítězit. Možná tomu tak i mělo být a mytologie, ať už severská či keltská, měla zaniknout tak, jako bojovník v legendách, jehož snem bylo zemřít v boji a dostat se do země věčných válečníků, aneb zůstat v povědomí lidí. Možná to je ona „*Valhalla*“.

Sigurd

Byl vychován kovářem Reginem, avšak jeho pravý otec byl hrdina Sigmund. Sigurd byl rozhodnut bojovat s drakem Fáfni, ale potřeboval natolik silný meč, že by dokázal drakovi nejen ublížit, ale i zabít ho. Dva pokusy o ukování mocného meče selhaly. Když však spojil dohromady zbylé části Sigmundova meče, potřetí se podařilo. Mladý hrdina požádal Regina o radu, jak by mohl nad drakem vyhrát. Poradil mu, že jedině Iští. Tak, že se schová v jámě, kde vyčká, než drak projde. Drak si jámy nevšimne, a tak mu bude moci probodnout břicho zespodu.

Regin si nárokoval část odměny za draka, jelikož to byl on, kdo vymyslel způsob, jak ho zabít. Dohodli se, že drakovo srdce sní Regin. Když ho Sigurn opékal na ohni, tak z něj vystřikovala krev do všech stran. Chtěl tajně kousek srdce ochutnat, ale popálil si prst, a když si ho strčil do úst, získal tak schopnost rozumět ptákům. Díky jejich štěbetání zjistil Reginovu připravovanou zradu, proto nebylo jiné možnosti, nežli kováři useknout hlavu. Ptáci mu také poradili, aby kus ptačího srdce snědl.

¹⁶ kameny měly moc ochrannou a magickou

¹⁷ Srov. Runy: Starogermánské písmo. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z: <http://valhalla.curiavitkov.cz/runy.html>

Při návštěvě krále potkal Brynhildu a zamiloval se. „*Brynhilda byla valkýra, která se vzbouřila proti Ódinovi, a za to ji Bůh svrhl na zem a uvěznil v ohnivém kruhu.*“¹⁸ S pokladem, který získal v dračí jeskyni, přišel do království, kde vládl Gjúki a s jeho syny se spřátelil. Celé rodině se líbil natolik, že mu královna podala lektvar, aby se zamiloval do princezny Gudrún.

Brynhilda slíbila, že si vezme jen toho, kdo dokáže přejít plameny, které ji obklopovaly. Tyto plameny byly Ódinovým trestem, který byl zprvu krutější. Měla bezbranná ležet na horském vrcholu, než si pro ní někdo přijde a pomůže jí. Naštěstí nakonec i Ódin usoudil, že pro jednu z jeho bývalých valkýr, která mu dobře sloužila, je tento trest příliš velký, a proto skončila obklopena v plamenech, čekající na záchránce. Nikoliv však v horách. Gunnar, jeden ze synů krále Gjúkiho, který ji chtěl získat, to dokázat nemohl, ale Sigurd mu v tom pomohl. Oba si vyměnili podoby. Sigurd se v podobě Gunnara dostal k Brynhildě, strávili spolu počestně noc a druhého dne Sigurd zmizel i s prstenem, který dřív Brynhildě daroval na důkaz své lásky a daroval ho své nynější ženě. Gunnar se oženil s Brynhildou a žili na stejném dvoře jako Sigurd s Gudrún. Během nějaké doby se Sigurdovi navrátila paměť, ale pozdě na to, aby něco mohl změnit.

Později díky Gudrún Brynhilda zjišťuje, že muž, který s koněm přskočil ohnivou stěnu, nebyl její manžel Gunnar, ale Sigurd. Rozzuřená Brynhilda ze zloby svému muži zalže, a poví mu, že oné noci se se Sigurdem milovala. Gunnar se rozhodne svého pokrevního bratra Sigurda zabít, ale nemůže to udělat, tak o to požádá třetího bratra. Ten pod příslibem peněz vstoupí do ložnice a v třetím pokusu se mu podaří Sigurda probodnout, sám je však zabit. Gudrún pláče a v náručí drží umírajícího manžela.

Brynhilda své jmění rozdává a sama spáchá sebevraždu, aby mohla ve smrti spočinout vedle milého Sigurda s mečem mezi nimi.¹⁹

Beowulf

Tohoto hrdinu má Germánská a Severská mytologie společného, poněvadž při svém hrdinském putování, se dostal až na sever, kde se snažil dostihnout obávaného trolla. Stal se předlohou pro skladby o hrdinech. Epos má 3182 veršů a je dochovaný v jediném rukopisu. Název původně neměl, byl mu ale dán podle hlavního hrdiny. Svým rozsahem a námětem nemá ve staroanglické ani v raně germánské poezii obdoby. I když je původ Anglosaský, příběh se odehrává v dnešním Dánsku a Švédsku. Kolem 5.-6. století po Kr. země hýčkala hrdinu,

¹⁸ COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie Mytologie*. Čestlice: Repo Productions, 1999, s. 185.

¹⁹ Srov. *Encyklopedie Mytologie*. Čestlice: Rebo productions, 1999, s. 205,213,223,237.

který pocházel z kmene Géatů.²⁰ Ten se spolu se svými druhy doplavil na břehy Dánska, k Hroðgarovi,²¹ aby jeho lid osvobodil od tvora sídlícího v bažinách, kterého nazývali Grendel. Pokud přežili, pak se z králových mužů se stala smečka chudáků.

Grendel sužoval zemi po celých 12 let, přepadával jejich hodovní síň Heorot²², a po každé jeho návštěvě byl král chudší o dalšího muže. Po boji s Beowulfem byl Grendel smrtelně zraněn a utekl. Do boje se vložila také Grendelova matka, která chtěla pomstít synovu smrt. Zaútočila ze dna jezera či mořského fjordu v příbytku obou oblud, ale Beowulf zvítězil i v tomto boji s pomocí zázračného meče. Posláním, za kterým se přeplavil až do mrazivých končin, splnil, a proto mu nakonec bylo dovoleno vrátit se domů.

Další část zachycuje Beowulfa jako padesátiletého vládce kmene Géatů. Poslední část eposu je tvořena jeho bojem s drakem, který je na lid rozhněván proto, že mu byl ukraden zlatý pohár. Pustoší Beowulfovou zemi a proto Beowulf jako panovník nemá na výběr, bez bázně a hany se vydá do svého posledního boje, ze kterého není úniku. Sám věděl, že není nejmladší, ale jako vládce měl odpovědnost na svých bedrech. Jeho souboj končí smrtí draka ale i jeho. Země přišla o svého pána, svět přišel o hrdinu. Zlato je pohřbeno s Beowulfem a dračí tělo je shozeno z útesu do moře.

Děj skladby vyrůstá ze starogermánských lidových pověstí a využívá mystických motivů. Příběh je úvahovou vzpomínkou na doby statečnosti a věrnosti, kde hrdina usiluje o věčnou slávu.²³

Severská mytologie má nejen své hrdiny a bohy ale bytosti, které člověku nebyli příliš ke štěstí. Draugen byl duchem, zjevením, které bylo vidět na moři, vždy poté, co utonul námořník. Kvílením naříkal po ztracené duši. Oproti Draugenovi Nixie mohla mít jakoukoliv podobu²⁴ a lákala do svých spárů a hlubin smrtelníky. Wayland, syn mořské panny a námořníka, byl anglosaským bohem kovárství. Není teda vyloučené, tak jako nebylo vyloučené u valkýr, že se nemohou zamilovat do smrtelníka.

V severské mytologii se objevují i čarodějnice. Ty ale nemají podobu mladých ba dokonce krásných žen, jaké můžeme nalézt v keltské mytologii. Jsou ošklivé, staré a k přivolání smrti a nemoci jim stačí pouhý vlas toho, koho chtějí začarovat.

²⁰ Neboli Gautů- Než byli zničeni, tak obývali oblast jižního Švédska

²¹ Neboli Hroþgar, "Hrothgar", Hróarr, Hroar – Dánský král z 6. století

²² „jelen“; podle zvířete, které bylo pro Germány symbolem královské moci a pohostinství.

²³ Srov. *Encyklopedie Mytologie*. Praha: Rebo productions, 1999, s. 182-183.

²⁴ mořská panna či mořský muž nebo jiná bytost

Počátek světa v severské mytologii

Svět se vytvořil mezi Niflheimem, kde vládla nikdy nekončící zima a Múspellem, který naopak byl naplněn sžíravými plameny. V prostoru mezi těmito dvěma, v propasti Ginnungagapu, vznikl první život v harmonii s teplem a chladem. Při setkání ledu s teplem, začal led tát, a tak povstala bytost, obr Ymi²⁵. Ten byl stvořen spolu s krávou Audhumlou, která obra krmila svým mlékem, stékajícím z jejího vemene v podobě čtyř řek. Jejím olizováním balvanů vznikl krásný muž jménem Búri, předek Ódinův.

Božstvo má tedy s obry spjaté kořeny, ne však budoucnost. Ymiho děti, které byly později nazývány trolly a jotuny, vznikly zpod jeho paže, kde vypotil ženu i muže a z jeho nohou, kde vznikl syn. Ódin a jeho sourozenci Vili a Vé byli potomky Bora a Bestly

Mezi Ódinem a obry vzniklo nepřátelství, protože zabil spolu se sourozenci obra Ymiho, z jehož těla vyskakovalo stále více obrů. Ve strachu co se stane dál, ho zabili a z jeho těla vyteklo moře krve, které utopilo všechny obry, až na jednoho muže a ženu. A tak vznikla nenávist mezi Ódinem a obry, kteří se zrodili z onoho páru, jenž se zachránil. Z Ymiho mrtvého těla se stal nejen most na Ginnungagapu, ale vznikl z něho svět. Každá část jeho těla byla užitečná. Od masa, které vytvořilo zemi, krev, která dala vzniku všemu vodstvu, kosti, které se vyšvihli v kopce a hory, zubů přeměněné v kamení, z vlasů vzrostla tráva, z mozku oblaka a z lebky samotné nebe. Bizarní počátek světa dal vzniku drsnému lidu, jež se stal výzvou pro potulné mnichy v jejich Christianizaci.

Skřítci a elfové vznikli z Ymiho masa jako červi. Elfové byli půvabní ale i nebezpeční. Světlí elfové byli z Alfheimu a tmaví z podzemí. Byli inteligentní díky bohům. Tmaví byli zákešní a bílí vynikali svou krásou. Skřeti vynikali jiným směrem. Byli zruční a svým talentem nejednou posloužili bohům při výrobě jedinečných zbraní. Díky postaveným nebeským rohům vznikly světové strany. Svět vznikl, ale byla v něm jenom tma. To ale Borovi synové vyřešili tím, že rozeseli jiskry z ohnivého Múspellu po nebi, vytvořili vesmír, jiskry se změnilly v planety a slunce, dali jim řád a získali světlo, díky kterému mohli uspořádat krajiny a vytvořili lidský život. Ódin a jeho bratři byli považováni za bohy, byli nazýváni Ásy. Obři chovali nepřátelství k Ásům a bylo jim proto určeno místo co nejdál od nich. V horách a lesích u pobřeží, v místech, která byla nazvána Jötunheim.²⁶

²⁵ praotec všech obrů

²⁶ Srov. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, s. 23-29.

Stvoření Dne a Noci

Noc se jmenovala obryně temné pleti, které se narodil syn bílé pleti a zlatavých vlasů Den. V osudu obou bylo střídání se na nebi, jedouc na voze taženým koněm. Tento úkol jim byl udělen Ódinem. Noc měla vyjet první ve voze taženým koněm Hrímfaxim. Jeho hřívka byla z jinovatky a na svět z něj kapala pěna měnící se v kapky rosy. Za noci vždy vyjížděl Den, který dostal koně Skinfaxe, jehož hřívka zářila svojí bělostí až na zem a dávala lidem světlo i v dobách, kdy mraky zahalily slunce.

Slunce a Měsíc

Muž jménem Mundilfari měl dceru a syna. Dcera byla živá, rusovlasá a se jménem Slunce a syn byl naopak bledý, tajemný se jménem Měsíc. Obě děti ale byly nádherné a svým způsobem provokovaly bohy svými jmény, která jim otec daroval. Rozhodlo se tedy, že dívka bude usazena na kozlík za koně a ve voze bude táhnout obrovský zlatý kotouč. Měsíc bude ve voze táhnout srpek měsíce, který bude svůj tvar měnit. Obři se postarali, aby když bude každý z nich na obloze, bude pronásledován zuřivým vlkem. Proto můžeme na obloze podle Seveřanů sledovat utíkající Slunce a následně Měsíc.

Mnoho věcí se muselo ještě vyřešit, Léto pojmenovali Ásové po člověku nejhodnějším a naopak Zimu po nejkrutějším. Vítr dostal do správy obr proměněný v orla mávajícího křídly a řídicího tak směr větru. Zasadili strom Yggdrasil, který svojí výškou podpírá samotné nebe. Větve obydluje vševědoucí orel, který Ódina informuje stejně jako jeho havrani. Veverka Ratatosk pomáhá orlovi. Informuje ho o hadovi, který sídlí v kořenech stromu. Každý kořen stromu vede jiným směrem. Jeden vede k Ásům, další k obrům, kde dříve bývala propast. Zde pod kořenem sídlí obr Mimi, pijící a střežící studnu vědění. Jeho častým hostem je samotný Ódin, který za ním často přichází jakožto za nejmoudřejší bytostí. Třetí kořen vede do podsvětí. Stejně jak u předchozího kořene i zde je studna, ale střežena hadem Nídhöggem. Valhalla je určena pouze pro padlé bojovníky. Mrtví, kteří zemřou následkem nemoci či stářím je určeno podsvětí. Studnici mají i pod kořenem v Ásgardu. V jejím místě je sudiště a vede k ní most známý jako Bifröst. Ze světa lidí byl viděn v podobě duhy. V sudišti byly tři norny, které určují osud každého a ne jenom to, starají se i o samotný strom a jeho vláhu.

Božstvo

Po neshodách s Vány byl mír vyřešen způsobem, že si mezi sebou vymění rukojmí a nadále budou žít v poklidu. Vánové Ódinovi darovali Njörda, který ochraňoval mořeplavce a staral se o rybolov. Ten byl ochoten přejít k Ódinovi, pokud si s sebou bude moci vzít své děti. Boha plodnosti syna Freye a bohyni lásky dceru Freyu, která byla na Ódinově dvoře vítaná nejvíce. Tato výměna byla nespravedlivá. Vánové dostali pouze Höniho, který sice byl silný, ale hlavu příliš nepoužíval. Vánové spokojeni nebyli. Proto jim Ódin poslal hlavu obra Mímiho, ale stejně jako Höni jim byla k ničemu. Oba vrátili Ódinovi a hlava Mímiho mu sloužila díky lektvaru nadále.

Ódin měl manželské ale i nemanželské děti. Se svojí ženou Frigg měl 5 synů (Thora, Týho, Baldra, Bragiho a Höda). Pro svoji bojovnost a odvahu mu byl k užitku nejvíce Thór²⁷. Tý býval také jako Thór, ale poté co ztratil ruku při útoku vlka, byl někým jiným. Bragi byl zamilovaným básníkem, v jehož očích se zračila pouze láska k jeho ženě Idunně starající se o jablka nesmrtelnosti. Höd byl slepý a Baldra bylo na boj škoda. Byl příliš krásný a dobrý, příliš hodný pro práci, kde byla potřeba krve.

Nemanželské děti měl jenom s obryněmi²⁸ a zřejmě jedno s Thórovou ženou Sif. Dalším Ásem byl lstivý Loki, jehož krev byla z části krví obří. Způsobil mnoho nesnází. Většinu z nich napravil, ale na konci při soumraku bohů ukázal svojí pravou tvář. Do té doby byl úlisným Ásem, který se zmítal mezi dvěma světy.

Valhala byla Ódinovým palácem, kde hostil padlé válečníky. On sám jíst nemusel, svoje porce vždy věnoval svým věrným vlkům, kteří se jmenovali Geri a Freki. Jídlo roznášely krásné valkýry, bojovnice vybírající v bitvách ty, co s nimi půjdou do Valhaly. Svým způsobem určovaly, kdo zemře, ale řečeno to bývá jako by vybíraly hosty, kteří se těší. Za osudem bojovníků stály vždy ženy, ať je to v mytologiích či v reálném životě. Tak jako o mládí bohů se starala Idunna, díky jejím zázračným jablkům, která dělala Ásy věčně mladými.²⁹

Ódin a studna vědění

Ódin mohl vidět celý svět i díky havranům Hugin a Munin. Chtěl vědět vše. Usoudil, že samotné vědění by mu pomohlo a jen by stvrdil, že je bohem bohů a na stupnici božstva na samotném vrcholu. Aby se mohl napít z této studny,

²⁷ Bůh Hromu

²⁸ s Grid měl Vidara- silného jako Thor, s nedrtící botou a s obryní Rind měl Valiho

²⁹ Srov. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, 50- 56.

daroval jedno své oko, které poté ve studni zůstalo. Často byl pak viděn, jak zadumaně přemýšlí. Viděl možná bez oka více, než viděl dříve. Vše k čemu byl dříve slepý. Před očima se mu mihotaly strasti, utrpení a vše, co se lidstvu děje. Sám o utrpení neměl ani potuchy, nemohl potom posoudit, co vidí. A možná se i styděl za to, že vládne těm, které nemůže pochopit. Pro pochopení utrpení, bolestí a strasti lidstva se pověsil na dub a pře-trval tak polomrtvý devět dní a nocí. Zřejmě mu tento čin pomohl, nikoliv však lidem³⁰.

Sif a Lokiho lest

Častokrát se Loki nudil na Ásgardu. V takových chvílích buď vyjížděl do světa obrů nebo někomu něco provedl. Tak jak to udělal Thórové ženě Sif, kdy jí jedné noci ostříhal vlasy. Pohromu, kterou způsobil, musel napravit. Rozhněval si silného Thóra a tak to musel odčinit. U Valdiho synů, skřítků, nechal zhotovit zlaté vlasy, které samy přirostou k hlavě. Spolu s tím si nechal zhotovit i pár věcí navíc, kterými by si udobřil i ostatní bohy. Tito skřítkci mu vytvořili i kopí Gungni³¹ a šátek ze kterého po rozprostření vyskočila loď Skídbladni. U jiných skřítků si nechal zhotovit zase zlatého kance, jehož vousky dokážou svítit na cestu a který může cestovat po zemi, vodě i nebi, železné kladivo Mjöllny a zlatý prsten Draupni, který se za každých devět dnů rozmnoží o dalších devět prstenů. Prsten a kopí dal Ódinovi, kladivo Thórovi, zlatého kance Fredovi a vlasy dal Sif.

Ásgardské hradby

Hradby Ásgardu nebyly tak nedobytné, jak si Ásové mysleli. Jednoho dne k nim zavítal muž, který se představil jako stavitel a nabídl, že jim postaví hradby nové, pevnější a vyšší. Žádal za to ale bohyni Freyu, měsíc a slunce. Ásové byli šokovaní, ale nechtěli se vzdát lepších hradeb, a tak souhlasili pod podmínkou, že hradby budou hotové do roka a stavitel na nich bude pracovat sám. Za pomoci jeho starého koně byly za rok téměř hotové a božstvo se zaleklo, že se budou muset opravdu vzdát jejich bohyně lásky. Loki se proměnil v klisnu a odlákal stavitelovi koně. Ten práci bez jeho pomoci nemohl dokončit, rozrušen ukázal svojí pravou tvář obra a nemohlo to skončit jinak, nežli že se Thór musel chopit kladiva Mjöllni a stavitele zabít. Ásgard měl nové hradby, Freya se nemusela obávat, ale Loki nevyvázl bez úhony. Díky stavitelovo koni se mu narodilo hříbě, osminohý kůň Sleipni. Nejrychlejší kůň, jehož daroval Ódinovi.³²

³⁰ Srov. GERMÁNSKÁ MYTOLOGIE: božstva. FICEK, Denis. *Pohanství* [online]. [cit. 2013-06-16]. Dostupné z: <http://www.pohanstvi.net/inde.php?menu=gemytologie>

³¹ které nikdy neminulo svůj cíl

³² Srov. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, s. 71-78.

Medovina

Mír mezi Ásy a Vany byl zpečetěn jejich slinami plivnutými do soudku. Z těchto slin vznikl muž jménem Kvas, nazvaný „učitelem lidstva“. Skřeti jménem Fjalar a Galar bohužel Kvasa zabili, jeho krev smíchali s medem a po kvasení vznikl nápoj básnictví a moudrostí - medovina. Skřeti zabili, nejen Kvasa ale i obra a obryni. Na svojí zákeřnost doplatili, když se jim pomstil syn zabitých obrů Suttung. O medovinu je připravil, pečlivě ukryl a nechal hlídat svojí dcerou. Zvěsti o medovině se šířily a neušly ani Ódinovým uším. Připravil lest, svedl Suttungovu dceru a během tří nocí, které s ní strávil, jí vypil všechnu medovinu. V orlí podobě vzlétl a i přes Suttungovo pronásledování se dostal za hradby Ásgardu. Při cestě mu ukáplo kousek medoviny, a tak vznikli trubadúři a básníci. Zbytkem nápoje naplnil džbány, které si bystře střežil.³³

Únos Idunny a láska k obrům

Loki vylákal Idunnu za hradby pod záminkou, že viděl jabloň, jejíž jablka jsou krásná, ba-li krásnější než ty její. I když Idunna nikdy neopouštěla svého Bragiho a Ásgard, podlehla zvědavosti a vydala se za hradby s Lokim. Bohužel doplatila na důvěru a byla unesena orlem, do kterého byl převtělen obr Tjazi. Ten toužil nejen po ní, ale i po jablkách mládí. Po čase začali Ásové stárnout. Nebylo pochyb, že za to mohl Loki, a proto musel jako vždy napravit, co způsobil a v podobě sokola přiletěl na dvůr obra a proměnil ji v ořech, aby si ji mohl lehce chytit do spárů. A vrátil se s ní zpět. Tjazi se nechtěl Idunny vzdát. Pronásledoval Lokiho, ale u hradeb si popálil křídla, spadl a proměnil se zpět do své obří podoby. Thórovo kladivo, které neminulo nikdy cíl, ho neminulo ani tentokrát.

Málokdy se stalo, že ženy Ásgardu skončily s obry, avšak bylo časté, že Ásové byli zapleteni s obryněmi. Obrova dcera se chtěla pomstít za smrt otce, ale byla uchválená tím, že se mohla dát dohromady s jedním z Ásů. Samozřejmě by chtěla, jako každá jiná, sličného Balda, ale jelikož už ženu měl, musela si vybrat jiného. Nakonec skončila s bohem moří a rybolovu Njördem, ale manželství to nebylo šťastné. S obryněmi se dával dohromady nejen Ódin, Thór, Njörd, určitě i Loki, ale i Frey, bůh plodnosti. Zamiloval se do Gerd z Utgardu. Na konci spolu nebyli, dokonce přišel i o svůj meč, ale zřejmě se scházeli nadále, jelikož byl šťastný, dokonce i když už neměl svojí zbraň.

³³ Srov. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, s. 79-91.

Thor a Geirröd

Loki byl jednoho dne lapen obrem Geirrödem. Zavřený v jeho truhle chřádnul a byl propuštěn na svobodu, když Thóra nalákal k obrovi a bez svého kladiva. Thor to vzal jako výzvu a prokázal, že ke svému vítězství kladivo nepotřebuje.

Ztráta kladiva

Jednoho dne bylo Thorovi odcizeno jeho mocné kladivo. Ukradl mu jej obr Trym, který si ho vzal jako zástavu. Byl ochoten mu jej vrátit, když si bude moci vzít Freyu, bohyni lásky, která byla jako magnet na obry. Thor by pro návrat kladiva byl schopen Freyu odevzdat, ale naštěstí zbytek Ásů vymyslelo lest, která přišla nejzábavnější Lokimu. Převlékli Thóra za nevěstu a vyslali ho k obrovi. Obrovi se nevěsta zalíbila a netušíc, že to není Freya, jí chtěl dát kladivo a vzít si jí na lože. Thor využil chvíle, kladiva se chopil a jako předešlé obry i tohoto překvapil a srazil k zemi. Bohužel úder nezískal pouze obr Trym, ale i Thorova čest.

Zrození zániku

Jedné z obryní se zrodila tři stvoření, had Midgardsorm, vlk Fenri a dívka Hell, která byla napůl bílá a napůl černá. Tato stvoření budou hrozbou jednoho dne, to Ódin věděl, a proto Thor dívku poslal do podsvětí, kde se stala vládkyní a stavěla koráb Naglfar z nehtů nebožtíků. Hada vhodili do moře, poté do oceánu, protože vyrostl. Ale ani to mu nepomohlo, a tak se musel zakousnout do svého ocasu. Fenriho drželi na planině, dokud byl neškodným vlčetem. Čím více ale rostl, tím byl nebezpečnější. Rozuměl lidské řeči, ale člověkem nebyl. Zkusili ho přivázat řetězem Lōding, ale přetrhl jej. Poté zkusili další řetěz, ale skončilo to stejně. Požádali o pomoc Elfy a ti vytvořili tenkou nitku Gleipni. Tu vlk zpřetrhat nedokázal a držela ho v ústraní. Jediný kdo se odvážil tuto nitku Fenrimu dát, byl Tý. Proto přišel o svou ruku. S Midgardsormem se chtěl utkat Thor. Dokonce se o to i pokusil, když se s obrem Hymim vydal na rybolov v podobě mladíka. Při zápasu s hadem ho udeřil, ale ne smrtelně. Rybolov úspěšný nebyl, ale odvaha byla obdivuhodná.³⁴

Ódin od té doby co vytvořil svět, žádného obra nezabil, naproti Thorovi, který v tomto nezhálel. Na vztahy s obry měli odlišné názory. Thor by neměl

³⁴ Srov. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, s. 130-138.

lítost ani s jedním, ale Ódinovi měklo srdce a vztahy by spíše napravoval. Dokonce s jedním, Hrungrim, závodil v rychlosti jejich koní³⁵. Možná to s přátelstvím Ódin přehnal, pozval obra dokonce i do Valhally, zvědav z něj čerpal informace, než mu to překazil Thor, který obry nemohl ani vidět, natož slyšet. Vztah mezi obry a Ásy začal nenávisť. Ódin nemohl čekat, že se po nějaké době stanou přáteli. V tomto ohledu byl naivní a stále slepý. I když vypil moudrost světa.

Baldr

Sám Ódin se zasloužil o příchod chaosu, který vyústil v zánik bohů. Sice nechtěl bojovat s obry, ale lid k boji stále popouzel. Zrušil nařízení, které si Freya vydobyla. A to právo na ty, kteří zemřou ve jménu lásky. Přemýšlel nad budoucnem, ale neřešil, co se děje v přítomnu. Oproti počtu obrů nenarůstal počet bohů. Možná kdyby se Ódin více obracel k lidem a nesnažil se, aby mezi sebou jen bojovali. Jakási moudrá vědma spatřila v dýmu budoucnost: hynout bohy a konec světa. Mezi lidem byly čím dál větší nepokoje. Sám Ódin se začal strachovat hlavně z toho, co mu řekly Normy a obr Mími. Nenapadlo ho ptát se lidí, zeptat se vědmy žijící v Midgardu. Jinak by už dávno věděl, že Ragnarök se blíží.

Netvoři, obři, Hell, Fenri a Midgardsorm tušili nepokoj Ásů. Byli neklidní, had v moři způsoboval škody tím, jak sebou zmítal. Valhalla se pomalu plnila, až praskala ve švech, světem se šířila nenávisť a zloba. Nejen lidem vůči sobě samým, ale také zloba na bohy. Kdo jiný by mohl za zlé časy než samotný Ásgard. Svět přicházel o lidi, ale i bohové přišli o někoho, koho všichni milovali.

Díky snům a Normám Baldr věděl, že zemře. Ódin byl přesvědčen, že svého syna dokáže ochránit za pomoci všech Ásů. Držel se dál od obrů, skřetů a jiných bytostí a Frigg přinutila všechno žijící tvorstvo od živých bytostí až po rostliny přísahat, že Baldrovi neublíží. Thor přinutil přísahat počasí a vítr, Njörd nechal přísahat všechny vody. Svolali elfy, duchy přírody a žádali si ochranu pro milovaného Baldra od všech a všeho. Všechno živé a neživé ho milovalo pro jeho dobrotu. Nebylo potřeba žádat. Jeho smrt zavinili sami Ásové, když chtěli odzkoušet, jak je chráněn. Nic co na něj vystřelili ho nezranilo. Tak moc ho vše milovalo. Ani Thorovo kladivo a Ódinovo kopí, šípy a jiné zbraně. O Baldrovi smrt se zasloužil Loki, který za pomoci převtělení ve stařenu šel za Frigg. Ta netušila, že je to lest a za tvář stářenky je zrádný Loki a vyradila mu, že jedna rostlina jí přísahu nedala, jmelí. Loki z větvičky jmelí stvořil šíp a při sněmu přinutil slepého Höda, aby se zkusil trefit do Balda. Vždyť ho nemůže nic zranit. Ten naivně namířil luk na svého bratra Baldra a střelil. Baldr se skácel k zemi.

³⁵ jeho kůň Gullfax byl téměř rychlý jako byl Ódinův

Celý Ásgard i vše mimo něj bylo naplněno smutkem. Jeho tělo podle severských tradic zapálili na lodi. Tento pohřební zvyk měl své kouzlo. Loď se standardou obdarována všemožnými dary, spojující 3 živly. „*V norském Osebergu byla objevena nádherná pohřební loď kněžny z 9. Století s drahocennými zádušními dary. Avšak doklady takových pohřbů se najdou i jinde*“³⁶. Naposledy poprosili bohyni podsvětí Hell o poslední šanci, jak ho ještě vrátit do světa živých. Poslední šanci jim darovala, když vše na světě zapláče nad Baldrovou smrtí a každý řekne, že je mu líto jeho konce. Tak se i stalo. Všichni až na jednu stařenu, do které byl přetvářen Loki opravdu upřímně plakali. Tím však byla šance zmařena a na návrat všemi milovaného Baldra mohli zapomenout.

Zjistilo se, že za smrtí Baldra stojí zrádný Loki. Našli ho, jak se skrýval u jezera za pomocí skřítků, chytili ho a přikovali ho ke kameni. Nad hlavu mu umístili jedovatého hada, který mu způsoboval díky jedu ukrutné bolesti. Jenom jeho žena mu pomáhala, když sbírala do misky kapky jedu, které měly kapat na Lokiho.³⁷

Bohové začali za narůstající chaos vinit Ódina.. Jejich řady prořídly, protože Loki a jeho žena už k nim nepatřili. Baldr zemřel a Höd následoval bratra do Helu. Strom Yggdrasil začal schnout a listí padalo do Mímiho studny a žloutlo v ní. Sám Mími už k Ódinovi nepromluvil. Až když nevěděl, na koho se obrátit, vzpomněl si na vědmu, která mu pověděla, že pozdě chodí. Kdyby žil Baldr, tak ke konci nemuselo dojít. Jeho srdce bylo natolik vřelé, že by obměkčilo každou bytost, ale bohužel tu již není. Ódin srdce nemá a jestli kdy měl, tak na jeho místě zůstala pouze díra.

Ragnarök

Krajem se začaly prohánět vichřice a bouře, zvířata pomalu umírala, veverka Ratatosk usnula věčným spánkem a jeleni se naopak usnout báli, aby taky tak neskončili. Jestřáb s orlem byli zmatení, zima zachvátila všechny kraje a lidé, medovina, skřeti i Ásové mrzli. Božstvo se nescházelo a pomalu sláblo. Iduninna jablka vadla. Krutou zimu vystřídalo teplo, vše začalo tát a vznikaly záplavy. Měsíc a Slunce, kteří utíkali každým dnem před vlky, jimi byli dostiženi a sežráni.

Skály se řítí,

³⁶ *Mytologie: Bohové, hrdinové, mýry.* Arthur Cotterell. Praha: Slovart, s. r. o., 2007. ISBN 978-80-7209-778-4

³⁷ Srov. SØRENSEN, Villy. *Ragnarok: Soumrak bohů, kapitoly ze Severské mytologie.* Praha 2: Dauphin, 1998, s. 83-94.

*s běsy se hroutí,
muži putují k Hel,
pukají nebesa.
Země tone ve tmě,
tmí se slunce,
z nebe se tratí
třpytivé hvězdy.
Chvěje se jasan,
stěná Yggdrasil,
prastarý strom,
vlk, je na svobodě.³⁸*

Po záplavách přišlo zemětřesení, které zničilo pouta vlka Fenčino. I Loki se osvobodil ze svých pout. Povstal nestvůrný pes Garm, který se vyřítíl na Ásgard stejně jako had Midgardsorm. Všechny nestvůry byly vypuštěné a do pohybu se dal i koráb bohyně Hell naplněný mrtvými jemuž velel náčelník obrů Hrym. Pod vedením Surta povstali i odvěcí nepřátelé Ásů, obři. Na poslední bitvu se připravili i Ásové. Oslabeni a unavení povolali všechny bojovníky a valkýry Valhally do zbraně. Ódin ve svém posledním boji proti vlku Fenrimu, kterému po dlouhém boji podlehnul. Zakrátko padl i Fenri, když přišel pomstít otcovu smrt Vídar. Midgardsorm zaútočil na Thora, který na tento souboj s hadem čekal už příliš dlouho. Jednoruký Tý bojoval se psem Garmem a oba zemřeli. Navzájem se zabili Loki s Heimdalem, Frey padnul v boji se Surtem. Všichni až na Surta, který zmizel, zemřeli. Lid byl zabit obry.³⁹

*Slunce se setmělo,
v moři tone zem,
do hlubin spadly
hořící hvězdy,
plameny celý svět
pohlcují,
žár ohně sahá
k samému nebi.⁴⁰*

Ódin se na radu vědmy zeptal pozdě, a když se tak stalo, neřekla mu vše. Že po smutku přijde naděje, že po soumraku bohů přijde nový začátek. Nezemřeli úplně všichni. Z Helu se vrátil Baldr s bratrem Hödem, přežil Vídar, Vál, synové

³⁸ KADEČKOVÁ, Helena. *Soumrak Bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, s. 205.

³⁹ Srov. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, s. 203-214.

⁴⁰ KADEČKOVÁ, Helena. *Soumrak Bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009, s. 209.

Ódina, Thora⁴¹ a spolu s nimi nepřemožitelné kladivo Mjöllni. Zemřel svět starý a zrodil se svět nový, zemřelo staré náboženství a vzniklo nové. Avšak jak přežili někteří ze starého světa, tak přežily i střípky starého náboženství, obyčejů a víry.

⁴¹ Módi a Magni

3 Keltská mytologie

3.1 Uctívání bohyně

Keltská kultura nám po sobě zanechala jen velmi málo pramenů. Většina se zakládá jen na pouhých domněnkách, hypotézách a vyprávění, jež se časem zpestřovala a nejde zde o exaktní vědu. Historikové nepřicházejí na nové poznatky, spíše by se dalo říci, že vycházejí z minulých prací svých předchůdců. To, co již bylo řečeno dávno, se snaží přeformulovat k obrazu svému. Každé dílo se liší, poněvadž i názory lidí jsou rozdílné a každé jsou originálem. Názory na jejich objevení se mění. Nejčastěji se mluví o letopočtu 800 př. n. l. Dlouho se spekulovalo, zda Keltové přišli ve velké skupině, ale podle posledních archeologických nálezů přicházeli po malých skupinkách, kdy pomalu ale jistě počali obsazovat Británii a Irsko.⁴² Byli vyspělým národem, který si svých zákonů vážil, byli obávanými válečníky, mezi které nepatřili pouze muži, ale i ženy. Žena měla ve skupině vysoký post. Ne jen právo bojovat, ale být vládkyní. Boj jim byl sice velice užitečný, ale díky své horkokrevnosti také jejich zhoubou. Stejně jako u Vikingů i oni bojovali sami se sebou. Kmeny se od sebe oddalovaly, začaly se lišit i nářečím, různila se i jejich „pohanská“ historie a mytologie. Oslabování pro ně bylo břemenem, stejně jako boje s Vikingy a křesťany. Vynikali nejen v boji, ale i díky své síle a zručnosti na prahu umění - ve zpracování kovu a při tvorbě šperků.

Od 2. století př. n. l. do 2. století n. l. měli rozvrstvenou třídu kněží, kde ženy už tak pevné místo neměly. Většinou byli knězi muži a jejich trvání se dá datovat až do 18. století. Keltské stejně jako jiná pohanská náboženství uctívalo svět kolem sebe, boha hledali v lukách, pastvinách, v kopcích, lesích a řekách, v přírodě. Nepotřebovali si stavět budovy a svatyně, aby své náboženství zpečetili. Stačila jim víra v to, co je kolem nich. Jejich víra byla zakořeněna hluboko, nepotřebovala chladné zdi. Středem náboženství byla bohyně, symbol plodné matky země a také bůh, jenž byl obětován každý rok a jeho obětovaná krev potřísnila zem, oplodnila ji a přinesla úrodu. Po té se každý rok narodil syn. Bohyně se jako matka osvědčila, byla matkou všeho a všech, ale keltské matky své děti příliš nevychovaly, o to se staraly tety a strýcové. A ke své rodině se vraceli až jako zušlechtění dospělí muži a ženy, kdy si přivlastnili určité schopnosti. Úloha ženy byla odlišná od té, jakou měla ve středověku. Dnešní doba je jakýmsi středem mezi těmito dvěma ženami.

⁴² Srov. MCCOYOVÁ, Edain. *Keltské mýty a magie*. Praha 8: Volvox Globátor, 1999, s. 11-12.

Anglie byla jejich útočištěm - zelené pastviny Irska, Skotska, Cornwallu, Bretaně, ostrova Man a Walesu. Vyvinuli si zde svoji vlastní tradici Wicca, uctívání magie přírody, obřady a pověstné keltské rituály. Na rozdíl od ostatních druhů uctívání wicca právě ta keltská wicca vychází pouze z keltské mytologie. Kromě kola roku s 8 tradičními wiccanskými svátky pracuje keltská wicca s lunárním keltským kalendářem, jež je postaven na 13 měsících, které dostaly jména po rostlinách a stromech.

Sbírka zabývající se mýty Keltů se nalézají i v právnické knihovně v Edinburghu a další její název je „*Dinnshenchas*“, soubor keltských legend se nalézají v Dublinu. Dalším důležitým dokladem o mytologii je pětidílný cyklus mýtů a legend nazvaný *The Irish book of Invasions, The book of Lecan* a jiné spisy.⁴³ Charles Squire často představuje úvod do legend a mýtických tradic Gaelských a Britských Keltů a vypráví poutavé příběhy z dávných časů. Zájem o tyto příběhy v poslední době velice roste a jeho vliv dnes můžeme najít téměř všude, dokonce u tvorby spisovatele Tolkiena. Charles Squire se snažil poutavě poukázat na mýtické, legendární a poetické tradice tohoto národa a to poutavou formou, která by byla blízká všem. Shrnul velšské, irské a skotské příběhy, zabýval se především artušovskou tematikou.

Já sice příchod křesťanství popisuji jako "příchod konce", ale nebýt christianizace a mnichů, mnohé příběhy bychom už neznali. Sepisování příběhů a vůbec zaznamenávání nebylo u Keltů příliš časté a nová vlna přinesla proto i nové zvyky. Můžeme tedy říci, že se dá najít štěstí v neštěstí.

3.2 Keltské mýty, kultury a zvyky

V mé práci šířím názor, že křesťanství mělo neblahý vliv na vývoj mytologií, mysticismu a víry v nadpřirozené věci. A to nejen v mytologiích, kterými se zabírám já, ale i v jiných krajích a zvycích v oblastech jiných. Ať už se jedná o potlačení „sebe sama“ a zvyků indiánských rezervací v Severní Americe, čímž se přispívá k jejich pomalému zapomenutí a pomalému zničení principů, které jim byly drahé. Stejně tak tomu bylo v Číně, kde se řádové sestry staraly o opuštěné děti, ale ne proto, aby se jim snažily pomoci a zachránit tak jejich kulturu, ale pro šíření „toho svého“. Dalo by se říci, že je to obchod „něco za něco“. My ti pomůžeme, vychováme a naučíme, ale ty přijmeš naši víru. Jednalo se o otázku přežití a tak tomu bylo i u Keltů, kteří se mísili s antickým vojskem.

⁴³ Srov. MCCOYOVÁ. *Keltské Mýty a magie*. Praha 8: Volvox Globator, 1999, s. 17-18.

Mýty si tvoří každý národ, ať Vikingové či Keltové. Ty tvoří jejich mytologii a kosmologii. Mýtus je pohyblivý, může být měněn, není to bráno jako něco stálého, co by určovalo koloběh či samotné bytí, není vepsán do kamene či svitků a každý má právo ho přednést svým způsobem. Joseph Campbell řekl, že mýty jsou živým organismem a opravdu tomu tak bylo a stále je. Každá kultura zanechala otisk na mýtech Keltů. Ať už to byli Dánové, Římané, Sasové či někdo jiný. Největší změnou prošel samotný rodokmen bohů a ona žena, jež měla veliké postavení u Keltů se náhle stala jen podřízenou dcerou bohů. Spolu s míšením cizích kultur do jejich, přišlo samotné odlišné chápání jejich podstaty křesťanství s písemným zaznamenáváním. Křesťanství přidalo do keltských tradic novou příchut'. Mýty procházely pravidelnou erozí, ale zdají se být nezníčitelnými. Ať už do vyprávění zasáhla kdejaká jiná kultura či náboženství, podstatný děj zůstává. Zajisté existují různé verze a ony pohanské, syrové jsou oku čtenáře či člověka, který se tímto tématem zabývá, lahodící více.

Snad každý ví, že součástí keltské mytologie bylo posvátné obětování, které zde bylo hlavním pilířem náboženství. Oni obávaní bojovníci a nadaní umělci byli svým způsobem i zfanatizováni představou, že když obětují sebe, svoji krev, zvíře či svého druha, tak se tímto zavděčí bohu a vzdají mu tak své díky. Mytologie ve spojení s krvelačností není vyhraněna pouze mytologií Keltů, ale onu „rudou stranu“ věci najdeme i v mytologiích ostatních. Když se fanatismus spojený s krví neprojevil za pomoci rituálů, tak se objevil jinde. Uznávali kult mrtvých a kult hlav. Kult mrtvých souvisel s vírou v nesmrtelnost duše, kdy mrtví neumírají, pouze odcházejí do keltského podsvětí. Rituální zvyky a pravidla musí být dodržovány, aby cesta k jejich bohu byla správná. Pohřby byly nákladné a honosné. Velká část majetku zemřelého Kelta je s ním pohřbená. Vozy, zvířata a dary, které ho budou doprovázet nadále a které by potřeboval. Tyto knížecí hroby můžeme vidět v době halštatské a laténské. Kult hlav měl spojitost s přenesením síly, Z mnohých kmenů na světě známe, že na sobě nosily kůže zvířat, a také přes hlavu, protože chtěly převzít jejich moc a sílu. Tak tomu bylo i u keltské kultury. Věřili v nesmrtelnost duše a proto jedinou cestou jak protivníka jež oplýval hrdinstvím nadobro přemoci a přitom získat jeho sílu, bylo "useknout" mu hlavu. Srovnávací antropolog James George Frazer, zabývající se především řeckou mytologií rozebral archetyp tzv. *obětního beránka*, kdy hněv kmene byl vybitý na onom posvátném obětování a krvavý rituál byl způsobem uklidnění se. Rozebíral rituál smrti krále, kde zfanatizovaný lid věřil, že jejich král je božská bytost. Když se projevilo jeho stárnutí, musel být zabit a jeho síla a duše tak přenesena do nástupce. Král je mrtev, ať žije král.⁴⁴

⁴⁴ Srov. Antropologický, mytologický a archetypální přístup. PEPRNÍK, Michal. *Anglistika: James George Frazer* [online]. [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://anglistika.webnode.cz/products/a5-antropologicky-mytologicky-a-archetypalni-pristup/>

Kult hlav

Bojovník svému nepříteli řal hlavu a odnesl si jí jako trofej domů. Nejlepší trofeje si nabalzamovaly a chlubili se jimi. Některé využívali nadále jako okrasu jejich vozů či jako poháry z nichž pili. Hlava byla nejdůležitější částí lidského těla, protože duše promlouvá skrze obličej. Aby protivníka odstranili navěky, byla to právě hlava, která musela být odstraněna. Důležitost hlav byla vidět na soškách, kde hlava byla oproti tělu nepřirozeně velká. O symbolu hlav a jeho důležitosti píše dokonce i Moreau. Stejně jako Moreau i Hartmann mluví o významu hlavy v souvislosti s pohřbíváním. Při pohřbu, kdy je nebožtík vezen na vozu, se díky hlavě ocitá mezi nebem a zemí a vše co je kolem, je ohrožené a ocitá se v blízkosti smrti. Proto je důležitá přítomnost 3 žen.

3.3 Keltské tradice

V dnešní době se oné pradávnejší kultuře můžeme přiblížit za pomoci beletrie, uměleckých děl a ilustrací umělců žijících v oné oblasti, za pomoci oslav a ohlédnutí se za tradicemi. Keltská kultura prožívá v poslední době svoji reinkarnaci. Za pomoci oslav svátků, dobových rekvizit a kostýmů ožívají dávné příběhy. Znovu doutná dávný dým pochodní, ten samý dým, jež byl cítit před mnoha lety. Tradice ožívají a duše Keltů putuje perem spisovatelů, štetcem umělců a pohyby herců, tancem, hodováním a zpěvem lidí, jenž si dávné tradice připomínají. Tyto tradice působily i na "nepohany". Pro pohany téhle doby je normální provádět náboženské praktiky mimo tradice, když nejsou členy žádného covenu. Lidé už nejsou tak zapálení do tradic, jako tomu bývalo v minulosti. Keltské pohanství je tvořeno řadou tradic, magických rituálů a obřadů.

Alexandrovskou tradici popisuje dobře kniha *Secrets of Witches' Coven*⁴⁵, již napsal Morwyn. Tradice z 15. století popisuje kabalistické praktiky ovlivněné pohanskými zvyklostmi. Kabala jakožto okruh zasvěcených vyvolených, byla propojena s anglokeltskými zvyky. Zakladatelem této tradice byl Alexander Saunders. Ti, kteří kombinovali praktiky Keltů a jižních Germánů se nazývali čarodějnice. *Anglosaská tradice* je jako rozvrstvený strom s mnoha větvemi a jednou z větví je námi nazvaná wicca. Ale její stoupenci se takto nenazývají, to pouze my, kteří stoupenci nejsme, máme potřebu dávat věcem názvy. Kelti se

⁴⁵ Tajemství sabatu čarodějnic

„Kelty“ také nenazývali. Slovo čarodějnice bylo tolikrát násilně zneužíváno. Čarodějnicí či čarodějem se počal nazývat každý, kdo byl pohanem. *Artušovskou tradici* nás provází díla Geoffreyho Ashe a Johna Matthewse. Knihy nás zavádí do světa zahaleného druidskou mlhou Waleských a Cornwallských tradic. *Druidská tradice* má také více směrů a byla založena na rituálech a magii kněží. *Dryádská tradice* byla ženskou verzí druidské tradice, ale místo druidů byly kněžky, které prý svá jména dostávaly od víl (dryád). Ženskou tradicí byla také *Tradice Ueleda*. Další ryze mužskou tradicí je tradice *Crebh Ruadh* (rudé větve). Je doprovázena rituály a jde o utajovaný irský směr, jež chová v historii mnoho bojovných hrdinů a ve sbírkách má také mnoho mýtů. *Kaledonská tradice* vznikla ve Skotsku a byla pod vlivem románským. *Samildanach* byl gaelským slovem označující „mistra všeho umění a tradic“. Je mnoho významů tohoto slova a byl tak označován i keltský bůh Lugh Samildanach, který byl všeznalý a vynikal ve všem, nač sáhnul (zedník, tesař, básník, lékař, druid a zlatník). Kromě toho, že byl irským bohem, byl také otcem známého irského hrdiny zvaného *Cuchulain*.

Další irskou pohanskou tradicí byla *Zitta*. Její sabaty byly hierarchicky rozdělené. Jednotlivcům se mohlo více věnovat, poněvadž na jednoho učně připadal jeden učitel. Sabaty Witty se pořádají dodnes. *Wicca* aneb kult čarodějnic využíval a užívá anglokeltských tradic. V překladu slovo *wicca* znamená „moudrý“ a střediskem této tradice je Anglie, Wales a Sasko. Keltských tradic je nespočet, avšak tyto jsou známy díky znovuobnovenému zájmu o tuto mytologii, jenž přišla po 60. letech.

Keltským posvátným symbolem je číslo 3, které se objevuje téměř všude. Na obrazech, ilustracích, kde si můžeme všimnout 3 atributů, které má například druid při sobě, či jako irský trojlístek nebo zobrazení tří žen, bohyní. Trojnásobek čísla tři je číslo 9 a toto číslo bylo symbolem magické energie a síly. Bylo spojováno s měsícem a oba se vždy vracejí zpět. Číslo 3 bylo pro Kelty tak důležité, že si mysleli, že pokud se ono šťastné číslo v jejich zařikávání či rituálu neobjeví, tak se ono kouzlo nesplní. Číslo 3 bylo jako pojistka a talisman dobrého konce. Možná byla věštba vyřknuta i 3x, aby její splnění bylo jisté.

Rituály i jejich uctívání a keltská mytologie byla otřásána v 15. století španělskou inkvizicí. Pronásledování stoupenců a lidí, co pouze věřili v prastarou sílu a ducha, kteří se modlili k samotné přírodě a uměli pracovat s bylinkami, byly pochyťováni, trestáni a zabíjeni. Tradice *wicca* byla magnetem pro inkvizici jako je mucholapka pro hmyz.⁴⁶

⁴⁶ Srov. MCCOYOVÁ, Edain. *Keltské mýty a magie*. Praha 8: Volvox Globator, 1999, s. 26-36.

3.4 Rituál

Keltské rituály v dobách slávy Keltů provázela lidská oběť. Ví se, že oběťmi byly častokrát malé děti, protože se věřilo, že díky nim bude země obdařena mlékem a obilím.⁴⁷ K provádění rituálu je potřeba mít číši nebo kalich na usměrnění ženské síly, hůlku zvanou *wand* a rituální nůž *Atham* jako symbol síly mužské. U dalších pomůcek záleží na rituálu. Tyto pomůcky nám dopomáhají sdružit síly všech čtyř živlů. Oltář uvnitř kruhu může být z malého stolku, psacího stolu či krabice a na něm by měl být položen ubrus. Musí být přítomny všechny živly. Voda, rodu ženského⁴⁸, země, která je také ženského rodu a je matkou všech Keltů a zvířat. Přítomen musí být i vzduch mužského rodu, propojen s myslí člověka. Při obřadu by mělo být dostatek zbraní a předměty přinášející vůně. A nakonec oheň spojován s touhou, magií, exorcismem a osobní magií. Proto by měly být přítomny i předměty přinášející světlo.

Vzduch je úsvit, oheň je poledne, voda je soumrak a země znamená půlnoc.

Pro větší ochranu můžeme vytvořit ochranný rituál. Ne vše totiž může probíhat pozitivně a ochranné štíty mají úzkou spojitost také s božstvem. Zvolené božstvo nás obřadem může doprovázet. Jeho moc a síla nám může být ochranou a nápomocí. Využíváme mnoho tvarů, uzlů, symbolů, pentagramů, křížů.⁴⁹ To, že keltským symbolem bylo číslo 3 dokazuje i víra v to, že každá síla, kterou v rituálu vyšlou, ať už je to síla negativní či pozitivní, se jim vrátí 3x.

Například bohyně Aife bývá přivolávána kvůli učení, vědomostem a kvůli ochraně. Byla vládkyní ostrova stínů, ale tento post neměla sama. Sdílela ho se svojí sestrou Scathach, se kterou neměla příliš dobré vztahy. Scathach vedla školu pro nové bojovníky, rudé válečníky. V tomto ohledu nebyla Aife tak úspěšná. Velela divokým jezdkyňím. Mýtus říká, že měla s bohem moře Mananna syna, ale ukrývala ho před ním do té chvíle, než mohl nastoupit k rudým válečníkům, členům rudé větve. Jiný mýtus říká, že dostala trest od bohů, protože pro lidi ukradla abecedu vědění. Byla bohy proměněna v jeřábu, v jehož podobě už přetrvala. Konec se ale liší. Jedni říkají, že byla zabita lovci a jiní, že krajem poletuje stále. Ať to bylo jakkoliv, její konec byl v podobě zvířete, už nikdy ne v božské - lidské bytosti.

⁴⁷ Lindowský člověk z 2. Stol. Př. Kr., který byl zabit rovnou 3x

⁴⁸ spojitost s dětmi, jejich rození, těhotenství, léčení a lásky, smrti, minulým životům

⁴⁹ Srov. MCCOYOVÁ, Edain. *Keltské mýty a magie*. Praha 8: Volvox Globator, 1999, s. 38-40.

3.5 Keltský pantheon

Dumezijské rozdělení nám božstvo třídí do tří skupin, kde jednu skupinu tvoří „bojovníci“, další „zemědělci“ a poslední „řemeslníci“. Je mnoho teorií rozdělení. Mystická trojka se opakuje a kromě 3 - rozdělení nové teorie Garretta Olmsteda dělí svět bohů do tří říší (podobně jako tomu bylo v mytologii severské na horní, střední a dolní). Každá teorie má stejný základ, ale má prvky, které se liší. Vždy se ale opírá o číslo tři a z něho vychází většina rozdělení.

V 5. st. př. n. l. byl pokus od několika dějepisců zdolat keltské božstvo, ale tak snadné jako s antickou mytologií to zde nebylo.⁵⁰ Ti pro svoji neschopnost, začali připodobňovat tyto bohy k těm antickým. Nejvíce dochovaným svědectvím jsou ústně předávané legendy, mýty a příběhy, jež šířili putovní mniši šířící křesťanství jako mor. Je možné, že první vlnou křesťanských mnichů byli druidové převrácení na křesťanství, či se s nimi setkali při svém putování. Církev mnohé cenzurovala a opravovala ke svému prospěchu. Mnoho vypravěčů tak vyličilo Kelty jako krutý národ a hlavně ty, kteří byli v pozici vítězů.

Matkou bohů podle Ostrovánů⁵¹ byla „Don“. Její synové byli Amaethon (bůh zemědělství), Gwydon (bůh umění) a Nudd. Její jedinou dcerou byla Arianrhod, která s Gwydonem přivedla na svět Liewa⁵² (Laugh). Často se objevuje i Llyr (bůh moře), který měl 2 syny (Bran a Manawydana) a dceru (Branwen)⁵³.

Lug, Esus, Sequana, Brigantia, Epona, Matrona se objevují také častokrát. Oproti Antice se od člověka tolik neodvraceli. Dá se říci, že severské božstvo doplatilo na to, že se neradilo s lidmi, že se staralo jen samo o sebe, a tak Ódin nemohl včas uslyšet radu lidské vědmy, která dávno věděla, že přijde jejich konec. Keltské božstvo se mísilo s lidmi, nemělo zapotřebí se příliš odlišovat a dokonce i mezi lidmi žilo.

Pro Keltské bohy existoval dvojitý svět. Normální a ten jiný, kde jsou jiné bytosti, které se mohou objevit i ve světě normálním. Božstvo bylo spojeno s přírodou. Nebylo třeba chrámu a kostela, kámen byl oltářem, koruny stromů byly nebeskou klenbou a příroda kolem byla divákem.

Do keltského pantheonu patřil Taranis⁵⁴ (bůh hromu uctíváný nejen mezi svými ale i mezi Římany) a Cernunnos⁵⁵ (bůh lesa a zvěře, který byl považován za démonického. Křesťané příběhy o něm nerozšiřovali možná kvůli jeho

⁵⁰ Srov. COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie mytologie*. Čestlice: Rebo productions, 1999, s. 92.

⁵¹ ostrovani- Wales, Skotsko, Cornwall, Bretaň

⁵² v překladu „Jasného“

⁵³ která za muže pojala krále Irska, to ale mír zemi nepřineslo

⁵⁴ tzn. "hromovládce"

⁵⁵ tzn. "ten s rohy"

"pekelným" rohům), Ogmá⁵⁶ (syn Dagdy, který byl doprovodem do světa podsvětí, které nebylo chápáno jako konec, ale jako místo odpočinku), Irský bůh Nauda (z kmene Tuatha de Dananských, často zobrazovaný na trůně obklopen bílým světlem), Nodens (který měl schopnost léčit), Nemain (bohyně války v irské mytologii), Nechtan (který byl vodním bohem, často navštěvujícím studnu moudrosti), Math (čaroděj a pán na severu), Aine (bohyně lásky a plodnosti), Amaethon (bůh zemědělství), Dylan⁵⁷, Epona (bohyně koní a plodnosti), Goibniu (bůh-kovář), Lugh (bůh slunce), Badb (bohyně bitev, která pomohla bojovníkům tak, že jim dodala odvahy nebo nahnala strach), Balor (božský kyklop se smrtícím pohledem) a mnoho dalších.

Válečná bohyně smrti *Morrigan*, která se zjevovala v podobě vrány. Usedla na rameni Cuchulainna ve chvíli, co byl zabit. Byla to její pomsta za odmítnutou lásku a poraněnou pýchu. Snažil se bojovat a nepadnout do poslední chvíle, avšak umřel ve stoje opřený o skálu.

Searbhan byl Fomorským bohem a válečníkem, jehož království bylo moře. Byl ochráncem kouzelného stromu i přes to, že měl pouze jednu nohu, ruku a oko. To mu ale na síle neubíralo. Ve stromu ukryl dvojici milenců (Grainne a Diarmuida Ua Duibhneho), kteří se snažili ukrýt před Fianny. Dívka ale nevydržela a plody z kouzelného stromu chtěla ochutnat. To rozlobilo bohy a její ochránce se tak s ním dostal do sporu. Fomorijský válečník byl zabit.⁵⁸

*Dagda*⁵⁹ se převlékal za venkovana. Tráduje se, že stačilo, aby jen pokýval svojí zbraní a kosti se lámaly dřív, než se jich samotná zbraň dotkla. Jako vůdce kmene Tuatha de Dananských šířil boj tam, kde byl potřeba a nebál se ničeho a nikoho. Při návštěvě tábora Fumorijských byl pohoštěn jídlem připraveným z koz, prasat, mléka, mouky a tuku. Toto jídlo by dokázalo nasytit mnoho mužů, ale on jej spořádal s lehkostí, proměnil se pak na starce, ale i přesto zalehnul s mladou dívkou, která přislíbila pomoci jeho klanu čarováním. Toto nám připomíná zvyklosti náčelníků kmene, kteří na začátku nového roku byli posvátně oddáni s pannou a jejich pouto mělo přinést náčelníkovi a jeho kmeni mír, hojnost a úspěch v dalších letech. Nebyla to sice panna, kdo zajistil porážku Fumorijských, ani Dagna, nýbrž Lugh, sluneční bůh. V budoucnosti mnoho bohů bylo přetvořeno na víly.⁶⁰

⁵⁶ tzn. "pán vědění"

⁵⁷ syn vlny

⁵⁸ Srov. COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie Mytologie*. Čestlice: Rebo productions, 1999, s. 163-166.

⁵⁹ tzn. "dobrý bůh"

⁶⁰ Srov. VLČKOVÁ, Jitka. *Encyklopedie Keltské mytologie*. Praha: Libri, 2002, s. 80-81.

*Nemglan*⁶¹

Příběh vypráví o jeho lásce k Mess Buachally, která se měla stát ženou jiného muže. Tím mužem měl být král Irska Eterscel. Než si ho měla vzít, tak ji navštívil pták, který se na křídlech dostal až k ní a před jejíma očima se přeměnil. Z této noci se Mess narodil syn, kterého pojmenovala Conair Mor. Nikdy nikomu neřekla, že dítě nepočala se svým manželem ale s bohem. Syn jí musel slíbit, že se nikdy nebude snažit zastřelit prakem žádného ptáka, ale pravdu o svém pravém otci netušil. Po smrti krále hledala země nového. Conair nevěděl o pravidlu, že králem se může stát jen muž, který půjde nahý, jen s prakem v ruce do města Tary. Když se jednoho dne vracel domů, jeho cestu překřížilo hejno divokých ptáků. V leknutí zapomněl na slib matce a již se chystal ke střelbě, když v tom se ptáci proměnili v silné muže. Jejich vůdce přistoupil ke Conairovi a pověděl mu pravdu, že je jeho pravý otec on. Poradil mu svléct se a při cestě domů nést prak v ruce. Udělal to proto, aby odčinil neslušnost jeho bojovníků, kteří chlapce v podobě ptáků obtěžovali. Řídil se radou otce, a tak město Tara a Irsko získalo nového krále. Syna samotného boha.⁶²

3.6 Svět mýtů, legend a bájí

Cesta Kelta se nám může zdát krutá, avšak jen tak mohl člověk, kmen či národ přežít. Za maskou barvou a zvuku Karnix⁶³. Vše chápali jinak než my, to souvisí i s tím, že smrt nebrali jako konec. Život byl měšcem plným energie a tím, že ho někomu vzali, mu nezpůsobili konec, pouze ukončili jeho cestu v „tomto“ životě a převzali jeho schopnosti a energii. Zabránili tak opakovanému střetnutí. Tento pro nás krutý přístup jim ale zajistil dlouhé trvání.

Mě osobně je Keltská mytologie srdci nejbližší, poněvadž skýtá velkou část neodhaleného jako mlhy Avalonu. Víme o ní, zajímá nás, ale nikdy jsme ji skutečně celou nepoznali a ani nepoznáme. Co je pravdivé a co není.

Příběh o krásné Rhiannon

Kněžna z říše elfů (v Dyvedu) byla viděna při jízdě na bělouších. Svého muže Pwylla se snažila přivábit do svého světa, aby jí pomohl od nemilého souseda. Později se stala královnou Divedu a porodila syna Pryderiho. Ten byl

⁶¹ ptačí bůh

⁶² Srov. COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie mytologie*. Čestlice: Rebo productions, 1999, s. 152.

⁶³ keltský hudební nástroj, používaný v boji pro zastrašení nepřátel

jedním z mužů Waleského krále Brana. Po bojích s Irskem se vrátil domů a snažil se svojí matku provdat za Manawyddana, který na trůn nastoupil pro Branově smrti. Rhinnanon symbolizuje věčně mladou ženu, která tu bude vždy. Se kterou se musí spojit každý král, aby jeho vláda byla požehnána. Je z jiného světa, říše víl, božského světa.⁶⁴

Irská mytologie je ověněna mnoha příběhy ze světa víl. Je zde i mnoho svátků, které Irům připomínají, že je jejich historie s nimi úzce spojena. 1. listopadu se otevírají kopce víl. Je to čas, kdy se lidem neradí vycházet za noci ven. Víly a svět duchů pro tuto noc ovládnou vše kolem a jejich duše povstávají. Tento svátek se jmenuje Semain a Keltové při něm obětovali prvorozence, poněvadž lid si přál plodnost a úrodu. A co jiného, než obětování toho nejlepšího, je tím nejlepším plodem? Tento den se lid mohl spojit se světem zemřelých. Je to keltská verze našich dušiček.

Princ Condla

Příběh vypráví o princovi, synovi krále Conna, který zažil mnoho bitev. Conn si všimnul, jak je jeho syn Condla duchem nepřítomný. Přiblížil se blíže a všimnul si, že si s někým povídal, ale cítil přítomnost něčeho neviditelného. Mladík před sebou viděl mladou ženu v rouchu. Když se otec syna zeptal, s kým to hovoří, odpověděl mu, že s dívkou z rodu elfů, kde pánem je Boadag. Vládce svým elfům dopravává bohaté krmě, věčného mládí, kde není smrt. Lákala Condla do svého světa, tajně princovi zanechala lákavé jablko. Ten se jablkem sytí, po jídle už netouží. Zato více touží po nádherné dívce. Mladá víla vábila mladíka do svého nesmrtelného světa, kde nebylo smrti, bitev. Poté co mu je jako lákadlo předhozeno, že bude obklopen nádhernými ženami, neváhá a vypluje na cestu, nikdy už ho rodina nespátřila, nikdo neví, kde mu byl konec. Byl unesen Iracionálnem, jinou dimenzí, světem. Krásná skleněná loď, která ho odvezla, se podobala rakvi.. Syna už král nikdy nespátřil.⁶⁵

3.7 Tristan a Isolda

Více než příběhem lásky je podle mého názoru tento tragický příběh změtí zrady a nevěry. Která zrada je v příběhu hlavním tématem? Zrada Tristana vůči králi Markovi či nevěra Isoldy svému muži nebo Tristanova nevěra vůči Isoldě Běloloruké? Dá se to nazývat láskou, když dva lidé zraňují všechny blízké jejich srdci? Či posedlostí, která za sebou pálí pouta jako středověcí nájezdníci, kteří

⁶⁴ Srov. COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie mytologie*. Čestlice: Rebo productions, 1999, s. 162.

⁶⁵ Srov. VLČKOVÁ, Jitka. *Encyklopedie keltské mytologie*. Praha: Libri, 2002, s. 69.

pustošili a drancovali města? Láska je v těchto příbězích spíše nemocí a z hlavních hrdinů tvoří „blázny“.

Jejich „láska“ je doprovázela na cestách, ale kudy prošli, tam zaseli smutek. Po zradě Isoldy ji Tristan navrátil Markovi. Žila si ale vcelku dobře, zatímco Tristan se vydal bojovat do dalekých krajů. Tristan zradil, když si našel v cizí zemi druhou Isoldu. Už to ale nebyla ta jeho milovaná „Isolda Zlatovlasá“ ale žena s podobným jménem a podobným vzhledem.

Tristan na počátku příběhu Isoldu Zlatovlasou získal tím, že zneškodnil draka, který tamější kraj ohrožoval. Poté, co skolil draka, byl vyléčen „nepřátelskou rukou“, která patřila právě Isoldě. Netušila, že to on porazil jejího strýce a nevědomky pomohla svému nepříteli. Tristan ji nevybojoval pro sebe, v tom čase ji snad ani nemiloval. Příběh se od zfilmované podoby liší a smutné je, že většina lidí je příliš ovlivněná příběhem z televize a berou ho jako „ten pravý“.

Isolda byla zklamána, když zjistila, že mladík, který ji zachránil, byl tím bojovníkem, který porazil jejího strýce. Její strýc sužoval Tristanův národ. Chtěl nejen příliš mnoho peněz, ale i 100 mladíků. Dlouho poté, kdy Tristan Isoldu vybojoval pro svého pána Marka, začala jejich cesta na lodi. Byl jim podán magický nápoj, lektvar, jež měl být určen Isoldě a Markovi, aby k sobě vzpláli nekonečnou láskou. Žárem tak velkým, že by dokázal duši lehce spálit. Tento nápoj ale vypil Tristan s Isoldou. A tak tragedie plná bolesti začala. Lektvar byl Isoldinou služkou Brangänou podán i Markovi, avšak pozdě, protože žár v Markovi plál už dříve, než lektvar vypil. Aby služka odčinila zkázu, kterou způsobila, tak pod rouškou noci nahradila Isoldino místo v manželské loži.

Isolda Běloruká se v Tristanově životě objevila až později, kdy musel opustit Isoldu Zlatovlasou, která byla náplastí na jeho lásku. Opět další zrada, kde tímto činem ublížil Isoldě Zlatovlasé, a poté i Isoldě Běloruké, která tušila, že Tristanovo srdce jí nepatří. Dokonce u artušovského stolu slyšely o tomto příběhu. Byl ničím a mnohým.

Když Tristan tušil, že bez své dávné lásky chřadne a moc času mu nezbyvá, poslal Isoldě Zlatovlasé její prsten jako volání, aby za ním naposledy přijela. Své ženě Isoldě Běloruké řekl, že když na moři uvidí loď, ať mu ihned poví, zda má bílé či černé plachty. Bílé plachty znamenají, že na lodi je i jeho láska, černé plachty, že nepřijela. Isolda Běloruká spoutána žárlivostí na moři viděla loďku s bílými plachtami, ale Tristanovi pověděla, že vidí černé. Tristanovi žalem puklo srdce a zemřel dříve, než se loď dostala ke břehu. Isolda Zlatovlasá se k milému dostala pozdě a smutkem zemřela, ležíc v náručí svého milého. Když nemohli být spolu v tomto životě, mohli být alespoň po něm a možná v tom dalším. Byli pohřbeni spolu a tak je už nikdy nic neodloučilo. Šumění moře je slyšet stále, útesy naříkají pořád a v tom šumění můžeme slyšet šepot přírody, jež si ten příběh pamatuje lépe, než my sami.

Jméno Tristan⁶⁶ znamená „*za smutku přišel*“ a svým způsobem ve smutku i odešel. Jeho matka zemřela po jeho narození. Byl vychováván Rohaltem Statečným, který byl pro něj ne jen přítelem, ale i otcem. Díky němu se stal pověstným bojovníkem, vynikal v jízdě na koni a hře na harfu. To vše zvládl dříve než ostatní chlapi. Pro svoji dokonalost byl lapen "zlotřilými". Moře se postavilo na Tristanovu stranu a donutilo Nory slíbit, že pokud se utíší, tak Tristana propustí na svobodu. Tak se ocitl v cizím kraji na břehu v Cornwallu. Náhodou se připlatel k místnímu lovu a zaujal je svým způsobem čtvrcení a i tím, jak si poradil s jízdou. Tak se dostal do země krále Marka. Do země muže, jež mu byl strýcem, otcem, vzorem, přítelem a sokem.

Tento epos bravurně vystihl Gottfried von Strassburg, Heinrich von Freiberg a Ulrich von Türheim . Díky Heinrichovi se Tristan ocitl na dvoře krále Artuše v zápasu se synovcem Artuše slavným Gawanem. Také německý hudební skladatel Richard Wágner byl tímto eposem nadšen a jako představitel romantismu ho i rozvinul. Když nebyl možný společný život Tristana a Isoldy, možná byla alespoň volba společné smrti. Umělci a hudebníci tohoto období se zvláště zajímali o dávné legendy, mýty a hrdinské příběhy. Thoma de Bretagne celý příběh pojal jinak, zaměřil se na počátek Tristanova života, jeho mládí a jeho život na dvoře Markově, souboj s Isoldiným strýcem Moroldem a Tristanovo putování za láskou, než lásku samotnou. Více se soustředil na popis oné doby, dvorskou kulturu. Wagner se soustředil na lásku, která leží na hraně se smrtí a samotného Tristana nazval „*zasvěcencem smrti*“.⁶⁷

3.8 Merlin

Pilířem keltské mytologie je bezesporu podle mého názoru příběh Merlina. Neříkám artušovský příběh, protože ten jen navazuje na samotného Merlina. Možná tento příběh stojí i v čele celé keltské mytologie, která je zahalena kouzly více, než mytologie severská. Možná by Artuš nebyl tím Artušem, co známe, kdyby nad jeho výchovou nestál Merlin. Keltská mytologie se soustřeďuje na nadpřirozené stvůry a monstra. Keltové od věků lnuli k magii a tajemnu. Merlin je symbolem této mytologie a také středem všech keltských atributů. Možná ho mnohé filmy a knihy nadzdvihují téměř na božskou pozici jako nadpřirozenou čarodějnickou bytost. Ale víme, že každá legenda se zakládá na troše pravdy, která se postupem času mění a každý do ní přidá něco nového a ještě více nadpřirozeného. V Merlinovi se střetávalo léčitelství, které ovládal, úcta k přírodě, která Keltům byla matkou a stejně jako tento národ se ničeho nebál.

⁶⁶ ve francouzštině se píše Triste, Tristesse- smutek, zármutek

⁶⁷ PEŠEK, Antonín. *Tristan a Isolda: Příběh jednoho kulturního námětu*. Praha: Professional Publishing, 2010.

Známe ho jako „Merlina“, avšak celým jménem byl matkou nazván *Myrddin Embrys* či *Merlinus Embris*⁶⁸. Každý ho zná už jako postaršího kouzelníka z artušovské doby. To však měl už převážnou část svého života za sebou. Málokomu je známo jeho dětství, učení, dospívání, poznání otce a cesta, kterou došel až k Artušovi. Nebyl vtipnou karikaturou čaroděje vznášejícího se nad zemí v hávu posetém hvězdami a měsícem. Dokázal manipulovat s ohněm, poněvadž manipulace s tímto živlem je základem magie. První, co se učí a nejpozději zapomíná. Plameny byly jeho očima, díky nim dokázal vidět, co přijde. Nad svými vidinami neměl moc. Samy přicházely, samy odcházely a jeho tělo bylo jen prostředníkem, nástrojem, prázdnou studnicí, která se naplní věděním. Ničeho se nebál, protože věděl, že jeho čas ještě nenastal. Když měl se svým sluhou projet lesem, neměl strach, protože věděl, že tam není nebezpečí. Měl jakoby smysl navíc. Viděli v zrcadlech a v křišťálové jeskyni.

I přes královskou krev nemohl být tam, kde by člověk šlechtického původu většinou byl. Ve stínu ostatních ho vychovávala chůva Moravika. Králem té doby byl Dyled, ale jak bylo zvykem, politika a trůn s sebou nesly i stín smrti. Otráven zřejmě Camlachem⁶⁹ skončil. Merlinovým vzorem býval zpočátku Camlach, než zjistil, že je lstivý a kvůli moci by zabil každého, i jeho.

Na jedné ze svých výprav jel na svém poníku do krajin a našel jeskyni, která ho poté provázela celým životem, kde se učil všemu, co mu v budoucnosti pomohlo, jeskyni, kam se vždy vracel. K lidem neměl tak blízko jako k přírodě a v křišťálové jeskyni poprvé uviděl odraz svého obličej. Spolu s jeskyní objevil i starého muže, který se jmenoval Galapas. Naučil ho, jak sbírat bylinky, sušit je a léčit, připravovat drogy, jedy i čarovat. Dokázal nakreslit mapu země, aniž by cestoval, poznal hvězdy a uměl je zakreslit. Bylo mu 11 let, když se seznámil s křišťálovou jeskyní.⁷⁰

Merlinova rodina se ho chtěla zbavit tím způsobem, že z něj udělají kněze. V otázce víry si ale Merlin jistý nikdy nebyl a ani jako starý muž neměl vytyčený cíl, pouze cestu, kterou se má dát a tou cestou jak se stát knězem nebyla. Prostředí k mladému Merlinu nebylo vlídné. Přítel si našel v Cedrikovi, který byl saským otrokem pracujícím ve stájích. Jednoho večera Cedrik rozlil omylem olej, který měl dolévat do svítilen, král na tom uklouzl a zlomil si vaz. Cedrika zabili, i když nikdy zlé úmysly neměl. Merlina tam už nic nedrželo, a tak splnil Cedrikův sen. Přál si zemřít jako král, v ohni⁷¹. Jen dítě nezlomného ducha může bez psychického narušení ustát, co on bral za samozřejmost. Je nejen ideálem muže silného ducha, ale i ideálem dětským.

⁶⁸ Merlinus= římské slovo pro sokola, Embris =dítě světla, patřící bohům

⁶⁹ strýc Merlina

⁷⁰ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Kouzelník Merlin*. Praha: Český spisovatel, 1970, s. 41-50.

⁷¹ pod čarou sasové měli ve zvyku ke svým bohům odejít v ohni

Zapálil stáj kde leželo tělo jeho přítele a snažil se utéct, ale byl chycen. Ale ne muži Camlacha a ani Vortigerna, byli to Ambrosiovi muži. A tak jeho cesta dostala jiný směr. Směr ke svým kořenům. Dostal se na panství, ukryl se v přístřešku pro dobytek, kde byli ustájeni býci a kůň. Ze spánku ho vytrhl hluk, když spatřil bílého býka a jeho smrt i muže, který býka v souboji zabil. Zmítal se mezi skutečností, vizí a snem. Byl chycen a muž, kterého viděl zabít býka byl Ambrosius⁷². Vše musel vysvětlit jemu i lidem kolem. A když všichni uslyšeli, že viděl zabít bílého býka⁷³, bylo všem jasné, že před sebou nemají obyčejného chlapce, ale hochu, který měl vidinu budoucí vlády, vlády Ambrosia. Bylo o něj postaráno a časem zjistil, že Ambrosius je jeho pravý otec. Onen muž, o kterém se Merlinova matka zmiňovala jako o „*pánu pekel*“. Ambrosius k němu ještě dříve než si uvědomili, že jsou otec a syn, mluvil jako k sobě rovnému i přes to, že Merlinovi bylo pouhých 12 let. Dostal učitele pochybného zjevu i chování.

Při jedné z cest byl na ostrově svědkem zvláštního obřadu, kde všichni i jeho učitel Belasis byli v bílých kápích, kteří obětovali muže. Jednalo se o rituál druidů. V té době byly tyto sešlosti zakázané a každý, kdo byl druidem to skrýval.⁷⁴

Merlin byl 5 let s Ambrosiem v Bretani. V jeho 16 letech se učil od lékařů, kněží, zaříkavačů i od lidu. Na cestách ho následoval věrný Cadal. Králi Vortigernovi se podařilo nechat ho zajmout, zvědav, zdali ten slavný Merlin je opravdu čaroděj či jen podvodník. Všichni byli svědkem Merlinova talentu, když dostal vizi, ve které viděl boj bílého draka s rudým. Rudý nad bílým zvítězil a vše vyčistil medvěd. Medvěd symbolizoval Artuše.⁷⁵ Král Vortigern nařídil Merlinovi, aby mu pomohl postavit na skále pevnost. Vortigern zaměstnával kouzelníky i nejlepší architekty, avšak pevnost se vždy zhroutila. Merlin zjistil, že král je natolik šílený, že do přísad dává krev⁷⁶ a měl původně v úmyslu tak přimíchat i svou, která by jako krev kouzelníka mohla pomoci. Merlin jim vše vyvrátil a problém s tím, proč pevnost nestojí tak, jak má, vyřešil. Potkal svého příbuzného Diniase, který se mu v dětství vysmíval. Nyní byl Diniase rád, že vidí známou tvář, přidal se na stranu Ambrosia a padl se ctí.

Ambrosius měl na své straně ostrovní Brity, Galy, Bretaňce, waleské horaly a také v bitvě proti Vortigernovi vyhráli. Merlin sice jako voják přispět nemohl, ale jako lékař byl dobrou pomocí. Jeho další cesta vedla do Yorku, kde měl pomoci zase jako stavitel. Pomáhal, jak jen mohl, avšak Ambrosius chtěl víc. Chtěl vědět, kde se skrývá Eosa a Octa. Vidiny ale nepřicházejí na povel, a proto

⁷² Ambrosius a jeho bratr svůj život zasvětili boji proti Vortigernovi

⁷³ tamější lid uctíval boha vojáků Mithru, který zabil býka a zemi přinesl blahobyt a toho dne měli bohoslužbu

⁷⁴ obětován býval vždy sluha, onoho druida

⁷⁵ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Kouzelník Merlin*. Praha: Český spisovatel, 1970, s. 233-244.

⁷⁶ krev mrtvých lidí

nemohl pomoci tak, jak bylo očekáváno. Nakonec byli dopadeni, ne ale s Merlinovou pomocí⁷⁷.

Merlin se mohl vrátit zpět domů do Mariduna, do své jeskyně, kde prozpěvoval staré zapomenuté písně. Jeho největším darem svému králi a otci Ambrosiovi byl „*Tanec obrů*“⁷⁸, seskupení kamenů. A konečně měl dlouho očekávanou vizi, která ale nebyla přesně tím, v co Ambrosius doufal: „...*a dokud bude král ležet pod tímto kamenem, království nepadne. Neboť tak dlouho a ještě déle, než stáli předtím, budou tanečníci stát znovu a zalévat je bude světlo z živých nebes. A já přinesu zpět velký kámen a položím jej na hrob, a to bude srdce Británie, a od té chvíle budou všichni králové králem jedním a všichni bohové jedním bohem. A ty budeš v Británii opět žít, neboť mi všichni společně stvoříme krále, jehož jméno bude znít tak dlouho, dokud budou stát tyto kameny, a bude něčím více, než symbolem; bude štítem a živoucím mečem.*“⁷⁹, Ambrosiovi i Merlinovi bylo jasné, že právě syn zavěštil otci smrt.

Byla to doba, kdy se o každém hrdinovi a každé bitvě zpívaly písně. A mnoho písní se zpívalo i o smrti Ambrosia. Dalším králem se stal jeho bratr Uther. Ten Merlina v lásce nikdy příliš neměl a sdělil mu, že jeho pomoc potřebovat nebude. Po chvíli mlčení odpověděl, že přijde čas, kdy si ho sám zavolá. O zimním slunovratu se oba měli sejít u „*Tance obrů*“ a sledovat magii slunce, která s kameny dělala čarovnou podívanou. Uther Merlinovi daroval kopec a jednoho dne, jak přesně bylo řečeno, si Uther Merlina přivolal, že on jediný mu může pomoci. Byl zaslepeně zamilován do vdané šlechtičny jménem Ygraine, ale ta je střežena jak manželem, tak jeho lidmi. Merlin jemu i Ygraine, která lásku k Utherovi opětovala, vymyslel plán, jak přelstít jejího manžela a aby mohli společně strávit noc, ze které by se zrodilo dítě. Jak slíbil i splnil, avšak místo vděku Merlin přišel o věrného Cadala, kterého při tom zabili. Ono dítě, které se z té noci narodilo, Ygraine poslala k Merlinovi, daleko z očí Ygraine a Uthera.⁸⁰

3.9 Artušovská legenda

Jestli Artuš opravdu existoval, tak to bylo pravděpodobně v 6. století. Artušovská legenda se odehrává na hranici mezi uctíváním dávných bohů a příchodem křesťanství, který já, jako člověk zabývající se mytologií chápu podobně jako příchod moru. Možná je přirovnání příliš přehnané, avšak v uctívání bohů, v příbězích a všem kolem způsobila změna náboženství zmatek a poté, kdy

⁷⁷ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Kouzelník Merlin*. Praha: Český spisovatel, 1970, s. 290-293.

⁷⁸ říkalo se, že to vytvořil za pomoci magie a kouzel, pravda byla ale taková, že 200 mužů bylo na tuto práci málo

⁷⁹ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Kouzelník Merlin*. Praha: Český spisovatel, 1970.

⁸⁰ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Kouzelník Merlin*. Praha: Český spisovatel, 1970, s. 342-359.

se bohové zhmotnili v boha jednoho, jsou legendy a to co bylo chápáno jako fakt pouhou pohádkou, příběhem a zajímavostí. Velkými králi podle mého názoru byli ti, kteří tak jako přijali náboženství nové, měli mít v úctě i náboženství minulé, v jakési „božské harmonii“. Takoví panovníci pak byli milováni všemi. Bylo tomu tak u Ambrosia i Artuše.

Slovo art znamená medvěd a jedná se o posvátné totemové zvíře Keltů⁸¹ spojované se silou a odvahou. O Artuše se Merlin od jeho narození starat nemohl. Nedokázal by ho uchránit od hyen číhajících za každým rohem a jediný následník Uthera by tak byl zabit a zapomenut. Svěřil ho do rukou svého nového sluhu Ralpa⁸² a poslal je daleko do Bretaně ke své staré věrné chůvě Moravice, která se starala o děti králů i o jejich pancharty. Tam měl vyrůst v mladého chlapce, kterého by pak učil všemu, co on sám umí.

Do té doby Merlin cestoval hlavně do Říma, kde na mozaice uviděl Maxima třímajícího v ruce meč. Zkamenělý si vzpomněl, že onen meč už viděl ve své vidině jako meč krále Artuše a který bude jednou jistojistě jeho. Setkal se opět s králem Utherem a pomohl ho vyléčit. Král ke svému prvorozenému synovi spínal své naděje a zapřísahal Merlina, ať ho vychová co nejlépe, protože další děti mít už nebude moct.

Při jeho léčení se Merlin seznámil s mladičkou dívkou jménem Morgause, jenž byla nevlastní dcerou Uthera a která se od Merlina chtěla mnohé naučit. Ten ale dívku odmítl. Vrátil se do své jeskyně, kde opět začal žít a pomáhat lidem v okolí. Jednoho dne tušil, že je sledován a překvapil své špehy. Pozval je do jeskyně a vyptával se jich, proč ho sledují. Odpovědí mu bylo, že jim to přikázal Uther, který mu nevěří a snažili se z něj dostat, kde je Artušův úkryt. Merlin pověděl mužům příběh o záhadném a čarovném ostrově, kde je mladý chlapec ukryt⁸³.

Merlin tuto zemi, kde se Artuš ukrýval, popisoval v knize Mary Stewartové takto: „*Odvezl jsem je do bezpečí a později, když nadešel čas a svět byl pokojný, odvezl jsem je západním směrem, na pobřeží, které dobře znám. Tam je pod útesy písčiná zátoka, kde se skály tyčí jako vlčí tesáky, a když o ně bije příboj, nepřezije to žádný člun ani plavec. Napravo i nalevo od zátoky vyhlodalo moře v útesech klenby. Skály jsou purpurové a růžové a bledé jako tyrkys ve slunci a za letního večera, když je příboj malý a slunce zapadá, lidé vidí na obzoru zemi, která se objevuje a mizí se světlem. To je Letní ostrov, který (jak se říká) pluje po hladině a klesá pod ní z vůle nebes, Skleněný ostrov, skrze nějž lze vidět mraky a hvězdy, kde*

⁸¹ MCCOYOVÁ, Edain. *Keltské mýty a magie*. Praha: Volvox Globator, 1999.

⁸² vnuk komorné od Ygraine

⁸³ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Meč krále Artuše*. Praha: Mladá Fronta, 2004, s. 159-163.

však jsou pro ty, kdo tam žijí, stromy a tráva a prameny sladké vody...Je to ostrov panen, kam jsou přinášeni králové na samém sklonku života.“⁸⁴

Zda příběh o čarovném ostrově je pravda, legenda, příběh smyšlený mužem s bujnou fantazií nevíme, avšak živý je tento ostrov díky tomu, že o něm všichni víme, všichni ho hledáme, inspirujeme se jím. Avalon můžeme srovnávat s Nebem, o obou víme, oba jsou zahaleny mlhou a oba jsme nikdy nespatriily a nespatriíme, ale věříme v něj. Onen ostrov byl místem, kde Artuš začínal a kde, dá se říci, i v boji s Mordredem skončil. S pomocí mužů z hor musel odejít. Předci byli pod Macsenovým vedením a mohli vědět, kde je onomu meči konec. Poradili mu, za kým by měl jít pro pomoc. Byl to právě britský lid, drsní horalové a lidé z nížin. Obyčejný lid, který korunoval Artuše za svého krále. Ne šlechta, ne král Uther, i když byl jeho otcem, ale lid Velké Británie, který ho ochraňoval až do doby, kdy mu měla být koruna dána na hlavu.

Merlin při své zastávce v Segontiu vyrazil na pahorek, kde byly zříceniny římské pevnosti, Macsenova věž, jeho dům, Mirthův chrám s oltářem. Uvnitř dostal jednu ze svých vidin, že musí oltář zničit. Když se probudil, jeho ruce krvácely a oltář ležel u jeho nohou zničen. Před ním jáma a v ní truhla s kopím, grálem a mečem. Chtěl tam vše i s mečem nechat, ale když ho vracel, uvolnilo se kamení s hlínou, truhlici zasypalo a v ruce mu zbyl už jen meč. To ostatní, pokud bude v Artušově osudu, najde Artuš sám⁸⁵. Je známo, že Artuš hledal svatý grál, ale nikdy ho nenašel. Tajemství zemřelo s Merlinem. V legendě o svatém grálu se nemusí jednat o pohár, i když verze s ním je nejčastější.

Artuše vychoval hrabě Ector se ženou Drusillou. Měli ho rádi stejně jako svého vlastního syna Ceia. Na výchovu měli i Bedwira, který se stal věrným přítelem Artušovým. Společně navštěvovali Merlina v kapli nedaleko jejich hradu, kde se usídlil a poslouchali staré legendy a příběhy, které Merlin zažil.

Bedwir se vrátil domů, když bylo Artušovi 11 let a v jeho 13 letech začal „Černý rok“⁸⁶. Každý den trávil s Merlinem. Jednoho dne, když Artuš lovil bílého jelena, pes, kterého dostal od Bedwira skočil za jelenem do jezera a ztratil se v mlze na onom tajemném ostrově, na který nikdo nevstupoval. Artuš se nehodlal psa vzdát, tak mu šel na pomoc.⁸⁷ Poukazuje se zde na keltský pantheon a rozdělení do dvou světů: toho, kde žijí lidé a toho druhého, kde jsou nadpřirozené bytosti. Zde je ostrov tím druhým světem, kde je zvěř bílá, tak jako jelen, kterého pronásledoval Artušův pes. Na ostrově Artuš našel jeskyni a v ní meč. Merlin věděl, že nastal čas ukázat se před Utherem. A tak se i stalo. Hned toho dne pro ně přišli poslové od krále. Jejich cesta vedla za Utherem, pomoci mu v boji proti

⁸⁴ STEWARTOVÁ, Mary. *Meč krále Artuše*. Praha: Mladá Fronta, 2004, s. 161.

⁸⁵ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Meč krále Artuše*. Praha: Mladá Fronta, 2004, s. 191-194.

⁸⁶ období hladomoru

⁸⁷ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Meč krále Artuše*. Praha: Mladá Fronta, 2004, s. 239-240.

Sasům. Mladý Artuš se oblékl do bílého, bez erbu a s bílým koněm bylo jasné, že bude středem pozornosti. A také byl. Nejen proto jak vypadal, ale vyzařovalo z něj něco, na co byl Uther právoplatně hrdý. Něco, co každého nutilo k němu vzhlížet, i když byl příliš mladý. Spolu s úspěchem přišla i jeho největší chyba. Setkal se s Morgause. Strávil s ní noc a přitom nevěděl, že mají stejného otce, což zjistil příliš pozdě. Byla tak počata jeho smrt, Mordred. Uther Pendragon představil Artuše dvoru a prohlásil ho nástupcem, svým synem a mužem, který by měl sjednotit všechna království Velké Británie.⁸⁸ Když chtěl vytasit svůj meč, vytasil ho zlomený, což bylo možná znamením, poněvadž o chvíli později byl mrtev. Bylo osudem Artušovým vést své vojsko s mečem Maximovým. Merlin všem řekl, že meč opravdu existuje a že se jej chopí z kamene Artuš před zraky všech. A tak stanul před oltářem a přede všemi se v kapli chopil jílce meče a vytáhl ho z kamene ozářený v bílém plameni. Jeho největší odpůrce Lot poklekl jako první. Země získala svého krále.⁸⁹

V Artušových příbězích se popisuje bezvýsledné hledání svatého grálu. Tajemství místa úkrytu Merlin Artušovi zřejmě nikdy neprozradil. Nejvíce se jeho hledání zasvětil jeden z rytířů kulatého stolu, Perceval⁹⁰. Výsledek jeho hledání se liší, možná se stal strážcem grálu, možná ho nenašel. Avšak v tom spočívá kouzlo keltské mytologie. V tom, že můžeme jen spekulovat jak ten či onen příběh skončí.

Do původní podoby, kterou napsal Geoffrey z Montmouthu stále více a více začaly přibývat nové části, více romance a příběhů hrdinství. Básník Cretien de Troi přidal právě ono hledání grálu a rytíře kulatého stolu pojmenoval hrad Camelot. Robert de Boron do díla zanesl dramatictější prvek meče, který byl tentokrát zabodnut do kamene, který nikdo až na Artuše nedokázal vytasit. Posvátná bázeň zde zmizela a každý se snažil chopit meče. Autoři až po Thomase Malloryho a jeho „*Le Morte d'Arthur*“ pomalu doplňovali, ucelovali a dílo zromantizovali. Geoffrey sice začal psát o Artušovi obšírněji, ale zmínky o něm byly už dříve. Bojoval proti Sasům ve dvanácti bitvách a oproti nim měl výhodu zděděnou po Římanech: taktiku, jezdecko a bojovný um. Byl chytrý a využíval vše, co mu bylo naskytnuto. Například využil kopcovitého terénu v bitvě, kde jeho měl protivník početní výhodu a vyhrál.⁹¹

Stejně jak se liší vyprávění o Artušovi, tak se liší i historie meče. V legendách převládá verze, kdy se Artušovi v boji zlomí meč, vytažený dříve z kamene a společně s Merlinem navštíví jezero, kde se na hladině objeví ruka

⁸⁸ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Meč krále Artuše*. Praha: Mladá Fronta, 2004, s. 278-230.

⁸⁹ Srov. STEWARTOVÁ, Mary. *Meč krále Artuše*. Praha: Mladá Fronta, 2004, s. 320-324.

⁹⁰ znám až z dodatků k artušovským legendám od Chrétiena de Troyes

⁹¹ Srov. COTTERELL, Arthur. *Mytologie: Bohové, hrdinové, mýty*. Praha: Slovart, s. r. o., 2007, s. 94.

třímající meč Excalibur, jenž mu darovala dívka z jezera a zpět jej získala po Artušově poslední bitvě, kdy ho vhodil zpět do jezera, kam patřil.

Artuš žil dlouho bez toho, aby se oženil a zem se bála, aby se neopakoval zmatek ohledně nového nástupce, jako tomu bylo u Uthera. Artuš syna už měl, Mordreda. O něm však nikdo nevěděl. Ten se stal jedním z jeho rytířů. Dlouho odolával a vyhýbal se sňatku, ale nakonec se přece jen oženil s dcerou krále z Leodegranse, Guenevere. Artuš darem získal kulatý stůl, kde si byli všichni rovni. Merlin povolal nejlepší rytíře z království. Mezi nimi Bedwira a jiné s kterými Artuš zažil mnoho výprav. Dokonce i Merlin se zamiloval, a to do jezerní panny Vivien, která byla přivedena na dvůr. Strávil s ní mnoho času, naučil ji kouzla, procestovali celý svět. Ale už dávno věděl, že svůj osud změnit nedokáže, ba s ním byl dávno smířen. Byl zaživa pohřben jeho milou Vivien. Verze jak byl pohřben se mění. Buď byl uvězněn pod balvan, obklopen skleněnou věží, či neviditelný každému až na Vivien. Do světa živých se vrátil až ke konci Artušova života, kdy ho následoval na Avalon spolu se třemi královnami, kde se měl Artuš zotavit z ran uštědřených v posledním boji s Mordredem. Měl se vrátit do své země, až bude v ohrožení. Jen bůh ví, jestli nezemřel.⁹²

Rytíři kulatého stolu

Sir Lancelot byl a je tím nejznámějším a to hlavně díky lásce ke Guinevere. Ta nejdříve odolávala, ale nakonec se stali milenci. *Sir Meliagaunt*⁹³ zjistil, co se mezi Lancelotem a Guinevere odehrává a vše odhalil Artušovi. Při turnaji se mezi sebou bili a Lancelot obhájil čest Guinevere tím, že Meliagaunta zabil. I přesto mu Mordred a *sir Agravain* nemohli jen tak zradu na jejich králi zapomenout a společně s dalšími lidmi Lancelota nachytali s Guinevere. Měla se konat její poprava, ale včas přijel na pomoc její věrný rytíř Lancelot. Lancelotova zrada byla ohněm, který spálil společenství kulatého stolu, stejně jako zrada Mordreda.

Sir Galahad byl jedním z rytířů, kteří zasvětili život hledání svatého grálu. Synem Lancelota, který ho počal s Elaine, jež ho omámila tak, aby si myslel, že je Guinevere. Sám Lancelot se jako malý jmenoval Galahad, ale byl změněn na Lancelota. Pro něj byla typická srdnatost. Jako jeden z mála spatřil grál, který poté už nikdo více nespátřil.

Sir Gawain, syn krále Lota, byl nejdvořnější z rytířů a byl odpůrce Lancelota. Zřejmě se mu z duše přičila Lancelotova zakázaná láska a zrada k Artušovi, možná kvůli jiným důvodům. Váže se k němu legenda, ve které

⁹² Srov. COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie mytologie*. Čestlice: Rebo productions, 1999, s. 99-102.

⁹³ unesl Guenevere na hrad a trvalo rok, než se jim podařilo ji najít.

artušovský dvůr navštívil zelený rytíř⁹⁴, který vyzval k souboji někoho z kulatého stolu. Byl to Gawain, který přijal výzvu a utkal se s ním ve stínání hlav. Vyhrál a zelenému rytíři hlava sice padla na zem, ale nasadil si ji zpátky a prohlásil, že za rok setne hlavu on jemu a stanovil místo střetu. Druhého roku, když byl Gawain na cestě, odpočinul si na dvoře sira Bercilaka de Hautdesert. Do cesty mu přišlo pokušení v podobě jeho ženy, avšak odolal jí a zelenou šerpu přijal pouze třetího dne. Zelený rytíř tnul sekerou dvakrát, ale nepovedlo se, jelikož Gawain nezneužil pohostinství a nenechal se zlákat jeho ženou. Zelenou šerpu si nechal pouze proto, že je to slušnost, ne z lásky k té ženě, a proto ho ani třetí rána nezabila. Šerpu si nechal jako znamení, že morální čistota je důležitější než dvornost, která může muže svést z cesty rychle.

Cymon a *Sir Ywain* v legendách bojují s černým rytířem. Cymon na své cestě za bojem potkal muže, který byl jednooký, jednoruký a jednonohý. Poradil mu, aby u pramene do stříbrné nádoby nabral vodu nechat nedaleko. Netrvalo dlouho a na Cymona zaútočil černý rytíř a ke dvoru se vrátil zraněn. „*Cymon se vydal hledat zbytečnou bitvu a bájná bytost mu řekla, že hledá-li potíže, měl by je najít u Černého rytíře, nebo neexistují.*“⁹⁵ *Sir Ywain*⁹⁶ byl zlákan vidinou boje s černým rytířem, který porazil Cymona a snažil se ho najít také. Bral to jako výzvu, našel ho a dokonce ho i zranil, ale dříve, nežli spadl, stihl mu ujet na koni. Při pronásledování nepřítele, vjel na jeho hrad a stal se svou vlastní chybou zajatcem. Štěstí mu přinesl prsten neviditelnosti, který mu dala paní Luned. A tak stačilo vyčkat, než černý rytíř zemře na smrtelnou ránu a pak se stal pánem hradu. V Artušově družině chyběl, a když se k nim navrátil, tak na svoji ženu den po dni začal zapomínat. Byl jí nařknut ze zrady a utekl do lesů do doby, než byl jakousi ženou a lektvarem opět přiveden k životu a díky kterému mu v žilách opět kolovala horká krev válečníka. Zabil draka a ochočil si lva, se kterým strávil mnoho času. Poté se vrátil zpět na hrad, který dříve patřival černému rytíři, usmířil se s ženou a spolu s ní se vrátil ke svému králi Artušovi.⁹⁷

Rytířů bylo mnohem více. Každý měl jedinečnou vlastnost a slabost. Když se všichni sešli u kulatého stolu, jež původně vytvořil Merlin, tak tvořili celek až do smrti Artuše, syna Uthera, onoho „*prince na bílém koni*“.

⁹⁴ výtvar čarodějky Morgan le Fay, nevlastní sestry Artuše

⁹⁵ Srov. MCCOYOVÁ, Edain. *Keltské mýty a magie*. Praha: Volvox Globator, 1999, str. 349.

⁹⁶ také možno Owain, Ewain, syn Urina, který měl ve znaku lva

⁹⁷ Srov. Knights of the Round Table. *Wikipedia* [online]. 2013 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: http://simple.wikipedia.org/wiki/Knights_of_the_Round_Table

3.10 Paní ze Shallot

Je básní Alfreda Tennysona⁹⁸ díky kterému se tento motiv stal ikonou malířů romantismu. Kdybych si měla vybrat legendu keltské mytologie, příběh, který mě zaujal nejvíce, tak to bude právě příběh mladé Elaine z Astolat, která prožila svůj život kvůli kletbě u tkalcovského stavu, uvězněná na ostrově Shalott, bez možnosti vidět svět venku. Jedinou možností bylo sledovat odraz v zrcadle, jež ukazovalo vše, co se venku za oknem děje. Artuše v odrazu zahlédla a ihned se zamilovala. V okamžiku jí život v kletbě přišel příliš dlouhý a vyměnila by ho za trochu štěstí s tímto rytířem. Nedbala kletby, zanechala tkaní a vyšla ven. Ve chvíli, kdy opustila místo, na kterém do této chvíle tkala, zrcadlo puklo. Na loďku, která byla u břehu uvázaná vyryla své jméno a plula s ní směrem na Camelot zhmotnit sen o krásném Lancelotovi, kterého obdivovala z odrazu v zrcadle. Ale čím blíže byla Camelotu, tím více ztrácela sílu. Při březích Camelotu zemřela a Lancelot mohl obdivovat už jen krásu mrtvé ženy, nikoliv to, že byla schopna obětovat život pro lásku. Možná byla Elainina oběť zbytečná, ale pro trochu volnosti a vidiny splněného snu obětovala život. Než aby žila svůj život bez emocí, uvězněná a neschopná se nadechnout.⁹⁹

*"Listy tu lechtá vánek láskou něžnou, vroucí
Vodní proud poklidný a nikdy nehynoucí
Ostrova říčního omývá břehy nestárnoucí
Hradeb tu čtvero i čtvero věží sivých
Čnicích nad lučinami mnohých květů libých
Tichá tu končina ukrývá vílu lící bílých
Ve věži své tam neúnavně dnem i nocí přede
Tkaninu čarovnou barev těch, co jen ona svede"*

...
*„ ... A potom, už na sklonku dne,
odpoutá řetěz, ulehne,
proud nese loďku svobodně
i paní ze Shalott.“¹⁰⁰*

⁹⁸ anglický básník 19. Století

⁹⁹Srov. Paní ze Shalott. *Wikipedia* [online]. 2013 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pan%C3%AD_ze_Shalott

¹⁰⁰ Ponkrác: The Lady of Shalott. [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://ponkrac.net/astrologicke-dialogy/topic-detail?post_parent_id=1000079

3.11 Lyonesse

Nejznámějším dokladem o existenci Lyonesse je cestovní deník Williama z Worcesteru z 15. století. V artušovských legendách nejsou žádné připomínky k této zemi. Název Lyonesse je anglickou alternací francouzské Léoneis či Léonois, v latinském názvu Lothian ve Skotsku. Avšak Lord Alfred Tennyson popisuje tuto zemi jako místo posledního boje mezi Artušem a Mordredem. Možná to byla předtucha blížícího se konce země, kde boj mezi otcem a synem byl pečetí.

Země Lyonesse byla vždy obklopena záhadami a tajemstvím, příběhy o ní vyprávějí jako o zemi skřítků, víl, trolů, zemi kouzelníků a čarodějníc. O zemi, kam uprchl král Artuš a která zmizela v hlubinách Atlantiku. Spisovatel Jack Vance se tento mytologický příběh snažil přepsat do fantastní podoby, která by mohla soupeřit s příběhy jako je „*Pán prstenů*“ či „*Duna*“. Do této samo o sobě magické země přidal mnoho nadpřirozených postav a z králů a šlechticů vytvořil až nesmrtelné bojovníky. Ze země udělal místo, kde králové, dávní hrdinové, mohli sledovat boje a intriky mezi svými zeměmi.

Lyonesse nebyla tím, v co ji přetvořili spisovatelé fantasy příběhů. íyla čarovnější zemí, která nepotřebovala skřítky k tomu, aby ji udělali magickou. Mnoho legend a příběhů vypráví o městech a územích, která se navždy ponořila do vln moře, ne jen Lyonesse, bylo jich mnohem více. Avšak právě tahle je nejznámější. Bylo zde nad 140 kostelů, lesy a pole, která jsou nyní potopená u ostrovů Scilly. A pak 11. 11. 1099 se bouře přehnala přes moře a to s sebou stáhlo toto území, mnoho mužů, žen a dětí bylo na dně vod ztraceno, v království moře, odkud není návrat. Možná právě proto se země stala tak magickou, když pojala tolik duší v jeden čas. Možná kouzlo těchto duší ozařuje hladinu květy, které jsou oslavou zmařených životů. Právě lekníny mě napadly, které jsou spojené s dnem a přesto vyvěrají v nádherný květ na hladině. Spojeny s mořem navždy. Pouze jednomu muži se podařilo přežít. Jmenoval se Trevilian a zachránil se jen díky tomu, že se na svém bílém koni schoval na vyvýšené místo zvané Perranuthnoe, než se přes něj mohla vlna převalit. Říká se, že v 16. století se tento „konec země“ protáhl více na západ s rozlehlými vzdálenými body, aby vedly námořníky při svém putování. Tyto skály dostaly název „Sedm kamenů“ a věřilo se, že byly pozůstatky velkého města, které bylo námořníky nazváno „The Town“. Ve svých sítích nacházeli stará okna a dveře, a ne jeden pro onu ztracenou zemi uronil slzu. Dokonce přísahali, že slyšeli zvonit zvony pod vlnami.

Kolem roku 1930 byl žurnalista New Chronicle, Stanley Baron probuzen tlumeným řinčením zvonů a svým hostům v domě pověděl, že to jsou právě zvony Lyonesse. Tehdejší starostka Wiltonu, Edith Oliver prohlásila, že ona sama na vlastní oči viděla věže, kupole a část cimbuří ve vlnách, zatímco stála na útesech a

hleděla do hlubin. Moře je pokryto řadou útesů, jak tomu v Británii většinou bývá, je to drsná a neúprosná část Británie a na těchto útesech potkalo svůj osud mnoho námořníků. Tomu se dá lehko věřit. A ne jen tomu, ale i legendám o Lyonesse.¹⁰¹

Lyonesse se stalo i námětem k písním. Nejpoutavější verze se podařila Brendě Wootton (1928-1994) básnířce a folklorní zpěvačce z Cornwallu.

*Lyonesse, Lyonesse, where was your shore?
Houses and villages, houses and villages, seen no more,
Lyonesse, Lyonesse, under the sea,
Dreams lie with mermaids, children to be,
Dreams lie with mermaids, children, to be.
Royal line. Royal line, where your domaine?
Of your bright palaces, of your bright palaces, none remain,
Royal line, Royal line, will you return?
Where bones lie mouldering under the fern,
Where bones lie mouldering under the fern.
Every year, every year, life springs again,
Giving new chances, giving new chances, healing pain,
Dream woven palaces round each new child,
Dream woven palaces round each new child.
Cornish child, Cornish child, you are today,
Travelling with everyman, travelling with everyman, on your way.
Cornish child, Cornish child within your life's will,
There is a Lyonesse that can be still,
There is a Lyonesse that can be still.
Lyonesse, Lyonesse, where was your shore?
Houses and villages, houses and villages... seen no more... seen no more.¹⁰²*

*Lyonesse, Lyonesse, kde je tvůj břeh?
Domy a vesnice, domy a vesnice, nejsou už vidět více,
Lyonesse, Lyonesse, pod mořem,
Sny lžou o mořských vilách, to děti jsou,
Sny lžou o mořských vilách, děti, to jsou.
Království. Království, kde je území tvé?
Z tvých zářivých paláců, z tvých zářivých paláců, nezůstaly žádné.*

¹⁰¹ Srov. Celtic Kingdoms of the British Isles: Lyonesse (Isles of Scilly). *Historyfiles* [online]. [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: <http://www.historyfiles.co.uk/KingListsBritain/BritainLyonesse.htm>

¹⁰² Brenda Wootton sings Lyonesse. *Noosfere* [online]. [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: http://www.noosfere.com/JackVance/jv_wootton.html

*Království, Království, vrátíš se?
Kde kosti odpočívají rozmělněny pod kapradím,
Kde kosti odpočívají rozmělněny pod kapradím.
Každý rok, Každý rok život oživne,
Dá novou šanci, Dá novou šanci, vyléčí bolest.
Sen utkává palác okolo každého dítěte,
Sen utkává palác okolo každého dítěte.
Cornwellské dítě, Cornwellské dítě, jsi dneska,
cestuješ s člověkem, cestuješ s člověkem, na své pouti.
Cornwellské dítě, Cornwellské dítě bez tvého životního přání
Zde je Lyonesse, která je věčná,
Zde je Lyonesse, která je věčná.
Lyonesse, Lyonesse, kde je tvůj břeh?
Domy a vesnice, domy a vesnice, nejsou už vidět více, nejsou vidět více.*

4 Antická mytologie

4.1 Řecko

Antická mytologie se stává podle mého názoru kýčem a oproti příběhům, které jsou známé méně, ztrácí na hodnotě. Ve své práci se zaměřuji převážně na mytologii severskou a keltskou. A to i přes to, že bych o této mytologii našel více pramenů.

Rapsódi vypravovali bájně příběhy v dobách minulých. Dnešním prostředkem, moderním rapsódem je televizní obrazovka, která byla donedávna nakloněna spíše této mytologii a zájem o ostatní mytologie stoupá až posledních deset let. Mytologie hrála důležitou roli a obyvatelé Athén znali Ilias a Odysseu od Homéra nazpaměť. Vedle mytologie byla důležitá i filosofie. Před Sokratikové mytologii nepřijímali, později v 5. století př. Kr. byla mytologie spojovaná s přírodou, s živly¹⁰³. Zeus znázorňoval oheň, jeho žena Héra vzduch, Hádés zemi a Nestis zase vodu. K mytologii se obrátil Platón, hlavně ve svém díle Ústava. Byl jedním z těch, co nechtěli na dávné příběhy zapomenout.

Bozi Olympu dávali lidem najevo svoji velikost tím, že na sebe nechávali čekat, nebyli tu pro lidi. To lidé tu měli být pro ně. Nepřicházeli, když jsme si to přáli, a proto oproti jiným mytologiím na ně nebylo takové spolehnutí. Vyžadovali oběti a prokazování, že v něj lid věří. Obětina byla využívána i na Severu a také u Keltů. Možná, že v antické mytologii byla krvavá oběť využívána více než u druidů. Dionýsovi bylo např. obětováno 240 býků. Byla to cesta, jak upoutat božskou pozornost a zajistit si jejich přízeň.

Bozi sídlili na Olympu, měli podobu lidskou a jejich povaha se také nelišila. Věřili v posmrtný život a podobně jako Seveřané umísťovali své nejlepší bojovníky do Valhally, tak bohové řecké mytologie své nejlepší umísťovali na „*elysejská pole*“ v podsvětí, kde vládnul Hádés. Jen málokdo byl uvržen v muka tak jako Tantalos, který Diovi nastoloval lidské maso. Pro svojí opovržlivost byl odsouzen k věčnému hladu tím, že byl postaven do kádě s vodou. Nad ním visela šťavnatá jablka, ale kdykoliv měl hlad a natáhl se pro jedno, tak větve ustoupily, voda zmizela, když dostal žízeň. Avšak nezemřel, byl takto nucen trpět hluboko v podsvětí¹⁰⁴. Do světa podsvětí se dostal díky převozníkovi Chárónovi. Ten pomohl mrtvému dostat se přes 5 děsivých řek, jako je Styx (řeka nenávisti), Achéron (řeka utrpení), Léthé (řeka zapomení), Kókýtos (řeka žalob) a přes Flegethon (řeku ohně). Na obrácené straně byl vládcem nebes a hlavním bohem

¹⁰³ oheň, vzduch, zem a voda

¹⁰⁴ Srov. CIMRHZANZL, Tůma. *Antická mytologie*. Praha: Aventinum, 1999, s. 198-199.

Zeus. Jeho bratrem byl Poseidon (bůh moří), Hádés (vládce podsvětí). Mezi jeho sestrami byla Hestia (ochránkyně domácího krbu) a bohyně plodnosti Démétér. Zeus si za manželku vzal Héru a jejich dětmi byli Ares (bůh války), Hefaistos (bůh kovářství a ohně), Hébé (bohyně mládí) a Eileithyie. Stejně jako Odin byl Zeus přelétavým a božské děti měl i s Metidou (Athéna) a s Démétrou Persefonu (pohyně podsvětí). S titánkou Létó měl Arthemis (bohyni lovu) a Apóllona (boha umění). S Nymfou Maiou počal posla bohů Herma. A u smrtelníků zplodil Dionýsa, boha vína. Afrodita, bohyně lásky a krásy, byla Dionýsovou dcerou.

Na počátku byl Chaos z něhož pochází Gaia (země), Tartaros (Podsvětí), Erós (touha), Erebos (temnota), Nyx (noc). Aithér (vzduch) byl synem Nyx a Ereba. Potomků Urana a Gaii bylo dvanáct Titánů, tři kykloповé (pod čarou-jednooké nestvůry) a hekatoncheiry (pod čarou-stooká stvoření.) A sám Úran (nebe) byl jejím potomkem. Titány do podsvětí dostal jejich vlastní otec, ale za pomoci byl sesazen svým nejmladším synem Kronem. Kronos se svojí sestrou Rheou počal 5 dětí, ale hned po narození je až na jedno, místo kterého mu dala kámen, spolykal. Kronos se bál, že ho jeho děti předčí. Zachráněné dítě dostalo jméno Zeus a to samé pak udělal Athéně, která ale i tak přežila. Zachráněný Zeus, se v dospělosti vrátil a bojoval proti Titánům. Krona přemluvil, aby vrátil zpět jeho sourozence tak, že je vyplivne. Ti se stali také bohy. Časem jich přibývalo více, jako například Dionýsos (bůh vína). O klid v lidských domovech se starala Hestia a Hermes. Domácnost, která měla krb, byla chráněna touto bohyní. O bezpečí venku se staral patron všech zlodějů Hermes, který svojí loupeživou dovedností rozčílil dokonce i Dia. Ale protože byl nadaný hudebník hrající překrásně na harfu, tak byl ušetřen.

Na Olymp se dostal i smrtelník, léčitel Asklépios, díky svému léčitelskému talentu. Pýcha byla jeho osudem. Byl usmrčen Diovým bleskem poté, co se snažil obživit mrtvé. Démétér byla bohyně úrody a zrna, přišla o svojí dceru Persefonu kvůli Hádrovi, který ji s Diovým svolením unesl do podsvětí. Démétér odešla od bohů a žila mezi lidem. Stala se chůvou Démofonta (princ z Eleusíny), ale smutek jí nepřešel, naopak se přestala starat o obilí a úrodu. Země začala strádat a Zeus musel zasáhnout. Rozhodl, že Persefona část roku bude s matkou a část v podsvětí. V době kdy Déméter byla sama a smutnila bez dcery, země neměla úrodu a příroda světa přináší zimu. Tato bohyně byla známá pro své zapálení do rituálů, mnohá mystéria prozradila Eleusínskému kráľy¹⁰⁵.

Zeus stvořil Pandoru, díky které na svět přišli nemoci a bída. Podle příběhů si antičtí bozi vynucovali autoritu, obětiny a poslušnost. Spíše konali směrem k lidem a mezi sebou zlo. Rádi připravovali nástrahy, pokušení a rozdávali tresty v podobě utrpení, proměny či smrti. Pokušením byla pro Aktaióna Arthemida,

¹⁰⁵ Srov. COTTERELL, Arthur. *Mytologie: Bohové, hrdinové, mýty*. Praha: Slovart, 2007, s. 55-58.

kteřou zahlédl, jak se koupe v tůni. Proměnila ho v jelena a kvůli tomu, že ji pouze sledoval, nechala ho zabít jeho vlastními psy. Dokonce Athéna přilákala při koupeli pohled muže, věštce Teiresiáse, který byl potrestán slepotou. Artemis vyznání Óřiona potrestala tak, že na něj poštvála gigantického štíra, který usmrtil Óřiona i jeho psa. Lidí se zbavovalo lehce, nikoliv však lásky, a proto září Óřion na nebesích jako souhvězdí štíra a jeho pes se stal hvězdou Sířius.

Hrdinové

Oidipus byl podle mého názoru obyčejným mužem, který k vítězství nad sfinx ani nepotřeboval sílu. Stačilo uhádnout hádanku a samotná sfinx ukončila svůj život. Vlastně smrtí skončil každý, kdo s ním měl něco společného. Jeho otec jím byl zabit, aniž by tušil, že to byl jeho otec. Žena se kterou sdílel lože, byla jeho matkou. Po zjištění pravdy spáchala sebevraždu. Lid v jeho přítomnosti také trpěl a umíral. Jen on sám nebyl schopen vzít si život, pouze se oslepit. Hrdina, který byl zbabělcem. Je možné, že můj názor je přehnaný, ale co se týče antické mytologie, je přehnanost vítaná. I sami bohové reagovali přehnaně. *Iáson*¹⁰⁶ sice nebyl zbabělcem, jinak by nemohl čelit mnoha nesnázím spolu s Argonauty, aby získal zlaté rouno, ale nedalo se o něm říci, že byl mužem cti. Poté, co mu Médea pomohla čelit úkolům a získat zlaté rouno od jejího otce Aiétese, tak byla zrazena. Pro hrst peněz Iáson Médeu opustil, rozvedl se s ní a vzal si ženu jinou. Zhrzená Médea se pomstila tak, že způsobila smrt jeho ženě a dětem.

Théseus je znám pro jeho výhru nad Minotaurem žijícím v labyrinthu. *Herákles* zabil Eurystheovi rodinu a ten mu dal 12 úkolů, kterými mohl odčinit, co udělal. Nebyl čestným hrdinou, který by si zasloužil obdiv, i když ho nyní „hrdinou“ nazýváme. I přes to byl jediným polobohem, který skončil na Olympu díky svému otci. Hérákovým úkolem bylo zabit Nemejského lva, Lernskou saň¹⁰⁷, chytit Kyrenejskou laň a Krétského býka, svázat kance z Erymanthu, vyčistit Augiášův chlév, zabit lidožravé Stymfalské ptáky, zkrotit lidožravé Diomédovi koně, porazit Amazonky a zmocnit se Hippolytina pásu, získat stádo obra Géryona a spolu s ním přemoci jeho dvouhlavého psa, získat jablka Hesperidek a přivést Eurysteovi na ukázkou Kerbera¹⁰⁸

Perseus dostal od krále Polydektése za úkol přinést hlavu Medúzy. Artemis a Hermes mu pomáhali jako všem Diovým dětem. Jeden pohled na ní by stačil, aby zkameněl, ale díky štítu, kde uviděl její odraz, svůj úkol splnil. Když se vracel, spatřil přivázanou Andromedu, která se měla stát obětí k usmíření rozhněvaného Poseidona. Za pomoci Medúziny hlavy, nestvůra zkameněla a

¹⁰⁶ syn Péliáse

¹⁰⁷ devítihlavá hydra

¹⁰⁸ Srov. *Mytologie: Mýty, pověsti a legendy*. Praha: Fortuna Print, 2006, s. 120-131.

zmizela na dně hlubin. Athéna získala od Persea Medúzinu hlavu¹⁰⁹. Stala se ozdobou ale i výstrahou na jejím pancíři („Aigis“).

Odysseus byl hrdina pocházející z Ithaky. Při jedné z jejich dobrodružných cest navštívil ostrov obývaný kyklopy, ale v jeskyni byli překvapeni samotným jednookým Polyfémem, který je začal požírat. *Odysseus* vymyslel plán. *Obra* opil a na obrův dotaz, jak se jmenuje, odpověděl, že „nikdo“. Opilému Polyfémovi vypíchl oko a unikli. Jejich útěk však neznal konce. Slepý obr nemohl ostatním kyklopům povědět jméno vetřelce, který ho oslepil, jelikož se *Odysseus* představil jako „nikdo“ a proto za trest *Odyssea* a jeho muže proklel. Deset let museli bojovníci bloumat ztracení na moři.

Amazonky byly bojechtivé ženy nosící mužskou zbroj a zbraně. S muži přicházely do styku jen při samotných soubojích. Některé držely v zajetí a využívaly jen málokdy za účelem stvoření potomků. Pro lepší zacházení s lukem si uřezávaly pravý prs. Zdali to je pravda se ale neví. Syny odhazovaly a dcery vychovávaly. Do střetu s Amazonkami se dostal i bájný hrdina *Hérakles*, když ukradl *Hippolytin* pás. Ženy, které se pasovaly na muže, ba je i překonávaly. Svět je zná nejen z řeckých bájí. Podle mého názoru by se mezi novodobé Amazonky mohly zařadit sufražetky, s tím rozdílem, že do boje používaly mozek, nikoliv sílu.

Podobných příběhů je antická (řecká, římská) mytologie plná. Jako například o králi *Lykaonovi*, který se stal vlkodlakem. „*Mýtus o Lykaonovi je prvním dokladem lykanthropia jako lidožrouta, i když v něm došlo k předložení lidského masa k jídlu ještě před proměnou ve vlka. Vlkodlaci v literatuře a filmu měnívají opětovně svou podobu z lidské na vlčí, často za měsíčního úplňku. Lykaón je neobvyklým lykanthropem v tom, že se proměnil jenom jednou a nezvratně.*“¹¹⁰

4.2 Řím

Většina řecké mytologie byla Římany převzata. *Zeus* převzal jméno *Jov*, z *Héry* byla *Juno*, z *Athény* *Minerva*, *Arthemida* se stala *Dianou*, *Afrodita* přijala jméno *Venuše* (doprovázená často *Kupidem*). Uctívali i bohyni *Vestu* (ochránkyni rodinného krbu), *Penáti* (ochránci spižiren) a *Lary* (na ochranu domova). Římané převzali božstvo, neměli ale žádné mýty, nové příběhy a nezabývali se ani tím, co bylo počátkem všeho. Ztotožnění se s obyčejným lidem nahradil idealismus. A bohové se stávali normálním lidem stále vzdálenějšími, až se od nich lidé

¹⁰⁹ Srov. CIMRHANZL, Tůma. *Antická mytologie: Pověsti Argejské*. Praha: Aventinum, 1999, s. 211-216.

¹¹⁰ *Mytologie: Mýty, pověsti a legendy*. Praha: Fortuna Print, 2006, s. 31.

odklonili úplně. Příběhy nebyly tak plné nestvůr a mýtických bytostí. Ztratily fantasknost a mazaly hranice s dějinami. Romulus se stal prvním vládcem Říma a nechal zločince z celé Itálie stát se občany. Chyběly ale ženy. Jelikož sousedící kmeny nechtěly dát své dcery bývalým zločincům, vyřešil problém Romulus po svém. Pozvali kmen Sabinů a poté unesly dívky z jejich kmene. Giovanni da Bologna využil tento motiv ve svém sochařském díle a Jacques- Louis David v obraze „únosu Sabineek“, kde ukázal snahu Sabineek o smíření jejich mužů s otci. Toto téma je vděčné, a i když není plně nadpřirozených bytostí, dodává příběhu nadpozemskost. Romulus zabil svého bratra a tak byla první vláda pošpiněná krví.

Římané převzali nejen část řecké mytologie, ale inspiraci brali i v keltské a egyptské¹¹¹. Mýty vypráví o Kybelé, bohyni plodnosti a jejím synovi Agdistovi¹¹², o Sibylle Kúmské která byla Apollonem zmenšená a doprovázela Aenease do podsvětí, o lásce Dido a Aenease, o Lukrécii, která byla přinucena manžela podvést a sama pak nevydržela tíhu svého činu a spáchala sebevraždu, příběh Héró a Leandra, kde se tajně Venušina kněžka Héró scházela se svým milým Meandrem. Ten k ní vždy připlaval přes moře, ale jednoho bouřlivého večera se v něm utopil a Héró ho marně vyhlížela. Římská mytologie také vypráví o bozích, kteří se zamilovali do nymf, o proměně Dafné unikající Apollónovi a měnící se v keř vavřínu, o nymfě Échó, která milovala Narkisse¹¹³, o lásce Orfea k Euridiké, který ji miloval i po její smrti a vyzpíval si pro ní do podsvětí cestu, avšak nakonec stejně neuspěl, o lásce Amora a Psyché¹¹⁴.

¹¹¹ (Isis a Amun)

¹¹² syn Dia, zrozen ze skály ve Frýgii

¹¹³ umíral zármutkem nad nesmyslnou láskou k sobě samému, proměnil se v květinu

¹¹⁴ Srov. COTTERELL, Arthur. *Mytologie: Bohové, hrdinové, mýty*. Praha: Slovart, 2007, s. 72-75.

5 Mytologie v umění

5.1 Severská mytologie

Co se týče severské mytologie, nejvíce v umění nalezneme postavu Odina, valkýr a smrtelných hrdinů. Frank Dicksee namaloval plátno "*pohřeb Vikinga*" které září v ohnivých barvách a znázorňuje poslední plavbu bojovníka, pohřební rituál Seveřanů. Siegfried (Sigurn) byl nejen inspirací Wágnera ale i J.R.R. Tolkiena, který se touto legendou ze sbírky básní Eddy inspiroval ke svému veršovanému dílu nazvanému „*Legenda o Sigurnovi a Gudrún*“. Sigurd byl vychováván kovářem Reginem, který mu ukoval meč. Meč se podařilo ukovat až na třetí pokus, kdy použil úlomky meče Sigurdova otce, který býval také hrdinou. Scénu kování meče vyobrazuje vyřezávaný dřevěný panel na dveřích norského kostela Hylestad¹¹⁵. Podobně zdobený je i severní portál dřevěného kostela v Urnesu z 12. až 13. století. Řezby ve dřevě jsou plné keltských pletenců vyřezaných v kmeny a symbolů¹¹⁶, které jsou vertikálně postavené. Zřejmě se jedná o Soumrak bohů, jelikož zde můžeme nalézt vlky, hady, draka. Řezby nalezneme i na Francké skřínce ze 7. století (řezba do kosti), která byla stvořena Vikingy. Nese ale i stopy klasické mytologie, příchodu křesťanství a ukázky runového písma. Chtěla bych ji nazvat „*severskou Pandořinou skřínkou*“, avšak nemůže se odepřít, že je jakýmsi artefaktem doby a poukazuje na „změnu v době“. Arthur Rackham, inspirovaný Alenkou v říši divů a Grimmovými pohádkami, ilustroval i mytologii a často v jeho pracích můžeme nalézt Sigurda. Na jedné ilustraci je v komplementárních barvách zobrazen stojící nad tělem Brynhildy zářící teplými barvami v jinak modrém obrázku. Na jiné je zobrazen ještě před soubojem s drakem, kde se těší své nové zbrani. „*Tento působivý obraz zdůrazňuje mladistvý idealismus zaníceného severského hrdiny*“¹¹⁷ Podobný výjev znázorňuje i plátno W. von Hanschilda, kde Sigurd není v tak otrhaném oděvu, jak v ilustraci Arthura Rackhama, ale v blyštivé zbroji již připraven k boji a čekající, až mu Regin uková meč, který sám Odin kdysi daroval jeho otcí. Charles Butler dvojici milenců Sigurda a Brynhildu namaloval ve smrtelném obětí při pohřbu. Dvojice připomíná osud mnoha zamilovaných párů historie, jako byla dvojice " Romea a Julie", " Tristana a Isoldy" a jiných.

¹¹⁵ Srov. Hylestad stave church. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-06-20]. Dostupné z:

http://en.wikipedia.org/wiki/Hylestad_stave_church

¹¹⁶ had= symbol Lokiho

¹¹⁷ COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie Mytologie*. Čestlice: Repo Productions, 1999, s. 225.

Největším vikinským hrdinou a bohem byl Ódin. V umění je zobrazován jako vítězný hrdina, ale obry nikdy moc sám nezabíjel a ani nic neudělal se Soumrakem bohů.. V obraze norského malíře *Petera Nicolaie Arba* „Divoký Ódinův hon“ vede své vojsko za doprovodu bouřlivého nebe do bitvy. Německý malíř *Ferdinand Leeke* ho na konci 19. století zobrazuje spíše v romantičtějších scénách. Maloval plátna na téma Wagnerovy opery, Ódina a Brynhildu klečící mu u nohou. Obraz je zahalen do šerosvitu, z něhož svítí zlatistá zbroj Ódina a bělostná pleť a šat padlé valkýry. Severská mytologie se stala senzací nejvíce za romantismu, s příchodem Prerafaelitů. Ódina nenechal bez povšimnutí ani Burne-Jones, který ho zobrazil se všemi jeho atributy, jako jsou havrani a vlci.

Nejvíce děl na severskou tematiku najdeme v Novověku. V severských zemích si vztah k tradicím, historii a ke svým legendám drží více, než kdekoli jinde a Ódina můžeme nalézt i v dřívějších pracích, a to nejenom obrazech, ale i v tapisériích z 12. století.

V loučení Ódina s Brynhildou, ať už v obraze Ferdinanda Leekeho či Konráda Dietlitze, je vidět, že pro svojí nejlepší valkýru choval něžný cit, ale bez upevnění své moci, kterou zpochybnila tím, že ho neposlechla, musel udělat rozhodnutí, které jeho samotného trápilo víc než jí.

Finští bojovníci k boji užívali více kouzla a čáry nežli moc v rukou „*Pro Finy nebyla smrt pokaždé konečným osudem: Lemminkäinen měl několik životů; zatímco Väinämöinen, když zestárl, mohl vždycky uklouznout smrti změnou podoby.*“¹¹⁸ Mezi bojovníky můžeme řadit i rusovlasé valkýry, které bojovaly po boku Ódina na svých okřídlených koních. Polární záře zářící do noční oblohy vydává zvuk šumění, praskání a podle dávných norských příběhů jde o zpěv valkýr¹¹⁹. Pestrobarevné plameny mihotající se oblohou jsou odrazem lesklého zbroje valkýr. Jednou z nejznámějších byla Brynhilda. Byla padlou valkýrou, která se zamilovala do smrtelného hrdiny. Byly považovány za demony, avšak příběh o Brynhildě tento názor podle mne vyvrací, protože si myslím, že démoni smrti by těžko mohli mít zamilované srdce. Stephan Sinding, sochař pocházející ze severu, se inspiroval valkýrami na svém bronzu „Valkyrie“ (1908). Tělo valkýry není pokryto kovovou zbrojí a ani kůň není osedlán. Není momentem, kdy by se chystala do boje, spíše ve větru vyhlížející, zobrazující onu démonickou podobu valkýry, která stojí za osudem hrdinů a vybírá, kdo padne. Valkyrie zdobily mnohé tapisérie, které sloužily jako dary a následně byly spáleny v lodích při pohřbech jako brože či figurky z éry vikingů (cca 9., 10. století). Valkýra prerafaelisty Edwarda Roberta Hughese smutně sedí na hradbách, ozářená měsíčním světlem držíc ve své levé ruce meč a přilbu. Mezi další umělce patří

¹¹⁸ *Encyklopedie Mytologie*. Čestlice: Rebo Productions, 1999. ISBN 80-7234-059-X.

¹¹⁹ Srov. GREGOROVÁ, Dagmar. Zpěvy Valkýr aneb zvuk polární záře. In: [online]. 2012 [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://www.osel.cz/index.php?clanek=6368>

Ernest Wallcousins, který se zaměřoval spíše na černobílé ilustrace. Obraz valkýry s rozevřeným náručím je však v těch nejzářivějších barvách. Arthur Rackham, který ve svých ilustracích motiv Valkyrie použil nejméně jednou, s černou výstrojí, s černými křídly na přilbách vypadaly spíše jako temní andělé. Také Peter Nicolai Arbo, u kterého je zobrazená jako válčící na svém okřídleném koni. Použila jsem tyto příklady, protože každý ji zobrazuje v jiné scéně, jako ženu mnoha tváří, severskou Amazonku ať už válčící, loučící se, jako démona smrti či jako ženu, která si je velmi vědoma tíhy na svých bedrech.

Severskou mytologií se inspirovali *Henri Fuseli* (1741-1825) v obraze střetu Thora s odvěkým nepřítelem hadem Midgardsormem, kterého se snaží za pomoci řetězu dostat na loďku. *Marten Eskil Winge* (1825-1896) namaloval Thora na svém voze poháněným kozly a zdviženým kladivem v momentu scény smrtelného úderu proti obrům. V druhém známém díle znázornil Sigyn sbírající hadí jed do misky, aby Loki nemusel příliš mnoho trpět za svoji zradu přikovaný ke skále, kdy způsobil smrt překrásného Baldra. Podobný obraz s Lokim namaloval i *Nick Beale*, ale Loki je na obraze sám a možná i proto je jeho výraz v obličeji ještě šílenější a beznadějnější než na obraze M. E. Wingeho, kde je Loki ušetřen utrpení díky manželce. *James Doyle Penrose* (1862-1932) vytvořil mnoho ilustrací se severskou tematikou jako například Idun, která střežila svá jablka, bohyni Freyu s náhrdelníkem Brisingamenem, který jí ukovali trpaslíci¹²⁰. *Franz Stassen* (1869- 1949) měl pro mne zdařilého malíře pouze jednu chybu, a to byla jeho spolupráce s Hitlerem, který ho nazval „panem profesorem“. Kromě ilustrací vytvořil i návrhy na pohlednice. Mezi postavy, které ztvárnil patří Odin, který přivolává oheň nebo Odin vyrývající runy na své kopí. *Alan Lee* (narozen 20. srpna 1947). Kromě tvorby na téma Tolkiena výtvarně zpracovával i severskou tematiku. O keltskou a severskou mytologii se zajímal už od svého mládí, stejně jako o svět víl. *“I'm drawn to characters who bear similarities to the protagonists in myths and legends. (...)”*¹²¹. V jednom dohněda laděném obrázku ztvárnil Ódina ve Völsungově velké síni v momentě, kdy svůj meč zarazil do mohutného kmene dubu a vyzval všechny hrdiny, ať zkusí meč vytáhnout. Darem by byl onen meč. Bojovníkem, který meč vytáhnul byl Sigmund¹²². Znázornil i Útgard, skalnaté sídlo mrazivých obrů a bortící se Ásgard při Ragnaröku, Sidriho kovajícího mocný prsten Draupni pro Ódina, Sigurda stojícího u mrtvého draka.

¹²⁰ Srov. COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie mytologie*. Čestlice: Rebo productions, 1999, s. 185.

¹²¹ Alan Lee Quotes. In: [online]. [cit. 2013-03-29]. Dostupné z:

http://www.goodreads.com/author/quotes/9545.Alan_Lee

¹²² otec Sugurda/Siegfrieda

5.2 Keltská mytologie v umění

Keltské umění bylo zachycováno na špercích, mečích a kotlících. Na kotlíku z Gundestrupu, který je z pozlaceného stříbra zachytili bojovníky ve zbroji a s koňmi. Jiné zachycovaly hrdinské výpravy, keltské božstvo.

Námětem k výtvarným dílům se stává příběh smrtelníků, zamilované eposy, legendy opěvující hrdiny a to vše bývá zamlžené magií a nadpřirozenými osobami a zvířaty. Stejně jako k severské mytologii, tak i ke keltské začali umělci tíhnout v romantismu, kdy začala obliba lidového umění, tradic i příběhů.

Největšími představiteli byli angličtí prerafaelité, jejichž bratrstvo vzniklo v roce 1848. Zakladateli byli Dante Gabriel Rosseti, William Holman Hunt a John Everet Millais. Časem se bratrstvo rozrostlo o Thomase Woolnera, Jamese Collinse, Frederika George Stephense a bratra Dante Gabriella Rossetiho, Williama Gabriella Rossetiho. Byli proti tomu, jak každý umělec maloval stejně, protože to udával styl a nepřijímali diktát viktoriánské éry. Chtěli vyjadřovat své myšlenky za pomoci štětce a ne tvořit podle daných osnov. Byli revolucionáři, kteří hlásali svobodu umění a navraceli se k artušovským legendám, středověkým příběhům, mytologii a oproti tvůrcům severské mytologie zredukovali užití černé barvy. Tehdejší doba bratrstvo nepřijímala dobře a ne každý se postavil na jejich obranu tak, jak se postavil John Ruskin. V průběhu času se skupina začala rozpadat a už neplatila původní sestava. Rosseti se dal dohromady s W. Morrisem, který namaloval „*Pád sira Gawaina*“ a také s Edwardem Burne-Jonesem. *„Rossetiho obzvláště přitahovala Tennysova verze legend o Artušovi. Romantičnost námětu znásobil zobrazením utrápených krásek, k nimž mu modelem stávala jeho nádherná, leč neurotická žena Elizabeth Siddallová.“*¹²³ Elizabeth Siddallová, kterou můžeme vidět téměř na každém jeho obraze, jako je *„Svatý grál“*, *„Beata Beatrix“* či jiné inspirované antickou jako *„Prosperpine“*. Elizabeth zřejmě sedávala modelem celému ateliéru a stala se múzou nejen Rossetiho, ale i Johna Everetta Millaise *„Ophelia“*. Millais se zamiloval do Ruskinovi ženy Effie a poté co se rozvedli, si Effie vzal za ženu Millais. Romantické vztahy byly mezi bratrstvem prazvláštní. Téměř každý miloval ženu toho druhého. Prerafaelité se setkávali s kritikou za své doby a ani teď tomu není jinak. Mnozí jejich díla považují za přeslazené obrázky¹²⁴. Edward Burne-Jones Merlinu namaloval na artušovskou tematiku obraz *„Okouzlený Merlin“*, kde Merlin spolu s Nimue symbolizují dobro a zlo, dva protiklady čerpající z magie a *„krále Artuše v Avalonu“*. Mezi prerafaelity můžeme řadit i Johna Williama Waterhouse, který byl ve skupině pouze na konci, před jejím rozpadem, ale jeho

¹²³ *Toulky světem malířství*. Praha: Fortuna Print, 2002, s. 278.

¹²⁴ Srov. BECKETTOVÁ, Wendy. *Toulky světem malířství*. Praha: Fortuna Print, 2002, s. 276-278.

díla jsou tematicky identická s prerafaelyty. Zajímal se o artušovské legendy, dámu ze Shallotu.

Jedním z nejzdařilejších ilustrátorů artušovské legendy byl angličan *Aubrey Beardsley* (1872-1898), dekorativně ilustroval rytířský román Thomase Maloryho "*Artušova smrt*"¹²⁵. *William Hatherell* (1855-1928), britský malíř namaloval "Merlin a Artuš", kde zachytil scénu Merlina, kterému byl do péče svěřen novorozený Artuš. Dalším je "Galahad na dvoře", „Pasování Galahada na rytíře", namaloval Galahada, který užíval svatý grál, " Záchrana královny Guenevere Sirem Lancelotem", "Návrat královny Guenevere a sira Lancelota" „Artuš a Mordred“ a také umírajícího Artuše po svém posledním boji. Jeho artušovská tvorba byla zahájena obrazem novorozeného Artuše předávaného do rukou Merlina u hradeb Tintagelu a končí Artušovou smrtí. Artuše odpočívajícího v Avalonu sřeženého čtyřmi královnami namaloval skotský malíř *James Archer* (1823-1904). Obraz je plný symbolů, jako je například svatý grál symbolizující nové Artušovo království, naději. *Henry Meynell Rheam*, považovaný také za prerafaelytu, namaloval plátno „*Krásnou dámu bez slitování*"¹²⁶, která jako jiné víly má tla hlavu zbloudilým rytířům v černém lese. *Alan Lee*, kterého jsem zmiňovala v severské mytologii namaloval mnoho prací i na keltskou tematiku. Vytvořil Merlina očarovaného Nimue a uvězněného v neviditelné vzdušné věži, hrad Camelot, Olwen, do které se zamiloval jeden z Artušových rytířů, přemoženého Oweina, Peredura, který byl vychováván na venkově a poté co uviděl rytíře, vyrobil si svoji vlastní provizorní zbroj a vydal se na artušovský dvůr a Blodeuweed, nejkrásnější dívku světa a především čarovný výtvar Math a Gwydiona, stvořenou z květů pro Llena, Gwydionova synovce nebo Branwen, dceru Llyra, která vypouští do nebe prosbu o pomoc v podobě špačka. *John Duncan* (1886-1945) ztvárnil i Cuchulainna, portrét hrdiny se zasněnými očima. Cuchulainnovu smrt do bronzové sochy přenesl irský sochař Oliver Sheppard a stal se nejen velkým hrdinou, jako byl například Robert Bruce ve Skotsku, ale díky této soše i pomníkem symbolizujícím nezávislost Irska.

George Sheringham, který ve svém obdélníkovém temně laděném obraze, který je ovlivněn i japonským uměním, zachytil skok novorozeného Dylana do moře, které ho milovalo stejnou láskou jako matka a od doby, kdy byl zabit až do teď, je slyšet nářek vln a přílivu, teskním po svém bužkovi moře¹²⁷.

Lancelot se stal hlavním motivem obrazů jako je pestrobarevný „*kterak čtyři královny víl našly spícího Lancelota*“ od *Williamu Franku Calderona*.

¹²⁵ francouzsky Le Morte d'Arthur

¹²⁶ francouzsky La Belle Dame Sans Merci

¹²⁷ Srov. COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie mytologie*. Čestlice: Rebo productions, 1999, s. 126.

Keltskou tematiku rozvinul také skot Stephen Reid (1873-1948), Martin Wiegand (1867-1961) s obrazem „*Percival*“, Evelyn Paul (1883-1963) se svým „Tristanem a Isoldou“, který dokonale zachytil středověkou lásku.

5.3 Antická mytologie

K znovuzrození antiky došlo v renesanci. Ta si z antiky vybírá hlavní prvky a v moderním pojetí je přetváří a rozvíjí dál. Antická díla se stala součástí sběratelských galerií. Na antické motivy navázal například Tizian, Giorgione, Paolo Veronese, Sandro Boticelli. K druhému návratu k antice došlo v období baroka a to hlavně u Petra Paula Rubense. " *Konkrétní děj slavných antických legend znázornil Rubens třeba na obraze Opilý Hérakles, Ikarův pád nebo Perseus a Andromeda. Svou mimořádnou představitivost a smysl pro detail ovšem zúročil při zobrazení mýtických bytostí, ať už maloval Hlavu medúzy nebo právě Dva satyry. Satyrové byli průvodci boha Dionýsa či Pana a bývají zobrazováni jako napůl lidé a napůl kozlí. Později se jejich rysy mírně zjemňují přesto (nebo snad právě proto), že byl symbolem prostopášnosti, sexuálních radovánek, opilství a podobných radostí, v nichž si lidé v raném novověku libovali.*"¹²⁸ K dalšímu návratu k antice došlo v empirii a to ve směrech jako je architektura, sochařství i malířství. Klasicistním představitelem byl *Jean Auguste Dominique Ingres* a jeho obraz Achillea přijímajícího Agamémnovy posly. V romantismu, s preraphaelity, ve viktoriánské době a od renesance už pořád byla antika spolu s biblickými motivy jedním z hlavních námětů k tvorbě. *Lord Frederick Leighton* namaloval obraz "Zajatá Andromaché", kde ztvárnil smutný osud hrdinky jako ústřední postavu obrazu, stojící smutně a se skloněnou hlavou mezi radostným lidem, Helenu na hradbách Tróje, Héro vyhlížející marně Leandra, kde malíř vystihl emoce postavy a samotný divák musí být dojat jejím útrpným výrazem Hlavním motivem malíře se stávají ženy, jejichž osud byl tragický.

Gustave Moreau, francouzský malíř a symbolista se k mytologii obracel častokrát. Nejpůsobivější je obraz Diovy milenky Semelé a jeho samotného. "V tom působivém symbolistním zpracování vyznačuje velký bůh ohnivý, krvavě rudé blesky. Okřídlené dítě, schovávající se před světlem, by mohl být Dionýsos. Temný, rohatý bůh je pravděpodobně splynutím Háda a Pana."¹²⁹ ale také lásón s Médeou. Preraphaelité, které jsem zmiňovala v mytologii keltské "fušovali" i do antiky a jejich typické rusovlasé astenické dívky vyměnily středověký šat za antické roucho, avšak u všech je tvář postav téměř stejná. Není těžké odhadnout,

¹²⁸ Barokní inspirace antikou. In: [online]. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.historieweb.cz/barokni-inspirace-antikou>

¹²⁹ COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie Mytologie*. Čestlice: Rebo productions, 1999, s. 21.

keré práce patří právě jim. Bylo tomu u *Edwarda Burne-Jonese* ("Zahrada Hesperidek"), u *Johna Melhuish Strudwicka*, viktoriánského preraphaelity, který namaloval olej nazvaný Zlatá nit zobrazující osud lidí v podobě větve v jejich rukách. Sami se mohli rozhodnout kdy jakou nit přestřihnou a ukončí lidský život.

Seznam umělců je příliš veliký, abych v mé práci rozebírala každého, i když by si to mnoho z nich zasloužilo, ale ve své práci se zaměřuji spíše na severskou a keltskou mytologii. Mezi umělce antikou políbené patří *Auguste-Francois Gorguet*, *Arnold Bocklin* (Souboj kentaurů), *Herbert James Draper* (Zlaté rouno), *Franz von Stuck* (Herkules a Hydra) a mnoho dalších.

5.4 Mytologie v umění dneška

Díky archeologickým nálezům a moderní technice spolu s větším zájmem o toto téma v poslední době způsobilo masovou tvorbu filmů, knih, her na toto téma. Spisy a dokonce i nová filmová zpracování mají blahodárny vliv na zachování kultury. Mylné zfilmování či "science fiction"¹³⁰ v knize i filmu přivádí k nesprávnému pochopení mytologie. Nejvíce úsměvný je kanadsko-americký televizní seriál "Hvězdná brána", který mylně splétá všechny mytologie společně s vesmírem. Objevily se v něm všechny mytologie. Jak keltská a Merlin, severská a například Thor, tak antická.

Mezi známé filmy inspirované severskou mytologií patří například "*Vikingové*", který byl filmovým zpracováním knižní předlohy "Pojídači mrtvých". Spisovatel Michael Crichton tento kmen vymyslel a inspirací mu byl Grendel z eposu o Beowulfovi¹³¹. Příběh Beowulfa je také zfilmován. Další filmy ovlivněné severskou kulturou a náboženstvím patří "*Valhalla Rising*" o jednookém bojovníkovi, "Cesta bojovníka", film "*Thor*" navazující nejen na mytologii ale také komiksově zpracování Marvelu.

Do keltské mytologie bychom mohli zařadit filmy jako "Mlhy Avalonu", "Merlin", "Artuš", "Poslední legie". Filmů a seriálů týkajících se artušovské tematiky je nespočet. Dalo by se říci, že z mytologií je nejrozšířenějším tématem. Mezi další zfilmované keltské legendy patří "Tristan a Isolda", který je atmosférou zdařilý, ale historicky se od příběhu Tristana a Isoldy Zlatovlasé liší, a poukazuje jen na úsek tohoto příběhu. A dokonce mylně zpracováno zde není ani připomenutí vzplanutí, za pomoci kouzelného nápoje. Antická mytologie je nejrozšířenější mytologií, kde se jednotlivé filmy zaměřují jak na božstvo, hrdiny,

¹³⁰ umělecký směr blízký fantasy

¹³¹ Wendolové. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wendolov%C3%A9>

lid i otroky. Známe například mnohokrát zpracovaný "Souboj Titánů", pak "Jáson a Argonauti", "Spartakus", "Gladiátor", "Trojská válka", "Odysseus" a jiné.

Co se týče literatury, mezi knihy inspirované severskou mytologií sem patří například "Sága o Hervaře" spisovatele Jana Kozáka, „Svět Vikingů“ od Jamese Grahama-Campbella, „Nordické runy“ od Paula Rhyse Mountforta, „Sága o Völsunzích a jiné ságy o severském dávnověku“ a jiné knihy týkající se Severu, jak v románové podobě, tak v naučné. Keltsky laděnou knihou je „Soumrak keltského meče“ Bohuslava Švece, „Román o Tristanovi a Isoldě“ Josepha Bédiera, „ Činy krále Artuše a jeho vznešených rytířů“ Johna Steinbecka, román „Ohněn je tvým osudem“ Barbary Erskinové. Mezi literaturu inspirovanou Antikou patří například „Dcera Krésova“ Castaniera Prospera, „Bohové a hrdinové antických bájí“, „Prokletí Titánů“ Percyho Jacksona a jiné.

5.5 Vztah Mytologie k pedagogice

Mytologie se dá rozdělit do mnohých odvětví, podskupin, které toto téma dokážou studovat z mnoha hledisek. A to nejen jako rozbor jednotlivých legend a mýtů. Ale také z hlediska etického, zkoumající morálku, chování jednotlivých hrdinů, situace členící se na dobré a zlé, jejich svědomí. Jelikož každý člověk přiklánějící se k dobru by měl mít svědomí. Multikulturní chápání a rozlišné hodnoty každého národa jsou odlišné. Každý chápe spravedlnost jinak.

Způsob pedagogické práce se v jednotlivých oblastech také liší. Ať už je to pedagogická činnost v severských zemích, na území Británie či jinde. Liší se způsob výchovy, prostředí. Lidské geny, předávané z generací, ovlivněné vlastní historií odlišují chápání a postoje k sobě samému a ke svému národu.

Využití tradice a mytologie v pedagogické výuce v jednotlivých zemích je jako učení se o sobě samém. Jsou průvodcem, který poukazuje, co je správné a co ne. Příběhy se více podobají opravdovému lidskému životu a mohou být pro dítě spíše poučením, než pohádkou. Ve výtvarném umění lze mytologie využít například v alegorii, která má funkci naučnou. Téma mytologie je příliš rozsáhlé, které dětem v pedagogické sféře můžeme sdělit jen velmi zkratkovitě a většího pochopení lze dosáhnout za pomoci obrazů a obrázků, při jejichž zhlédnutí pochopíme situaci hrdiny na první pohled, a to dokonce za pomoci pouze očního kontaktu. Nesnažit se hledat logiku v jednotlivých dívech a kouzlech, který mytologie vypráví. Rozvíjíme tak dětskou, studentskou a lidskou představivost. Vše velice blízce souvisí také s filozofií Aristotela a Platona. Filosofie nám napovídá, že moudro nemusíme naleznout jen v tom, co je reálné a „pravdivé“, ale i tam, kde je naše fantazie díky mýtům rozvíjena do dalších sfér.

Právě umění je k mytologii nejvíce otevřené. Neklade důraz na pravdu, nekritizuje a za pomoci výtvarného umění je vztah k pedagogice největší. Učit národ mytologii můžeme prostřednictvím uměleckého řemesla, výtvarného umění, ale i za pomoci hudby, kde slova písně častokrát míří k mystickým, kouzelným a mytologickým světům. Dalším prostředníkem poznání může být také divadlo. Co se keltské kultury týče, tak by děti mohly zhotovit masky s typickou pletencovou ornamentikou. Také například keramické nádoby, které se vzhledem můžou podobat spíše vykopávkám díky poslepaným kouskům, korále, náramky, spony a postavy zvířat. Co se týče Antiky, tak by děti mohly namalovat mytologické výjevy a bohy na již připravené vázy a amfory. Nebo si mohou zahrát na Prométhea, který stvořil lidstvo z hlíny. S tím rozdílem, že děti z hlíny vymodelují bohy. Vliv severské mytologie můžeme uplatnit ve výrobě tapiserií. Můžeme se inspirovat dokonce šamanismem a vytvořit talismany, náramky s dračími zakončeními nebo své vlastní runy.

Mytologie by měla být součástí výuky dětí, které by měly při jejím objevování využít všech prostředků. Seznámit se s mýty za pomoci učitele, obrazových ukázek, převyprávění legend, dokonce i prostřednictvím filmu a divadla. A měl by se dát prostor i jejich vlastní fantazii, kde by každé dítě či starší student měl dostat možnost napsat například referát nebo seminární práci na jednu legendu. Na výtvarných školách by se mohla jednotlivá legenda či hrdina stát tématem k výtvarné práci. Nebo je možné určit obraz tématu, rozebrat pocity studentů a názor na to, co může dílo symbolizovat. Rovněž lze rozebrat hodnoty hlavního hrdiny obrazu. Za úkol by bylo možné zadat například využití stejné symboliky, stejného námětu, barevnosti, příběhu či opaku toho co dané dílo znázorňuje ve svém vlastním díle. Zajímavé by bylo také dát téma metamorfózy neboli proměny. Seznámení studentů s jednotlivými příběhy a nechat na nich, jak to výtvarně ho zpracují. Nebo zadat jako úkol, aby sami vyhledali příklady. Dále by bylo možné vymyslet nové způsoby „proměny“.

Mytologie může pedagogika využívat jako prostředníka ke sdělení principů, zásad jednotlivých národů, ve snaze zachování kulturní památky za pomoci výtvarné výchovy, psychologie, literatury a také v jiných předmětech a oborech.

6 Rozbor mé praktické práce

Praktická část mé bakalářské práce se skládá z více částí, které spojuje téma mytologie. První je složena ze tří sololitů, z nichž dva o rozměrech 70 x 100 cm zobrazují keltskou a severskou mytologii, pro mne v mé práci nejdůležitější. Třetí sololit, menšího rozměru, má rozměr 70 x 50 cm a znázorňuje mytologii antickou. Obrazy jsou malované akrylovými barvami. Druhou část tvoří drobné studie, ilustrace na to samé téma, kde se jednotlivě inspiroji konkrétními příběhy, hrdiny a bohy.

Na sololitu „Keltská mytologie“ je namalována kostra v podobě stromu udržujícího hrdiny při sobě, kde je na vrcholu propleten ve větvích Druid se zlatou mísou, ve které se ukrývá samotný život. V míse se skrývá životní míza stékající po kmeni stromu. Míza jako symbol života a energie se v keltské mytologii znázorňuje často a to nejen v písních. Kdybych měla svou práci zařadit do jakéhokoliv uměleckého směru, pravděpodobně by to byl prerafaelismus a symbolismus. Stejně jako v obrazech Gustava Moreau postavy zářily ze tmy, tak i v mých obrazech hlavními zářivými body jsou postavy svítící do tmy jako hvězdy na noční obloze. Strom na mém obrazu symbolizuje nejvyšší posvátnost, která se zvyšuje spolu se stářím stromu. Kořeny stromu poukazují na stáří a nezlomnost. Obraz je zrcadlem keltských příběhů a jakýsi souhrn známých atributů keltské mytologie. Kromě již zmíněné barevnosti, kde postavy svítí ze tmy je celková barevnost obrazu v komplementárních barvách (modrá-rudá). Navozují pocit neustálého boje, sváru. V levé části, kterou rámuje větve a kořeny stromů, leží postava rudovlasé Elaine ze Shalott umírající na loďce a stojící postava Tristana. Obraz je jakousi alegorií smrti a života, který je křehký jako miska, kterou drží Druid v korunách stromů. U Tristana je květ lotosu symbolizující věčnost, duchovnost a znovuzrození. Lotosový květ se objevuje téměř v každé kultuře, jeho část bývá spojena téměř se všemi živly. Je zakořeněn hluboko v zemi, stonek prochází vodou a vykvétá na vzduchu. Lotosový květ je nezlomný a odolný stejně jako člověk a stejně jako hrdinové mytologie. Zdolá bouře a když zemře, znovu vykvete další květ. V pravé části jsou vyobrazeny hlavní postavy artušovské legendy, král Artuš, Guinevere a kouzelník Merlin. Spodní část obrazu je propletená kořeny stromu a jejich střed se liší barevně. Je v červených barvách a symbolizuje počátek konce. Je předzvěstí smrti stromu, jeho konce stejně jako konce uctívání starých bohů, podobně jako smrt lotosu, který vystřídá nový květ, nové náboženství, nový strom.

Druhý sololit velkého formátu se jmenuje „Severská mytologie“ a poukazuje na konec jedné éry, poslední bitvu bohů Ragnarök. Barevností je podobný prvnímu sololitu, ale více se zde objevuje bílá barva, která symbolizuje smrt a přítomnost duchů. Ve středu je postava čarodějky, lidské ženy s věšteckými

schopnostmi se kterou Ódin rozmlouval chvíli před poslední bitvou. Pozdě se obrátil o pomoc k lidem, dlouhou dobu je přehlížel a vymstilo se mu to. Svěřila se mu, že kdyby na lid myslel dřív a obrátil se na ní dříve, pověděla by mu, čemu se má vyvarovat. Ale jelikož tak neudělal, potvrdila mu pouze to, co už dávno sám tušil, že je čas konce. Na obraze v mlze nad sebou vyčarovala blízkou budoucnost a nechala tak Ódina naposledy nahlédnout. Můžeme vidět vlka Fenrira, hada Midgardsormu, loď Naglfar a bohyni Hel. Fenrir a Midgardsorm jsou zahaleni v barvě modré. Bohové je znali ještě před poslední bitvou, obličej bohyně podsvětí Hel vystupuje ze tmy a loď je v teplých oranžových a rudých odstínech. Symbolizuje hněv, varování, krev, příchod změny a to, co stálo za počátkem Severské mytologie, krev obrů a to, co stálo za koncem této mytologie, krev bohů. Na obraze jsou znatelné tahy štětce tvořící vlnění. V levém rohu obrazu je namalován strom Yggdrasil na srdci, které ze spodní části umrzává. Strom rostoucí na samotné podstatě severské mytologie zmirající v mrazech spolu se stromem, který byl základem života bohů. Ódin podruhé ztratil svůj svět, poprvé když vystupoval jako Wodan, podruhé spolu s celým svým královstvím nebeským. V příbězích o Merlinovi se samotný Merlin nestavěl na stranu žádného náboženství. Jeho názorem bylo, že příchod křesťanství je pouze jiné uctívání toho samého boha, který si pouze vzal jiné jméno. Možná tomu tak bylo i v mytologii severské. Tento obraz je také proveden v komplementárních barvách, v modré a oranžové.

Na třetí obraz, menších rozměrů než ty předešlé, jsem namalovala mytologii antickou. Vyňala jsem nejznámější legendy doprovázející Hérakla a ve středu tvář Medúzy z příběhu o Perseovi v modrých odstínech. Výjevy nadpřirozených bytostí, s nimiž Hérakles bojoval tvoří barevnou škálu okolo tváře medúzy. Jednotlivé bytosti mají určené políčko trojúhelníkového tvaru. Na stranách stojí antické sochy symbolizující noc a den.

V ilustracích jsem použila tužku, akvarelové barvy, tuš, pastel, pastelky, fixy. Mnohokrát se jedná o kombinovanou techniku více různých barev, orámované mnohdy zdobným rámečkem z pletenců, častokrát připomínajících secesní rámy. Za náměty ilustrací jsem si vybrala severské božstvo, artušovskou legendu, Tristana a Isoldu, Brunhildu, Lady ze Shallor, Siegfrieda a jiné.

7 Závěr

Mým hlavním cílem bylo zabývat se jednotlivými příběhy, rozčlenit bakalářskou práci do jednotlivých kategorií a připomenout, že toto téma bylo naší součástí v minulosti, ale je i dnes a to hlavně ve výtvarném umění a všech kulturních směrech žití. Častokrát jsem se zmiňovala o ovlivňování mytologie příchodem křesťanství a nezapomněla jsem ani na to, že je důležité mytologie připomínat novým generacím. Hlavním cílem bylo seznámení s mytologií.

Informace jsem čerpala především z literatury a internetových stránek. Mohu říci, že jak v knihách, tak i na webových stránkách se přednost dává především antické mytologii. Materiálu souvisejícího s mytologií severskou a keltskou je méně než na zahraničních stránkách a v zahraničních obchodech. Kladla jsem důraz na využití mytologie ve školství, v umění a jiných předmětech. Stejně jak se seznamujeme s příběhy našeho českého hrdiny Jana Sladkého Koziny a jinými příběhy z našich krajů, bychom se měli seznamovat i s kulturou jiných zemí, protože doba se mění a z českého občana se stále více stává cestovatel. Dalo by se říci, že v dobách předešlých byl člověk spíše "člověkem ovládajícím" a od renesance, empiru, viktoriánské doby spíše "člověk poznávající". V empiru byl velký zájem o archeologii a člověk stále více začal poznávat svět kolem.

Myslím si, že jednoho dne se budou psát mýty o nás a i my budeme součástí této složité konstrukce. Za přínos беру to, že se zájem den ode dne zvětšuje. Možná díky své pohyblivosti kdy nevíme, jak bude mýtus vypadat za pár let. Dalo by se říci, že je to dílo, které stále koluje mezi lidem. Který má daný základ a my jej doplňujeme a obohacujeme.

Toto téma je velice zajímavé a je těžké ho omezit na určitý počet stran. Díky této práci jsem zjistila mnoho zajímavých věcí, příběhů, chápů země, kterých se to týká více. A myslím, že toto téma obohatí každého umělce. Jelikož mytologie je takovým mostem mezi skutečností a snem.

8 Použitá literatura

BECKETTOVÁ, Wendy. *Toulky světem Malířství*. 4. vydání. Praha: Fortuna Print, 2002. ISBN 80-7321-260-9.

CAMPBELL, Joseph. *Masky bohů: primitivní mytologie*. Praha: Pragma, 2008. ISBN 978-80-7205-220-2.

CIMRHANZL, Tůma. *Antická mytologie*. 1. vydání. Praha: Aventinum, 1999. ISBN 80-7151-118-8.

COTTERELL, Arthur. *Encyklopedie mytologie*. 1. vydání. 1999: Repo Productions, Čestlice. ISBN 80-7234-059-X.

COTTERELL, Arthur. *Mytologie: Bohové, hrdinové, mýty*. Praha: Slovart, 2007. ISBN 978-80-7209-778-4.

KADEČKOVÁ, Helena. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 2009. ISBN 978-80-7299-098-6.

MCCOYOVÁ, Edain. . *Keltské mýty a magie*. 1. vydání. Praha: Volvox Globator, 1999. ISBN 80-7207-255-2.

Mytologie: Mýty, pověsti a legendy. 1. vydání. Praha: Fortuna Print, 2006. ISBN 80-7321-184-X.

PAGE, Raymond I. *Severské mýty*. Praha: Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7109-218-9.

PEŠEK, Antonín. *Tristan a Isolda: Příběh jednoho kulturního námětu*. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7421-024-9.

SPÁČILOVÁ, Libuše a Maria WOLFOVÁ. *Germánská mytologie*. Praha: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-138-9.

STEWARTOVÁ, Mary. *Meč krále Artuše*. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1117-9.

STEWARTOVÁ, Mary. *Kouzelník Merlin*. Praha: Český spisovatel, 1970. ISBN 80-202-0454-7.

VLČKOVÁ, Jitka. *Encyklopedie keltské mytologie*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-066-7.

VLČKOVÁ, Jitka. *Mytologie germánských a severských národů*. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85866-33-1.

9 Internetové zdroje

Azcity: Robert Fulghum citáty. In: [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z:
<http://azcity.cz/citaty/robert-fulghum/>

Symbolika prstenu [online]. 2011 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.e-stredovek.cz/rservice.php?akce=tisk&cisloclanku=2011050001>

Srov. Prsten Nibelungův. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2007 [cit. 2013-06-15]. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Prsten_Nibelung%C5%AFv

Srov. Runy: Starogermánské písmo. [online]. [cit. 2013-06-15]. Dostupné z:
<http://valhalla.curiavitkov.cz/runy.html>

Srov. GERMÁNSKÁ MYTOLOGIE: božstva. FICEK, Denis. *Pohanství* [online]. [cit. 2013-06-16]. Dostupné z:
<http://www.pohanstvi.net/inde.php?menu=gemytologie>

Srov. Antropologický, mytologický a archetypální přístup. PEPRNÍK, Michal. *Anglistika: James George Frazer* [online]. [cit. 2013-06-18]. Dostupné z:
<http://anglistika.webnode.cz/products/a5-antropologicky-mytologicky-a-archetypalni-pristup/>

Srov. Knights of the Round Table. *Wikipedia* [online]. 2013 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: http://simple.wikipedia.org/wiki/Knights_of_the_Round_Table

Srov. Paní ze Shalott. *Wikipedia* [online]. 2013 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Pan%C3%AD_ze_Shalott

Srov. Celtic Kingdoms of the British Isles: Lyonesse (Isles of Scilly). *Historyfiles* [online]. [cit. 2013-06-19]. Dostupné z:
<http://www.historyfiles.co.uk/KingListsBritain/BritainLyonesse.htm>

Brenda Wootton sings Lyonesse. *Noosphere* [online]. [cit. 2013-06-19]. Dostupné z:
http://www.noosphere.com/JackVance/jv_wootton.html

Srov. Hylestad stave church. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Hylestad_stave_church

Srov. GREGOROVÁ, Dagmar. Zpěvy Valkýr aneb zvuk polární záře. In: [online]. 2012 [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://www.osel.cz/index.php?clanek=6368>

Alan Lee Quotes. In: [online]. [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: http://www.goodreads.com/author/quotes/9545.Alan_Lee

Barokní inspirace antikou. In: [online]. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.historieweb.cz/barokni-inspirace-antikou>

Wendolové. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wendolov%C3%A9>

10 Přílohy

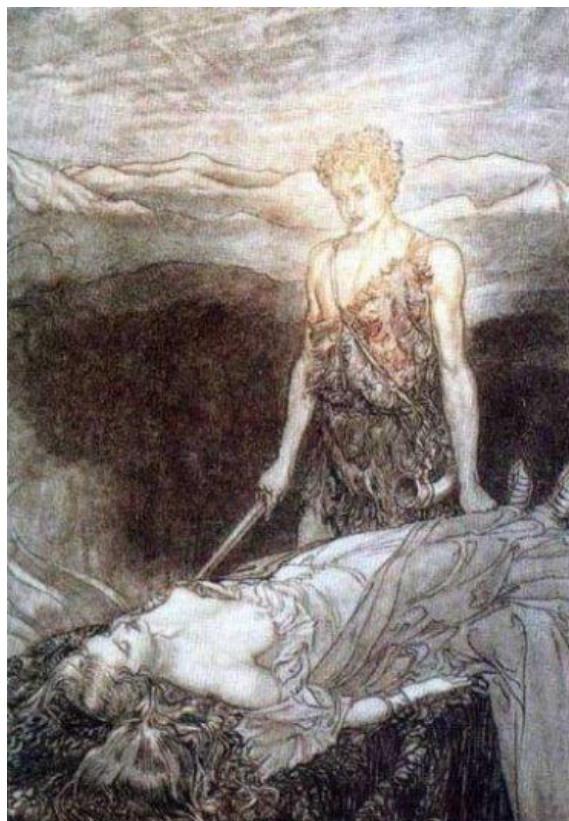
I. Obrazová příloha pro Mytologii v umění

Obrázek 1: Frank Dicksee, Pohřeb Vikinga (1983)

Obrázek 2: Sigurdův příběh, stéla z kostela v Hillestad, Norsko

Obrázek 3: Arthur Rackham, Sigurd a spící Brunhilda (1910)

Obrázek 4: Charles Butler, Smrtné oběti Sigurda a Brunhilde (1909)

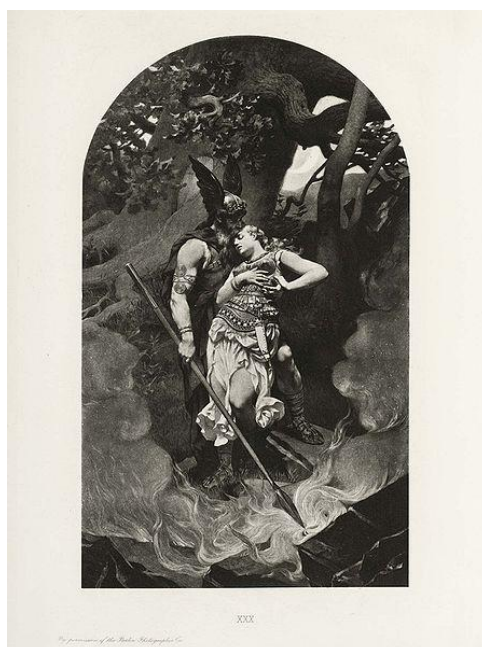
Obrázek 5: Aasgaardreien, Peter Nicolai Arbo (1872)

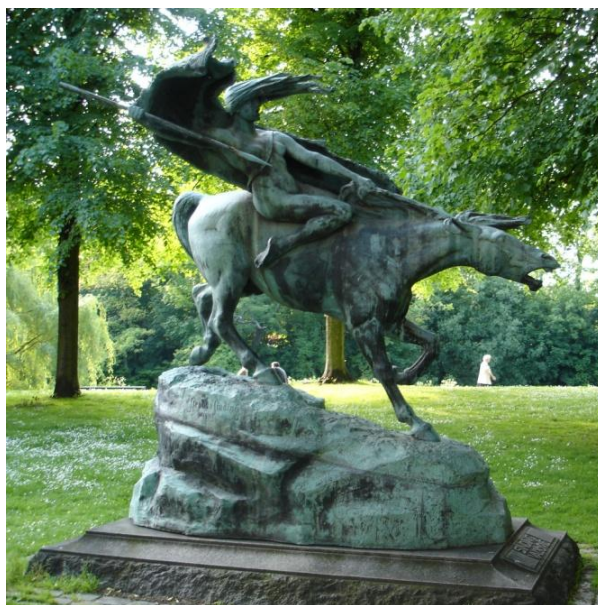
Obrázek 6: Brunhilda prosící Wotana ,Ferdinand Leeke

Obrázek 7: Poslední rozloučení Wotana a Brunhildy, Ferdinand Leeke (1875)

Obrázek 8: Wotan dává sbohem Brunhildě, Konrad Dietlitz (1892)

Obrázek 9: Valkíra, Stephan Sinding (1908)

Obrázek 10: Valkíra, Edward Robert Hughes

Obrázek 11: Střet Thora s Midgardsormem, Henri Fuseli (1790)

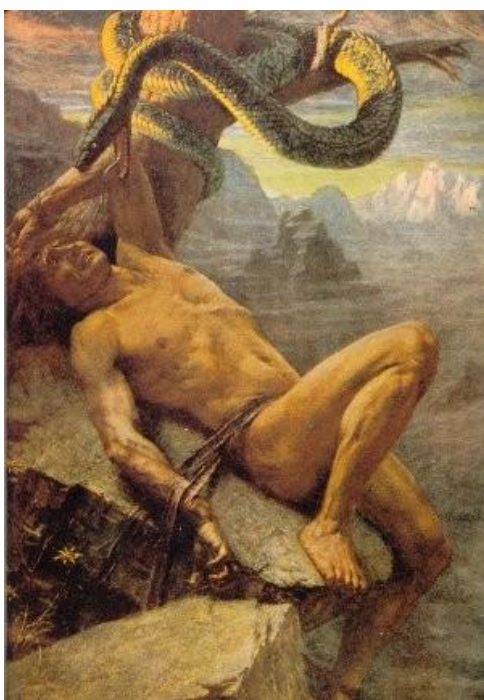
Obrázek 12: Freya, James Doyle Penrose (1890)

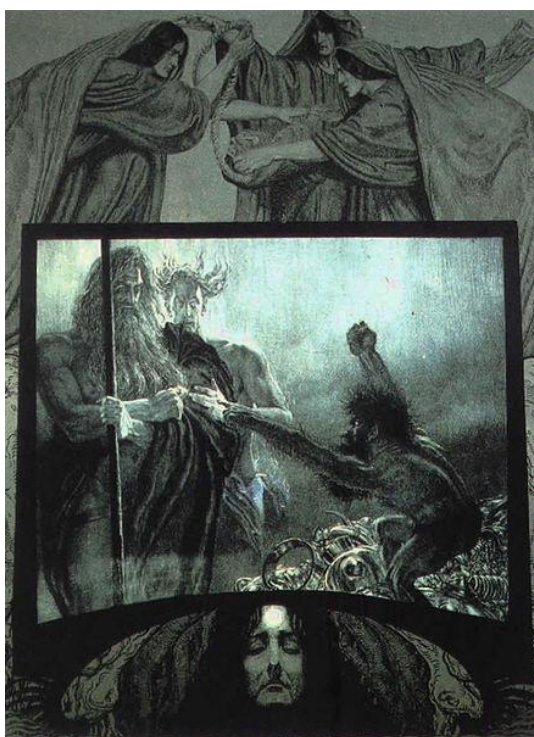
Obrázek 13: Thor v boji, Marten Eskil Winge (1872)

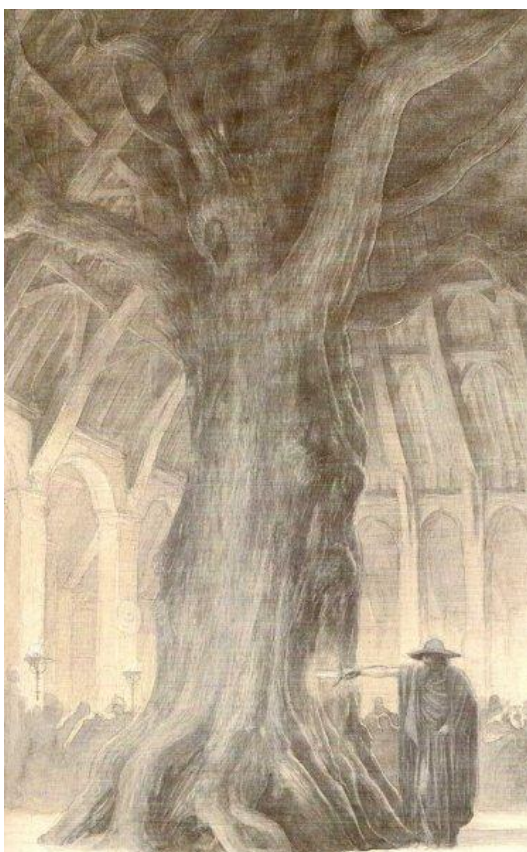
Obrázek 14: Idunna a její jablka, James Doyle Penrose (1900)

Obrázek 15: Potrestání Lokiho , James Doyle Penrose (1894)

Obrázek 16: Andvari, Franz Stassen (1914)

Obrázek 17: Odin v hale Volsung, Alan Lee (1984)

Obrázek 18: Pád Sira Gawaina, William Morris

Obrázek 19: Okouzlený Merlin, Edward Burne-Jones (1874)

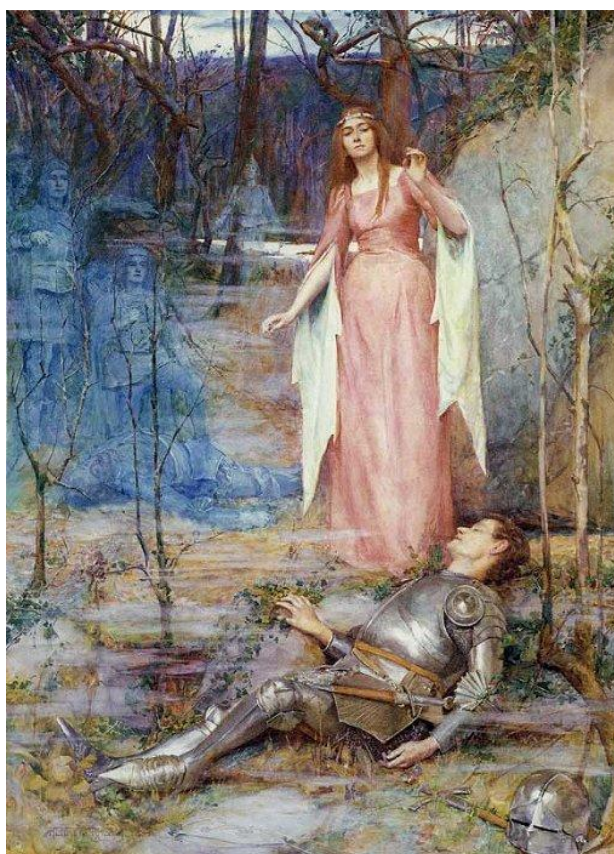
Obrázek 20: Dáma ze Shallotu, John William Waterhouse (1888)

Obrázek 21: Excalibur v jezeře Aubrey Beardsley (1894)

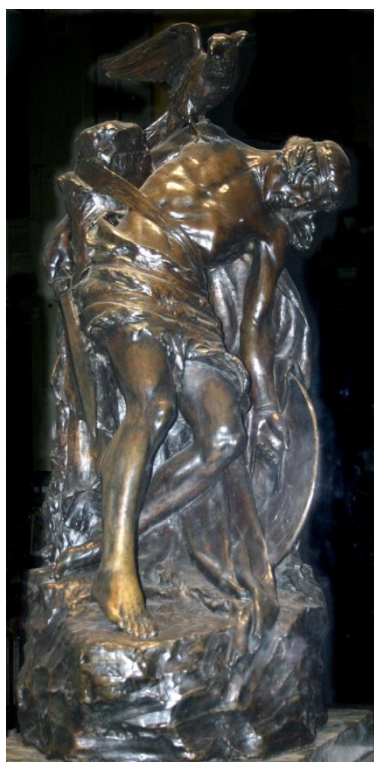
Obrázek 22: Smrt krále Artuše, James Archer (19. století)

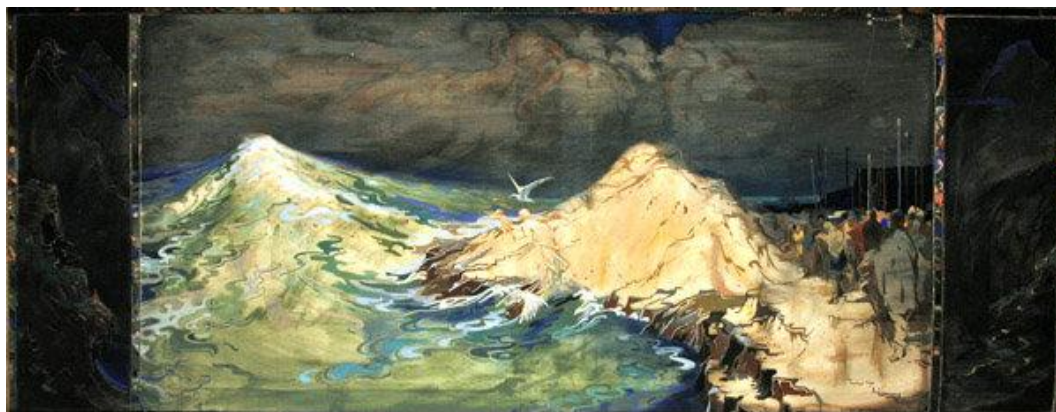
Obrázek 23: Krásná dáma bez slitování, Henry Meynell Rheam

Obrázek 24: Cuchulainn, John Duncan

Obrázek 25: Cuchulainn, Oliver Sheppard (1911)

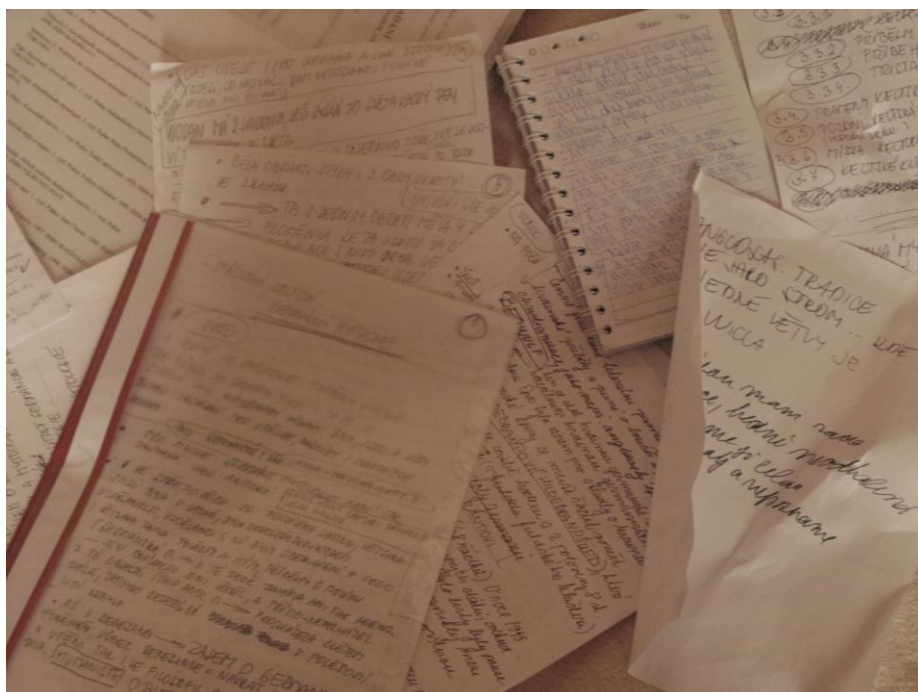

Obrázek 26: Syn vlny, George Sheringham

Obrázek 27: Jak čtyři královny našly Lancelota spícího, William Frank Calderon (1908)

II. Obrazová příloha mé práce

Obrázek 28: Výpisky

Obrázek 29: Skici I.

Obrázek 30: Skici II.

Obrázek 31: Ilustrace, Morgana

Obrázek 32: Ilustrace, Artuš zvolen lidem

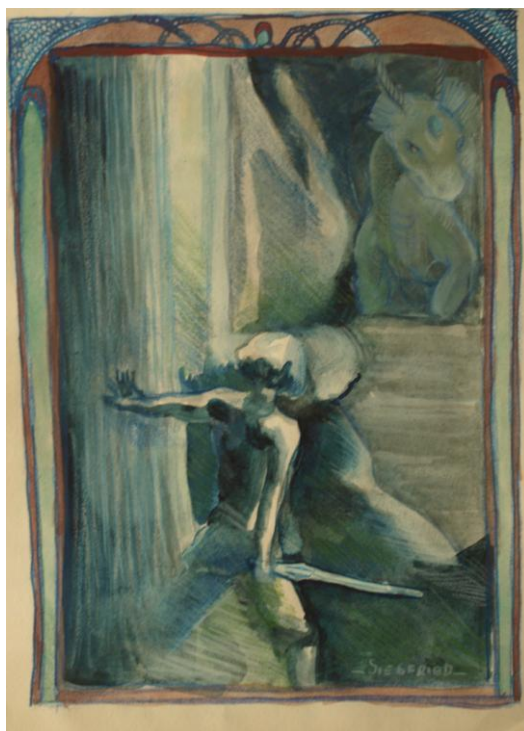
Obrázek 33: Ilustrace, Kyrenejská laň

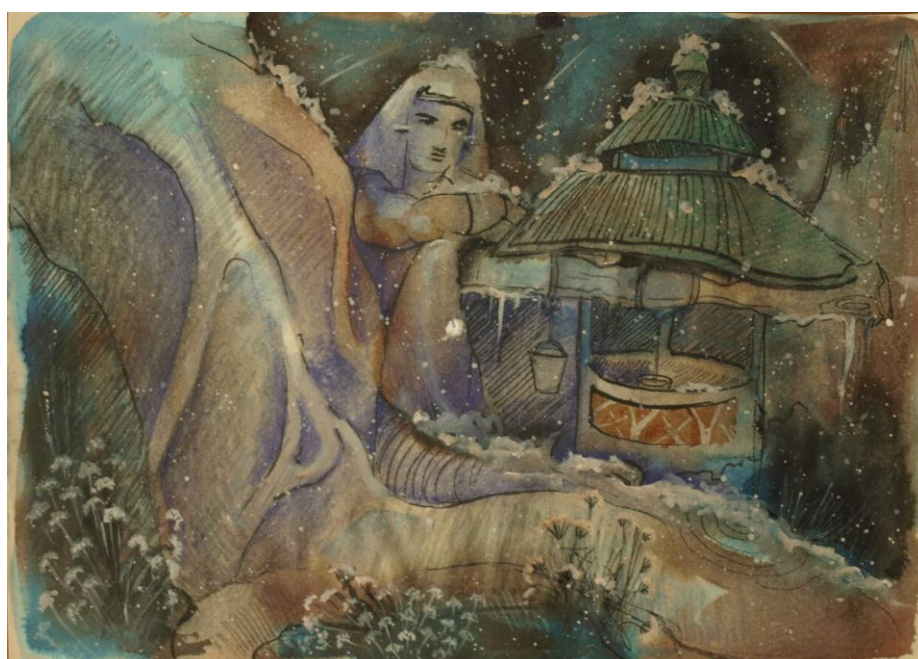
Obrázek 34: Ilustrace, Baldrův pohřeb

Obrázek 35: Ilustrace, potrestaná Valkýra

Obrázek 36: Ilustrace, Siegfried

Obrázek 37: Ilustrace, obr Mími u studny

Obrázek 38: Ilustrace, Isoldy

Obrázek 39: Ilustrace, Morgana II.

Obrázek 40: Ilustrace, Baldr

Obrázek 41: Ilustrace, Tristanův drak

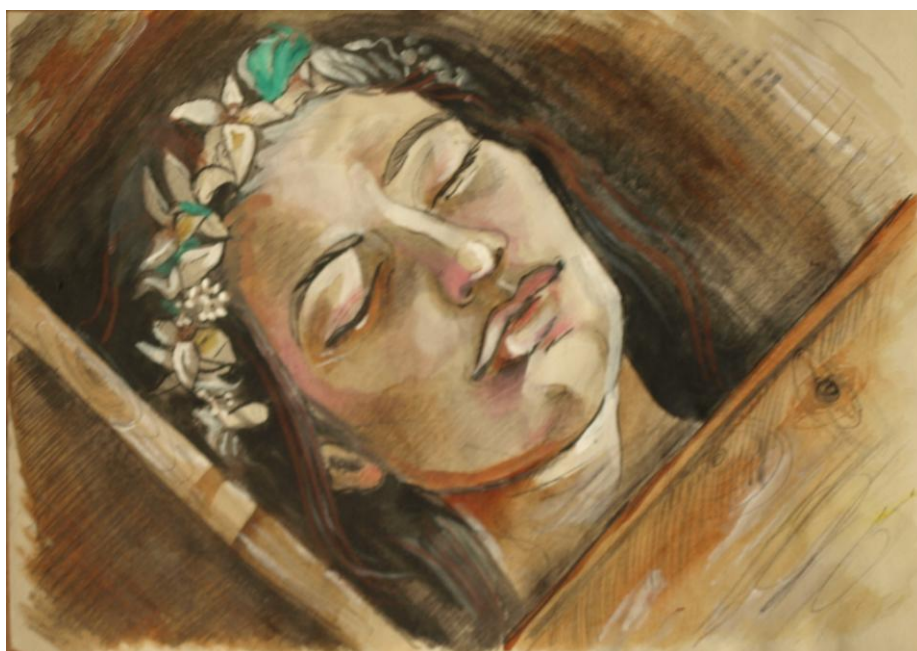
Obrázek 42: Ilustrace, Idunna s jablky

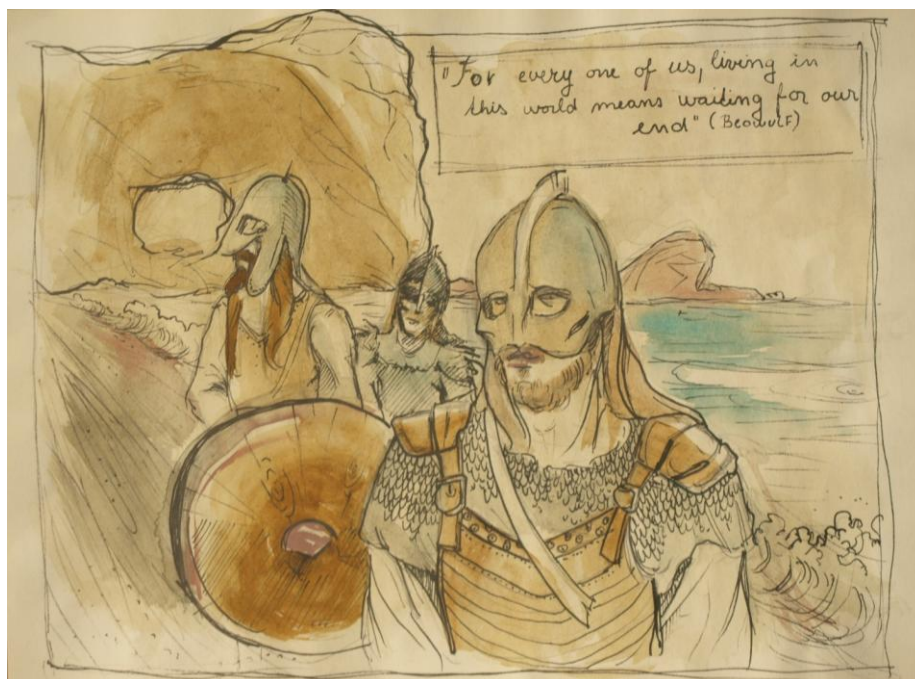
Obrázek 43: Ilustrace, Beowulfova cesta

Obrázek 44: Ilustrace, hledání Avalonu

Obrázek 45: Ilustrace, Mrtvá Isolda

Obrázek 46: Ilustrace, Beowulf a jeho vylodění

Obrázek 47: Ilustrace, Tristan skolil draka

Obrázek 48: Ilustrace, Beowulf a Grendel

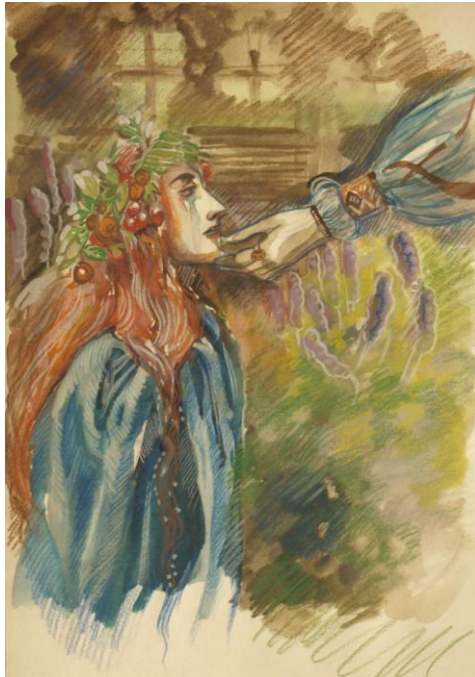
Obrázek 49: Ilustrace, Lyonesse

Obrázek 50: Ilustrace, stvoření světa (severská mytologie)

Obrázek 51: Ilustrace, smrt Tristana a Isoldy

Obrázek 52: Ilustrace, Isolda přijímána Markem

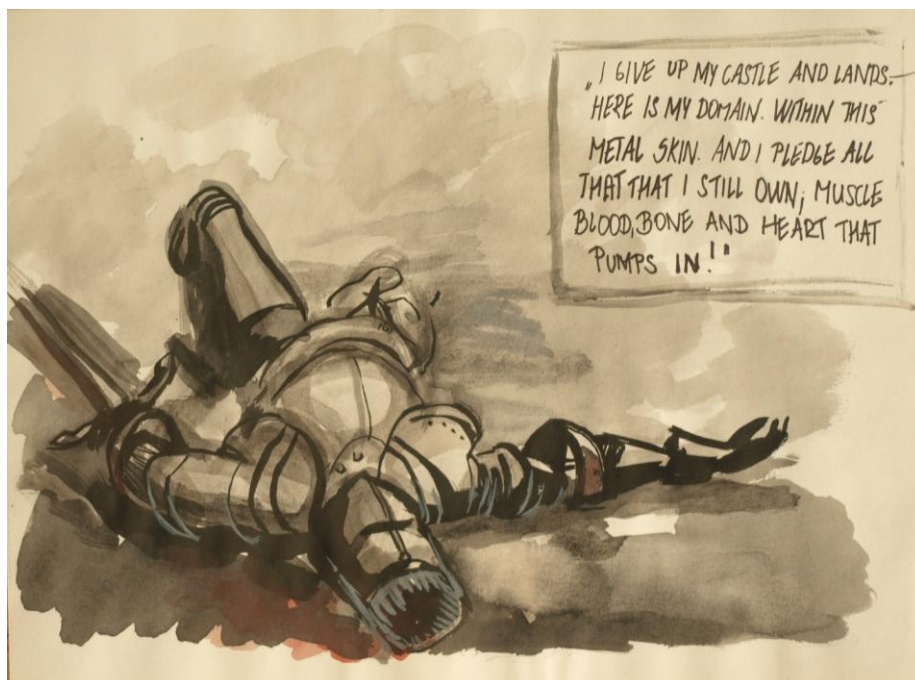
Obrázek 53: Ilustrace, konec obrů (severská mytologie)

Obrázek 54: Ilustrace, Thor

Obrázek 55: Ilustrace, soví bojovník

Obrázek 56: Ilustrace, Lancelot

Obrázek 57: Ilustrace, Dáma ze Shallotu

Obrázek 58: Ilustrace, Tajná schůzka Tristana a Isoldy

Obrázek 59: Ilustrace, Herkules a Lernská saň

Obrázek 60: Ilustrace, Kult hlav

Obrázek 61: Ilustrace, leknín z Lyonesse

Obrázek 62: Sololit, Antická mytologie

Obrázek 63: Sololit, Severská mytologie

Obrázek 64: Sololit, Keltská mytologie

